Ketabton.com

ښاغلی قیام‌الدین خان « خادم »
د «روهی ګاونه» مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه : دخپرونو لمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قیام الدین « خادم »

دپښتو ټولنې ددائرة المعارف دترجمې دڅانګې مدیر

۱۳۲۵

دکابل عمومي مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېرى

بلبلان پسى ناري وهي رحمانه ! د بهار گـلونه شويدي كه نه دي ؟

«رحمان»

* * *

د سوندك موندك سپلى اخري كېنږي په بلبلو زيرى وكړه : بيا بهاردى

«خوشحال»

* * *

د گلونو قدر چا زده ؟

د بـلـبل يا دبو را زده

«خوشحال»

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ:

روهي ګلونه

هر طرف ته نوبهار دی غوړېدلی
سترګې وغوړه چه به دا ننداره نه کا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زیار راغونډ شوي دي او د پښتو ادب مینانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوانیو شاعرانو د زړه په وینو روزلي شوي دي.

څنګه چه تر اوسه پورې د پښتو ژبې په ادبیاتو کښې داسې یو جامع منتخبات نه و، او ښاغلي خادم (چه د پښتو یو پیاوړی ادیب دی) په دې کار ګوتې پورې کړې او بریالی شوی دی، نو پښتو ټولنه دا خپله وظیفه ګڼي چه د دې فاضل د استایلو وړ خدمت وستایي او په دې انتخاب ده ته تبریک ووایي او هم په دې ګلونو سره د هغو پردیسانو روح ښاد او یاد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بېلتون کښې ویل:

قاصدان له روهه نه راځي مدت شو
سلام باد را رسوي منت ئې تم دي

او له خدایه غواړي چه داسې ډېر آثار پښتنو ته وړاندې کړي.

(عبد الرؤف «بېنوا»)
د پښتو ټولنې عمومي مدیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهدیه

زه دا درنـګ رنګ تا زه ګلونو دسته هغه چاته په مخکښې ږدم چه تر هر چا اوتر څه دروه په ګـلانو مین دی !

دشاهانو ور کړه لعلو جواهر وی   دادب دخاوندانو ! دزړه وینې

« خادم »

بسم الله الرحمن الرحیم

د لوی خښتن حمد او ثنا وایو . او دده په هغه استازي چه تر ټولو غوره دی ؛ او په آل او لادئې، درود لېږو او ددې شکر کوو چه په لږه موده کښې مونږ د خپل ملت (پښتو او پښتو نولی) په خدمت کښې «چه زمونږ د مشرانو او خصوصاً د گران ټولواك اعلیحضرت محمد ظاهرشاه رضامندی هم په دې کښې ده»

خو مره چه کښېدی شوه دغې ته ډېر کامیاب شو. یعنې په کوم وخت کښې د پښتو خدمتگارانو زیات آثار و لیکل؛ چه لږ له دغو څخه چاپ شوی دی ؛ او ډېر لا پاتې دی په فرصت کښې به چاپ یږی او د ذوق خاوندانو ته به وړاندې کېږی .

یو له دغو آثارو څخه چه د پښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیا لیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهی گلونو» په نامه نن له چاپه راووت . دا کتاب د ډېرو پخوانو هغو شاعرانو د اشعارو انتخاب دی ، چه نن یې آثار ډېر لږ کېږی . دا اشعار او د دغو شعراؤ دیوانونه ما په ډېر کوښښ پیدا کړیدی . او په ډېر زحمت سره می تر دې دا مجموعه جوړه کړېده ؛ چه په خپل ډول او ترتیب کښې د نورو ژبو دیوې ، انتخابا تو ته هم نده ورته .

او داله دې کبله چه د پښتو شعر او ادب ځانته روح او ځانته لاری لری . ما دغه روح او د غه اسلوب په نظر کښې نیولی دی ؛ او هغسې می د کتاب د ترتیب نقشه جوړه کړېده . او بیا می دا کتاب لیکلی دی ددې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره داده چه د تهجی تورو یا د ردیف او قافیې په لحاظ ندی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع او معنی ته زیات اهمیت ورکړی شوی دی ، نو هر خو مره چه دا مجموعه یوه ادبی مجموعه ده ؛ او د ادب او شعر د نزاکتو او شاهکار یو څخه ډکه ده ؛ هغو مره د ژوند او زندگی د اسرارو خزانه هم ده !

په دغه شان سره د پخوانو کلاسیکی شعراؤ شعر په شپږو بابو نو ویشل شویدی چه په هر باب کښې فصلونه دی ؛ او په فصلونو کښې هم ځا نته ځانته عنوا نونه دی . او د هر عنوان لاندی د مختلفو شا عرانو اشعار لیکلی شویدی . امید دی چه د قدر دانانو په نزد به زما دا خواری ځای و نیسی؛ او په درنه ستر گه به ورته وگوری !

کابل - تسند وز سازی - قیام الدین خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه ، لویه خدایه ! — ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښېږي — ټوله ژوی په ځاری کښېږي
د لته دی د غر و لمنی — زموږ کښېږدی دی پکښې پلنی
داو ګړی ډېر کړی خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

دلته لنږ زموږ اور بل دی — وړه کور ګی دی، ووړ بورجل دی
مینه ستا کښېږي مونږ مېشته یو — د بل چا په مله تله نه یو
هسک او ځمکه نغښته ستا ده — د مهر و وده له تا ده
دا پالنه ستا ده خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

« بیت بابا »

۞ ۞ ۞

پرلویو غروهم په دښتو کښېږي — په لوی سهار په نیموشپو کښېږي
په غاړه ژغ او په شپېلکو کښېږي — یاد وېر ژلیو په شپېلو کښېږي
ټول ستا دیاد ناري سوري دی!
دستا د مینې ننداري دی !

جنډی زرغون که په بېدیا دی — ډېر ښه خواته په خندا دی
ترنګ چه خړدی په ژړا دی — دا ټول اغېز د مینې ستا دی
ټوله ښکل دی ستا له لاسه
ای دپا سوالو پاسه پاسه !

که نمر روښانه مخ یې سپین دی — پا دسپوږ میه تندی ورین دی
که غردی ښکلی پرتمین دی — لکه هنداره مخ یې سپین دی
ستا دښکلا د اپلو شه ده
دا یې یو سپکه ننداره ده

لغات : هسک آسمان . مېشته : ډېره . ځاری : عجز . جنډی : ګل . ترنګ : دیورود نوم دی .

دلته لوی غرونه زرغونېږي — دړوند وږمې پښتې چلېږي
بوراوې شا وخوا کړېږي — سترګې لیدو ته یې هېښېږي
لویه خاونده دا ټوله ته یې
تل دنړۍ په ښکلیده یې

خاونده! ښکلی ستا جمال دی — ښکاره یې لور په لور کمال دی
که ورځ که شپه که پېړۍ کال دی — ستا دقدرت کمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه رڼا ده
دلته چه جوړه تماشا ده

زړه مې دا ستا دمینې کور دی — سوی دعشق په سوځندا ور دی
رب یې وتاته په هر لور دی — بېله دې هېڅ دی ورک یې پلور دی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه وی دغه نور برباد دی

په غرو کښې ستا دعشق شپېلکۍ دی — ددې نړۍ په عشق سمې دی
که غټې که ووړه که پنځه نری دی — ستا د جمال ځری هر شی دی
چه پر دنیا مې سترګې پرې شوې
ستا دجمال په ننداري شوې

نه هسک نه مځکه وه تورتم ؤ — تیاره خپره وه ټول عدم ؤ
نه دا ابلیس نه نبي آدم ؤ — ستا د جمال سو چه پرتم ؤ
چه شو ښکاره ښکلی دنیا شوه
دپنځ پر لوری یې رڼا شوه

زه چه خرګند پردې دنیا شوم — د ښکلی مخ په تماشا شوم
ستا پر جمال باندی شیدا شوم — له خپلی ستنې را جلا شوم
په ژړا ژړام چه بېلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

وګړیو، ولې «متی» ژاړی — سورې یې اوری غاړې غاړی
څه غواړی، څه وایی، څه باړی — خپل تون او کورو کلی غواړی
چونې چه بېل شی نیمه خواشی
تل یې دبڼ په لور ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

لغات ـ هېښ : حیران ۰ تون : ځای ۰ چونې : بلبل ۰ بڼ: باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهی ! د محبت سو زو گداز را
تن پرور بلبل دي عیش کاندی پر گلو
که مي نزموبی په ویاړ دوزو سترگو
چه نظر له ناتوانی وچاته نه کا
چه مي نوی سر کوزی چاته بي ښکلیو
اضطراب د حرص مي کړي له زړه گی اري
که مي نه فاشوي سرزید و عمر تـه
څو بـه گورم د قیامت و ورځو شپو ته

چه خپل بر گټ په آب د چرخ نکړم سر سبز
چه مدام وی په چشمه د آفتاب ولـی
چه کباب یي په گرمی ، زما ځیگر شی

چه بلبل یي و دیدن تـه انتظار کا
کـه مي نه محتاجوي د صبا باد تـه
سرخرو یي زما نصیب لکه لاله کړه

په اوبو کښي یي د کاملی گوټ پیدا کړ
پـه سجود یي مځکي سردی لگولی

الله مي رب د ی زه یي مربوب یـم
غرق پـه اوبو کښي کـله اوبه وینی

د د ه پـه حکم با لا پستی شی
نـه تل بهار و ی نـه تل خزان و ی

چه زما په چمن راشی گستاخی کا
چه آزاد ه د منکر تر سره پر یوځی
چه کشور د افغانانو معطر شی
الـهـی ! د خپل حبیب لـه بر کتـه

په دااور کښي دستی(١) سمند رسازرا
پروانـه لره پـه اور زما گداز را
می د عیش په میخانه کښي د مجازرا
د هغو بیمارو سترگو نـازو نیاز را
لـه دولت د عشقه هسی کبرو ناز را
قناعت قوی لنگر دد ي جهاز را
خپل زانو لکه نرگس محرم راز را
دا انجام په دم قدم کښي د آغاز را
«عبدالمجید مهمند»

د همت علو پشان د کهکشان را
د سحر پشان درست عمرسپین دامان را
دلاله غوندی پهجام مئی جوشان را
کاظم خان «شیدا»

تن و ماوتـه گلشن د هغه باغ را
بوی د یار د تورو زلفو په دماغ را
پرسینـه لـه محبتـه هسی داغ را
«شمس الدین کاکړ»

ده ور کړی پکښي اورلره مکان دی
هم یي زوړندپهر کوع سره آسمان دی
«عبدالرحمن مهمند»

بنده دده یم کـه خوب نا خوب یـم
نعمت یي نه وینم پـه نعمت ډوب یم
«عبدالقادر ختك»

مستی خمار شی خمار مستی شی
هستی نیستی لری ، نیستی هستی شی
«خوشحال ختك»

د شبنم په څېر یي عمریوزمان کړي !
د فلك په څېرمي توره د زبان کړی !
دهر بیت مصرع مي زلفي د خوبانکړی !
دا : ساده انشار نگینه درحمان کړي !
«عبدالرحمن مهمند»

---

(١) په اکثرو نسخو کښي د (ستی) پځای (سهی) لیکلی شویدی ؛ خو موږ نتر یي په معنی نیوهېږو «خادم»

روغی گټلو نه (٥٢٥) ب سردار محمد ؛ ح سراج الدین ؛ ر محمد الامین ؛ ن محمد نعیم ؛ ه اجرائیه پښتو ټولنه لیل ١٨ : ٨-٢٠-ع

الهي د مينې درد را
گرم دل آهو نه سردرا

خلاص کړه ما له بې دردۍ
له دې هسې دلسردۍ

زړه په شان د غنچې را کړه
آتشی زما مینا کړه

«کاظم خان شیدا»

پر هر چا چه حق یاد نشي ناتمام دی
پر کاغذ اول دده بنام قلم ږده

«دولت لوانی»

ب: داستانځی په مینه

که رښا ده پیروی د محمد ده
گڼه نشته په جهان بله رښا

«عبدالرحمن مهمند»

ړندي ستر گي چه دزړه مې برې بیناشوي
یم پدین د محمد آخر زمان خوښ

«عبدالعظیم رانیزی»

توره تاریکی تو له لدي جهانه لاړه
نوردپاك رسول چه په جهان کښې شه پیدا

«میانعیم متی زی»

ما مختار یکښې مذهب د حنیفه کړ
چه مختار ؤخود په ستورو کښې مهتاب

«پیر محمد کاکړ»

راغلم ووجود ته د حبیب له بر کته
شوم لکه ذره هسې په نمر سره اظهار

«پیر محمد کاکړ»

توره تاریکی تو له له دي جهانه لاړه
نوردپاك رسول چه په جهان کښې شو پیدا

«میانعیم متی زی»

په زرگونو انبیا تردنیا تیر شو
محمد غوندي بل نه ؤ پیغمبر هیڅ

«دولت»

ج: عشق ...؟

هسې بت گرځم دا زیړ رخسار له خلقو
لکه زرچه خوك له خلقو پټ پنهم ږدی

راحت نه دی بې زحمته چا موندلی
کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدی

زه هر گوره خپل صنم پورې شرمیږم
برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدی

وآسمان ته لاس د عقل نه رسیږی
داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدی

«عبدالرحمان مهمند»

که د سربښندل دشوار په ما وتا دی
دا په عشق کښې سهل کار دې دشوار نه دی
اندېښنه سړی بیدار کاندې له خوبه
کم اندیشه که بیدار دی بیدار نه دی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کار دې دسروشو نه څو شیرینی وی
دخپل ځان په وینو سور لکه انار شه
درحمان په عاشقی کښې ستر ګې وشوې
څوک چه وایی عاشق پروند دی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس له خاصیته منزه دی
کار دستر ګو به څوك څر نګه پده انګا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت دیار په مینه کښې رب کېښود
چه عاشق لره همدرد او همدوا شوه
دا باران نه دی چه اوری له آسمانه
د مر غانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»
چه په زړه باندی زرداغونه جوړ شی
چه دیار له داغه آه کا هغه ګرم دی
«خوشحال خټك»
زه تر عشق جار ېږم : تر هغو چه عاشقان دی
وا ړه عشق یکار دی حقیقت دی که مجاز دی
رایشی له کومه ځای به څوو کا په زړه کښې
هیڅ پری نه پوهیږم عشق یو څه سوزو ګداز دی
هی دخدای دپاره تفحص رایسی مکړه
پلار ته وایه نشی عشق یو هسی مخفی راز دی
« خوشحال خټك »

عاشقان دعشق له کاره انکار نه کا
فاسقان به په خپل زړه کښې اری غلا
« خوشحال خټك »

ځینی هوس کامینه په باغ لری
څوك می پسر ستړه حب دا یاغ لری
داد واړه ګرو هه بوالهوسان دی
عاشقان مینه د زړه په داغ لری
« عبدالقادر خټك »

لیونی غوندی دعشق په کارو بار کښې
دخپل ځان په سودو زیان نه یم هر ګز
« عبدالحمید مهمند »

که هر څو مې تند تېزه توسن دعقل
عاقبت شوپه دنبال د مینی پیا تی
« میا نعیم متی زی »

دعشق یو سبق کافی دی
نور ددرست جهان دفتر هیڅ
« صدرخان خټك »

عاشق ګرم او شوقی وی
زاهد سوړ بی حمیته
چه دعشق په لاره درو می
خالی نه دی له تهمته
« دولت لوانی »

خام خاطر مې مشوش و په هجران کښې
چه تمام دعشق په اور وسو متین شو
«دولت لوانی»

معرفت ځنې پیدا شو
عشق د عقل پلارو مور دی
«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندې شیدا شو
دعرب په مینه گوره چه عجم مری
«مرزا خان انصاری»

وقبلې د عشق مخ د کل عالم دی
ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاڅی
« مرزا حنان»

په هرداغ مې دخیل زړه هسې باوردی
چه په مرگ به راته شمع شی په گور کښې
« عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خیل ځان دعشق په توره
نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی
« عبدالعظیم را نیزی »

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم
عشق را هسې گرم هم نرم هم لطیف
آئینې غو ندې هر و لی هر نا و لی
شی مهمان ځما په کور کښې بې تکلیف
« شمس الدین کاکړ »

هر یو زړه چه شی پیدا غه پکار نه دی
چه بې مهره شی برات هغه باطل دی
« مرزا حنان »

ته دعشق په لذتو نو خبر نه شوې
په سراب دځان مشغول کړ ، له دریابه
هغه چاری چه دعشق په جذبه کېږی
کله کېږی په لښکرو په افواج
« خوا جه محمد بنگښ »

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه
بې رفیقه ، بې پناه ځم ، پناه نه لرم بې عشقه
هرساعت چه بیلتون یاد کړم په خپردادو فریاد کړم
څکړم چاو ته فریاد کړم ، نیکخواه نه لرم بې عشقه
مدام غوښې د زړه خورمه ، دزړه وینې به تل څښمه
څکړم څکړم چرته ځمه ، همراه نه لرم بې عشقه
معتقد یدا خیل رزق یم ، مبرا په زړه له فسق یم
واړه سرتر پا په عشق یم ، یو گناه نه لرم بې عشقه
دافقیر دولت نفی یم ، و گناه ته هوسی هم
خدای مې بیامرزه عاصی یم ، گناه نه لرم بې عشقه
« دولت لوانی »

عشق دی دا که یو فساد دی نه پوهېږم
په جهان کښې چه دا شورو شر پیداشه
بیا به روغ دعاشقی له رنځه نشی
په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه
« عبدالرحمان مهمند »

باد شاهانو که قصرونه کړه آباد
ماد عشق عمارتونه کړه آباد (۱)
نوم د کوم یوه بادشاه هسی یادېږی
لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسی پیر استاددی
چه به نه دی بل دا هسی پیر استاد
دغه واړه کرامت د عاشقی دی
چه څوك غوث کاندی، څوك قطب څوك اوتاد

« عبدالرحمان مهمند »

د رحمان شراب له عشقه
نه انګور (۲) نه له عنبه

« عبدالرحمان مهمند »

عاشقی ده خدای له اوره پیدا کړی
چه په اور کښې بې وطن وی خه به خوب کا

« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کو ګلستر کی په نم کښې
عشق راوښود بحروبر په خپل حرم کښې

« عبدالرحمان مهمند »

دا یو څرنګه ژوندون دی نه پوهیږم
خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهیږم
دیننګ او د بلبل ترمینځ حیران یم
مخ دی اوردی که ګلګون دی نه پوهیږم
عشق په هسی رنګ مقام باندی قائم کړم
چه وصال دی که بیلتون دی نه پوهیږم
د رحمان څهره یی زیړه زعفرانی کړه
خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهیږم

« عبدالرحمان مهمند »

خودخر ګندوی لکه صبح به جهان کښې
هر ګوهر وان چه په یاری کښې دریده شی
بی مطلوبه بی هیڅ فهم په چا نه وی
هر طالب چه په طلب کښې فهمیده شی
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وی
هر کلام چه له رحمانه شنیده شی

« عبدالرحمان مهمند »

سر اومال می شو تالا په تور د عشق
لا می ندی لاړ له سره شور د عشق

« عبدالقادر خټك »

چه د عقل په تدبیر می عاشقی کړه
بو هیڅ لی په تدبیر وم د د بیر کج
هیڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښې
د دغه طبیب دارو لری تاثیر کج
راهبران دعقل واړه رهزنان دی
لږ د عشق له لاری مه بیا په بهر کج

« عبدالحمید مهمند »

په هر ځای کښې ناست ولاړ زانګم له غمه
مینی مخ راته د ځمکی ګهواره کړ

« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وی ناصحه !
دا عبث دی پول د سحر په دریا زدی

« شمس الدین کاکړ »

عشق دعقل په تدبیر چلاوه نشی
په دی ناوی نه جوړېږی پسول د چا

« عبدالحمید مهمند »

---

(۱) په مجنون نسخو کښې (بنیاد) راغلی دی (۲) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

(c) ketabton.com: The Digital Library

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی   د جمله ؤ مخلوقاتو پلار دی دا
تر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته   تر همه کارو نو غوره کار دی دا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سرگردان په جهان نه وی   یا عاشق دی یا آسمان دی یا آسیا
ته چه ز غوري سرومال په عاشقی کښې   عاشقی دا هسی کله ده ویریا
چه یې کسب عاشقی ده د دلبرو   نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بېدردان دعشق له درده خبر نه شول   براهیم ځکه منت بار دا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ می نزده محبت که اور دی دا   په اور سوزم په رضا که زور دی دا
چه په تله د سرو مال راځخه نه ځی   واقعی د تورو ستر گو تور دی دا
چه یې زه له بله غمه په امان کړم   دعشق غم دی که زما غمخور دی دا
چه می ولیدو «حمید» دعشق په کار کښې   لېونی د مجنون کشر ورور دی دا

« عبدالحمید مهمند »

یاد شکیلو دپا ولیو شرنگهار دی   یا د عشق د لېونیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بې رهبره یون دعشق په لاره گران دی   دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

خپله مینه یې رهبر پیر کامل دی   عاشقان ځکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع‌الله پیرخیل »

آرام زړه په عشق کښې نشته سرله سره   خوب محال په هغه ځکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینې نه وی پاندې شوی   هغه زړونه گویا کانی د پېدیا دی

« ملا جمعه »

غزلیات

که خوك یار به جهان غواړی یار دی دا — یار دی دا که دجهان سنګار دی دا
خیال دز لفو یی زما لـه زړه چا پیـر شو — که تر ګنجه چا پیر شوی مار دی دا
دا جهان دی خدای له عشقه پیدا کړی — د جملو ؤ مخلو قا تـو پـلا ر دی دا
تر عشق غـو ره بل څه کار په دنیا نشته — تر همه کا رونو غـو ره کار دی دا
بل بـلـبـل بـه د ګـل تـوم ا خستـی نـه ؤ — که خبروی چه ګل نه دی خار دی دا
پیـا را تلـه و دی جهان ته بل وار نشتـه — بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا
د حباب عمر دی و ګـو ری چـه څـه دی — که خوك شمار کاندی دعمر شماردی دا
د مجنون صورت په زړه کړه رحمان ګوره — ستا په عشق کښي هسی خوار زاردی دا

« عبد الرحمن مهمند »

چـه یـی و لـیـد و ستـا حسـن بـیـحسا ب — له دي قصد ه تـاو پیدا شو د آفتاب
په آرزو یي دنرګس سترګی څلور شو ي — غنچه سره دزړه په وینو شوه غرقاب
ستاپه غم می دواړه سترګي سري ناغي شوي — که خیمی د ی سیاه پوشي سره طناب
که دي زلفي په مخ پیچ وتاب شوي ښایی — وبښته څه طا قت لر ی د اور له تاب
در حمان بخت بـه هـلـه له خوبـه ویـښ شي — که سترګي ورته پورته کړي له خواب

« عبد الرحمن مهمند »

کـه ساقی تـلـخـه با ده در یا ی شور کا — د فلـك په جام به مست کله مخور کا
آرا سته وی تل محـفل د خنـد ه ر و یـو — زمانه به د ګـل جام څرنګه نسکور کا
چه په لاس کښي یی تل چوب لـکه شانه وی — بی افسونه به نیو ل د تور منګور کا
د لتنګی کـړم لـکـه ګـل بـه خنـدا ور کـه — کـه می بل دصبا باد په خونه اور کا
چه په سریی سبز آسمان زری دستار زدی — عا قبت یی لـکه شمع بیـا سر تور کا
لـکه ګـل کـړی ګـران بـا ر تـر دا منـڅی — باد دي څه لـکه غبار په کتف سور کا

« کاظم خان شیدا»

کـه ښکـا ره زما خا طر د لاله داغ کا — په ژړا به سترګي سري د ګـلو باغ کا
د حباب غو نـد ي مي ډك بـه آه سرد کړ — خوك زما به ګور به بل څرنګ چراغ کا
افرو ختـه یو وی محـفل بـه شان دشمـع — چه سوخته دبل په کار کښي خپل دماغ کا
د ګر دش نـو بت یی هیـڅ به ما دا نشی — که سا قی د ز ماني ، فلك ا یاغ کا
ز نـګه که هر کـله «شیدا» دتیغ جوهر خوری — دمګس په بال به څرنګ استفراغ کا

« کاظم خان شیدا»

چـه مـی ولیـد ه ا بـرو بـه مخ دیار کـج — له تعظیمه ور ته زه شوم په تـلوار کج
کنږي ورو ځی کوږ با نه کنږي یی ز لفی — منا سب دی له کنږو سره رفتـار کـج
مار به دا سبب مـد ام کـمـر فتـا ری کـا — چه یی ولید ه دا ستا د زلفـو مار کج

هسې ژړا خلی اتر له همنشینه
چه معما ري اول ختټه کړه کښېنږ دی
ژړه وا چوی یار دار چار پای په خاکښې
هیڅ جواب د پیغام نه راځی دیاره

په سبب د کنزې پښې شی سم بازار کج
بیا ترسره پوری ځی هغه دیوار کج
که یی یو ځله خوك وڅکوی مهار کج
پسی زما شوه تورلیمه په انتظار کج
« شمس الدین کاکړ »

خوږ ژوندون راپوري هسی کړ هجران تریخ
نو خطان چه د عاشق له ژړا بد وه دی
په وصلت کښې له رقیبه نه خلاصېږم
می حرام دی په مجلس کښې چه یار نه دی
چه می نوم ستا د هجران په ژبه وا خیست
که فرهاد ته شیرین غم د شیرینی دی

لکه حال وی پر بند یا نود زندان تریخ
پرسبزه باندې نا وخته وی باران تریخ
پرموسم د گل اوقات شی د باغبان تریخ
بی له گله وبلبل ته شی بوستان تریخ
لا تر او سه می په هغه دی دهان تریخ
داستا غم کړ شیرین عمر پر حنان تریخ
« د مرزا حنان »

چه می یار ولید په سینه د اغیار گله
د غه حق د بلبلا نو په جا نب دی
په امید د زلفو و نښتم په دام کښې
ددیدن په گدائی کښې می ننگه نه شی
د وفا د گلو پیا نی پکښې نشته
زه رحمان ئې د فردوس له غمه خلاص کړم

له غیرته می لیمه شوه په خو نبار گله
خدای دنه کا مبنگیر کمه په لاله زار گله
رو هیلی وم ساده دل په هندو یار گله
د رویږ گریم د بتا نو په با زار گله
کاشکی نه وی زه ددهر په گلذار گله
چه په کلی په کوڅه شوم د خپل یار گله
« عبدالرحمن مهمند »

دا تور خط را غی په مخ د گلعذار
سپین رخسار یی په تورخط کښې هسی پټ شو
زما نه به یی سپین مخ دا هسی تور کا
هر کارساز نن په خپل کار کښې درمانده دی

که غا لب شوه په کشمیر باندی کفار
لکه پټه چه معنی وی په اشعار
چه غرض اری د بل په کا رو بار
اوبه کله وداي شی گرځ دخپل رخسار
« شمس الدین کاکړ »

او ښو د فراق دستر گو خواب را خخه یووړ
رنگ په رنگ ژړا کړم لکه نی دیار لغمه
نه می را برسېره کړ گوهر دعشق له بحره
تل چه یی هوس کاندی سره لاس وخونریزی ته
یوطرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو
وا چولم یار د جدائی په سره دیگ کښې
هیڅ یی نظرونه کړ زما و خاکساری ته
سینه خوله دیار چه په خواست زه شمس الدین غوا ړم

کور زما دصبر دې سیلاب را څخه یووړ
زړه می په یوه نفس احباب را څخه یووړ
زیات یی لاآرام لکه حباب را څخه یووړ
سري د هغو ستر گو قصاب را څخه یووړ
عقل یی له میانه په شراب را څخه یووړ
روح یی زمادځان لکه گلاب را څخه یووړ
زړه می سیا چشمو په شتاب را څخه یووړ
خواست دهري ورځي دمخ آب را څخه یووړ
« شمس الدین کاکړ »

زما زړه گوره چا یووړ   په دوه زلفو لیلی یووړ
ځکه د ی شوبی ارامه   چه د زلفو بلا یووړ
چه په خپل قوت غره وم   زړه قوت په تالا یووړ
دا کتاب زما دستر گو   سیلا بو د ژړا یووړ
څه بازار چه مي د زړه ؤ   ښن ستاحسن په غلا یووړ
حسن باج ؤ چا ورنکړ   ده جهان په یغما یووړ
ما ویل چه مینه نه کړم   زړه بېوا که شها یووړ
قراری دزړه مي نشته   بېقرار زلفو ستا یووړ
داتمام عالم ښادی کا   احمد غم دا شنا یووړ   «احمدشاه ابدالی»

ستا د زلفو خیال چه زه افگار ساتم همیش   هسي په سینه کښي گویا مار ساتم همیش
زلفي دي سنبل مخ د گلاب ستر گي نرگس دي   زه باندي باغبان یم دا گلزار ساتم همیش
داله تلوسي نه چه پرقلب مي پېرزو نه شي   ځکه په ځیگر کښي ستا ازار ساتم همیش
خلق زهیر ېنزی چه مجلس لره ور درومم   پس له دي به زه نور ځان کنار ساتم همیش
عکس درخسار چه دي زما په زړه کښي گرزی   زه په خپل ځیگر کښي سورا نگار ساتم همیش
زړه مي ستا له غمه همیشه آه و فغان کا   زه په خپل وجود کښي دا بیمار ساتم همیش
ستر گي مي ځلور شي ستا پر خواچه وعده و کړي   زه حنان له غیرو دا ستالار ساتم همیش
« مرزا حنان »

خط به مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کښي   دا یی غابښ په خوله کښي زیب کا که ژاله شوه په لاله کښي
هسي رنگ سحروجادو کا په نظر د شهلا ستر گو   نه یي سیال په هند کښي شته دی نه ثانی په بنگاله کښي
لکه وښلی مرغۍ په سست دام د سلو لومو   هسي زه پر ښانو زلفو کښي یستم په کشاله کښي
دازما له غمه شین زړه یکښي خیال د یار دلبو   هسي رنگ زیب و زینت کا لکه می به شنه پیاله کښي
ما ویل عین گټ گل دی دغنچي په لمن لښتي   که مي کوت یو گل اندام وپروت په سبزه دوشاله کښي
شکلی مخ کا ولي ناسته ، په مجلس د رقیبانو   په جوار د سپو کښي نه وی هیڅ ارام په غزاله کښي
سرتر پایه تیغ د هجر لکه نی سوری سوری کړم   ځکه یم مدام دا هسي په فریادو په ناله کښي
که یار غوادي هومره ژاړه خودرځی عبدالحمیده!   دا یه دا چه درمونده شي په دریاب نه په ناله کښي
« عبدالحمید مهمند »

زه داهسي دیوا نه او مجنون چا کړم   له رواج او له رسومه بیرون چا کړم
نه پوهېږم چه داهسي چاري خوك كا   لېونی د خپل نگاه په افسون چا کړم
کومي ستر گي کوم بانړه کومه غمزه ده   دوب شهید غوندي په خاکه اویه خون چا کړم
توان توفیق چه دفتنو را څخه نه ؤ   په فتني د تورو ستر گو مفتون جا کړم
رحمان هیڅ له خپله ځانه خبر نه یم   چه دا هسي رنگه زبون او محزون چا کړم
« عبدالرحمان مهمند »

زه دیدار په دردوغم کښي شاد مان یم   لکه گل دیر ښانۍ په وخت خندان یم
ته زما و بېکسی ته نظر مکړه   خدای ساتلی لکه گنج په بیابان یم
لکه ونه د ځنگل په مېوه پوره   په ویرا نه ویرا نی کښي ابا دان یم
پوره ښتنه مي دصورت بی عشقه نه دی   خو کیدار په هر نفس دخپل کار وان یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دو صال مارغه داو ښو دا نه را کړه — لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم
د کاملي عقیدې له بر کته — دروهی په غاړه ناست شاه جهان یم
روښنائي مې په طلب کښې شوه حاصله — شپه او وروځ لکه آفتاب په لار روان یم
چه صفت دتو رو زلفو د اشنا کړم — بلی ، سر په لو یه لار د هندو ستان یم
بی مینه می هیڅ حال د صورت نشته — لکه بې مال ومتاعه تش د کان یم
دهوس بلبل ویسا را با ندې نه کا — دافلاس په کبل بو تمی د خزان یم
دلبرانو ته خاك تر تلی لا ندې — د دې نور جهان په سر لکه اسمان یم
چه دیار په دیدن سرو مال ښندمه — خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم

«عبدالرحمان مهمند»

زه دیار په درو غم کښې غرقاب خوښ یم — په داور کښې بیطاقته بیتاب خوښ یم
تر داپوچې گفتگوی چه زه یې اورم — په نغمه په ترانه د رباب خوښ یم
چه دیار دخط وخال ښې پکښې وی — زو ړ ند سر په مطالعه د کتاب خوښ یم
د ریا تر نا قبو له عبا د ته — دسافی په میو مست او خراب خوښ یم
چه نه علم نه تسبیح نه تلاوت وی — له دې هسې بیداری نه په خواب خوښ یم
دطوبی دونی سوری مې خوښ نه دی — ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ یم
خاموشی که هر څو لویه مرتبه ده — زه دیار سره په سوال وخوب خوښ یم
دیار دېرې غمخوری یم عاجز کړی — رحمان څکه په خوردن دشراب خوښ یم

«عبدالرحمان مهمند»

خوك چه بد راسره کا ورسره ښه یم — هم په دا ښو دبد انو تو ز لیمه یم
له هغو مې څه اندوه چه په خوی اوردی — په خپل خوی کښې سوند اونرم تراوبه یم
چه وماته وزما عیب پټ کښې را ودی — ددی هسې یار له خدا یه په غو ښته یم
نور زما دی ، نار زما دنو رو څه دی — دیتنگو غوندې مخ خیر دلحان په سوه یم
په ایرو یې مخ سپېره شی چه نفاق کا — آینې غو ندې مخ سپینه تور په زړه یم
چېرې نه وی چه به بل مخ وته گوری — په هجران کښې خوښ دستر گو په واته یم
له نور چا کله گله عبد القادر کړم — زه خوار کړی خپلو ستر گویم خپل زړه یم

«عبدالقادر ختك»

مخ دې لکه نمر دې ورته څیر کتلی نه شم — څکه یې دمدحې ترعهدې وتلی نه شم
زړه یې راغلبیل کړ دهجران په ناو کیو — راز پکښې دیار د محبت ساتلی نه شم
اوس مې په معنو کښې ښه مین دستر گو کسی — کسی به د خلقو په ویل ایستلی نه شم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یې د زنخ په څاه کښې بند لکه یوسف کړم
بند یې د حواس په ځنجره زه عبدالقادر کړم

بې یې د زلفینو در سې ختلی نه شم
زړه مې پرواز غواړي ولې الوتلی نه شم
«عبدالقادر ختك»

د خیل یار له مینې هسې دیوانه یم
که بې آهه بې ناڅې بې زغه سوزم
دخال خیال یې ماضعیف لره کافي دی
چه یې خیال ساتم د سرولبو په زړه کښې

چه خبر نه یه کعبه یه بتخانه یم
پر څراغ دمخ یې ځکه پروانه یم
دمینې په دود قانع یه لږ دانه یم
دا یه دا مدام د لعلو خزانه یم
«مرزا حنان»

په جنت نه یم خوښ هر گنز په درد یار مې قسم
زړه مې له نا وعده د وصل هر گنز و نه لیده
پر وایه گل ویه خار نکړم د جنون له فیضه
کهمې سرولاړ شی ستا یه مینه لاخوشحاله یم زه
توربخت مې ونه لیده هیڅ ستا د کنا کل شب قدر
ستا د گلگون رخساره شرقه زه حنان دا وښو

خوښ په لذت یم دخوارۍ په اعتبار مې قسم
په ناامیندګۍ د توري شپې دانتظار مې قسم
په سینه صافه آئینه د نو بهار مې قسم
په تېره تیغ داستاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مینکو ستا دزلفو په هر تار مې قسم
گلان کړم هره گړۍ په لاله زار مې قسم
«مرزا حنان»

زه چه مین دیار پر مخ یم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړي دعفتی ترمیان کړي تېر گلونه
رضا دخان مې په رضا دخپل اشنا ور کړي
چه مې زړه وړی په منگوله هغه یاردی زما
که د وصال په هوا را شی یکتنها دلبره

تماشه بې دیارله مخه د گلزار څه کوم
بې له وصاله تش دخوانې خالي اقرار څه کوم
دا کهمې تول دیار په لاس دی خپل اختیار څه کوم
تورحسن داره بې له ده دقند هار څه کوم
نور منتونه زه جمعه به د ربار څه کوم
«جمعه بارکزی»

سپین رخساردې وای سپین صبا شو قم
د صبا او د بیګا تر منځ حیران یم
سپر یندې څوندې قی کړی کولمې ناست یم
گنجینه شوم ستا د مینې له دو لته
چه میرا در سره نه وی قلندر ره!
قلندر په کومه بوزه لاړشی صوات له
د میرا صاحب له جوره قلندر ره!

تور کا کل دې وای تور شپه د تم
نه پوهېږم چه عمل و کړم په کم
دهجران لاس مې و کاږی زړوبم
اژ دهار را باندې گرزی دمبدم
ته چه صوات لره ورځې عذردی کم
چه میرا یې همراه نه وی هوس کم
دا یو، لاړو، السلام علیکم
«قلندر»

مغنی گوتې په ځیر ز دی په بم هم
ستا دعشق دغشی هسې ځای پرهار دی
ستا د زلفو مار چیچلی نه رغېږی
تا چه مخ ورته ښکاره کړو لېونی شو
هغه راز د محبت چه پټ له تا دی
دخوښۍ پیاله په لاس کښې نن زما ده

هم ساقی شته هم بهار و صنم هم
چه ریښه پرې ایښودای نشی مرهم هم
په ستا نو په زیار تو نو په دم هم
پاس د غرو نو په سر گرزی په سم هم
زړه خبر ور ځنې نشو قلم هم
درد زحمت را څخه و تښتېده غم هم

په لذت دي د سروشرنګو کوثر هيڅ کړ
د يوه لاس نغاره دا سې آواز کا
که ناسته دي يار کوي په خاورو مومي

د شبنم دانه که تخم شي د ګلو
چه يې نشه لکه ګل بنه رخسارونه
حال د سوي طالع څه بيان کړم چاته
معطل په عارضه د شام غريب دي
داسمان په شان يې تيز د فتنو تيغ کړ

پسرلی مې د خزان په تاتار تېر شو
اوس که ځان وهم که خاوري په سر لونم
لا مې غټ ور ته په بخير کتلي نه وو
لکه پري پري پيکر هم پري رو وو
وه ورځ به دا غږ و شي عايغا نه

بې له ياره راښکاره ژوندون زبون شو
چه د عشق په مکتب ما دغه داستان اوست
د قلم په دود به چا که سينه ټوي کړم
د حسرت ګوتي به غابس کړي طبيبانو

سور پېزوان د به سروشو لټوهسې زبر کا
د سرو ټيك د شهزاده په جبين پروت دي
دوا ړه ليچې دي و ښکلې مصري ء نوري
ستا له غمه به ځان زړه در حمان سوزي

پارسائي يې د پارسا له لاسه يووړه
چه مې کړې وه توبه له مې خواري ء
معجزه چه د احياده په دوه لب بې
دلبرانو چه دعوی د دلبري کړه
را ته پاتي دا يوه مسلماني وه
ماوې زه به دعشق راز لرم په زړه کښې
چه د زړه صبر ديار له مخه غوا ړم
که د نور و هوښياري په عشق کښې يې س وړه دی

د حيات او به لا هم د زمزم هم
دا افسر کلا به ستا نه دی دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټك »

زړه به سوړ په ديدن نشي د بلبلو
څوك به څه کاتوري زلفي د سنبلو
لکه نمر زما جبين دی د داغلو
که مې زړه په حلقه بند شو د کاکلو
صبح و شام ګرزي ښکاره په سرو منګلو
« کاظم خان شيدا »

ما لا ګل بوی کړی نه ؤ بهار تېر شو
په هيڅ رنګ په پېر ته نه رازي وار تېر شو
لکه برق درخشنده په تلوار تېر شو
هم هغه رنګه تېز رو پري وار تېر شو
چه فلانی هم لکه ګرد و غبار تېر شو
« عليخان خټك »

اشتياق مې د زړه مرګ و ته افزون شو
هك حيران را ته فرهاد دو يم مجنون شو
د مرجان په طور و ږنی مې لړ ون شو
له قانون اوله شفي رنګ بېرون شو
« حميد »

لکه جيم په قلم ښکلي کاتبانو
شينکی خال دي محاسن په بند پوا نو
دو پوه بزم سر به پر ايکړي د خوارا نو
لکه شمعه په زيارت د شهيدا نو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائي يې د دانا له لاسه يو وړه
په چشمانو يې زما له لاسه يو وړه
لاس په لاس د مسيحا له لاسه يووړه
دا دعوی يې د هر چا له لاسه يووړه
دا مې هم هغه ترسا له لاسه يووړه
دا خبره مې ژړا له لاسه يووړه
محبت مې دا دعا له لاسه يو وړه
د خوشحال يې لا په خوا له لاسه يووړه
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا د زړه سختي مي سر تربايه و ليد نه
نوره دنيا نشته چه څه وه را څخه خلقه
يار مې هغه وخت وي چه په شيبه په سره ناست وو
ګل چه شګفته شي عندليب باندې ناري کا
تل ګونه و هلې هر زمان ساده اهو نه
سري لمبې بې بلې دخوشحال ختك په زړه کړې

مست يم مې پرست يم رندې کړمه کړمه کړمه
نور شراب مې واړه تور عالم و ته بخښلې
موړ به څښي نه شم زه د ميو مستسقي يم
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
څه وايې وما ته حال دڅه ؤ په هجران کښې
خلق را ته وايي رنګ دې بيا زيړ شو عاشق شوې
دوردعاشق دادي چه په عشق کښې ملامت وي

توره چه تېر يسږي خو ګذاره اره کنه !
ولې راته وايي چه په ښکلو نظر مه کړه
شيخ دې نمو نسخ روزه کا زه به د کې پيالې اخلم
نا وې چه زما د خولې بوسه اکه دا روده
وينې مې دزړه خوري مګر نور څه لره نه دي
څه ژړا فرياد کړې دشپې د تورو زلفو
خو د به ستا دمخه د ګيا ه غونډې خر کند شي
مې شته چنګ وني شته دخپل يار سره خوشحاله ؟

اکه مخ زما د يار دې نمر خوهسې وي کنه !
دعالم د بري خبري اور به اورتوري لښکر يې
بې دعشق له شور وشره چه هر ګز زما له سره
چه بې ريم عمل لا کا چه بې ورك کړې ځان پېده کا
تاوې دروهه لوم مې زبر کړه بل سبق له زړه په لر کړه
وهغه ته مې سر کوزدې چه معلوم ورته رموزدې
چه آزاد مرې ورد ومې خپل مرادو رڅښي مومې
په يوه زمان ته يار دور شي راشي خو ګذاره

سنګ به سينه دوړ کړې ستاله هسې سخته دله
وار په وار مې واړه په دلبرو و ښند له
شمعې به ژړا کړه صراحي به خند ېد له
نشته يو ه ښکلې چه يې و بو لم بېد له
ما چه عاشقي کړه خود په ما به دا کېدله
سور خت يې اغوستي په دا لاري تېر بدله
«خوشحال ختك»

واوره محتسبه ! باده خورمه خورمه خورمه !
لام و ې مې محادلې پسې مرمه مرمه مرمه !
تل که هسې د کې پيالې چښمه چښمه چښمه !
زه چه په دا هسې لاري تلمه تلمه تلمه !
نور خبر دار نه يم په زړه سومه سومه سومه !
هيڅ منکرې نکړم خلقه شومه شومه شومه !
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه !
«خوشحال ختك»

زلفې چه ول ول شي خو خپل ياره لره کنه !
ستر ګې چه پيدا دي خو ديدار لره کنه !
هر سړی پيدا دی خپل خپل کار لره کنه !
غواړم دا دارو د زړه پر هار لره کنه !
زړه زما پيدا دی تا خونخواره لره کنه !
نور تلې پخپله دي ښا مار لره کنه !
ګل د لاله را وړه خپل رخسار لره کنه !
خپل باغ په لاس کښې څه ګلزار لره کنه !
«خوشحال ختك»

اکه زه په عشق کښې زبر يم زبر خوهسې وي کنه !
زړه مې نه خوځی له ځايه غر خوهسې وي کنه !
نه ځي نور څه هر څه درومي سر خوهسې وي کنه !
ورځ دشپه داهسې کر کړه کر خوهسې وي کنه !
تل مې نه يې به خاطر کښې زبر خوهسې وي کنه !
په خبره نه پوهيږي خر خو هسې وي کنه !
په هيڅ هدې تړلې ور خو هسې وي کنه !
دخوشحال خاطر تېز بردي پر خو هسې وي کنه !
«خوشحال ختك»

د وفا خبر پیدا ران دی بل خوا دروغي
دا متاع د زمانې په دکان نشته

مګر ځان وسپاري خدای ته په امان شي
ګنه بل خواته د هیچا امان نشته

هغه یار به زه و کړمې خواته غوادم
چه یې هیچېرې منزل او مکان نشته

دلبران که هر څو ډېر دی په جهان کښې
زما یار غوندې دلبر په جهان نشته

چه هم قد لري هم زلفې هم سرې شونډې
دغه هسې رنګ آفتاب په آسمان نشته

عشق عاشق لره یو هسې ګلستان دی
چه وباغ و ته یې لار د خزان نشته

که مجنون غوندې په عشق کښې څوک صادق شي
د لیلی په دروازه کښې دربان نشته

دا نایاب به د رحمان په قال پوهېږي
داته کار د هر نااهل و نادان نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ستا په مخ کښې چه حساب د جمال نشته
ځکه ما څخه د صبر مجال نشته

ته د سر و د مال وېره په ما مه کړه
وېره ما څخه د سر او د مال نشته

روښنائي مې د چشمانو ستا دیدن دی
په دا کور کښې بل چراغ او مشال نشته

په جو یبار زما د سترګو سروته یې
په دا نهر باندې بل څه نهال نشته

مخ دې بې له خط و خاله هسې زیب کا
چه یې هېڅ حاجت په خط و په خال نشته

ستا په یادو کښې رحمان هسې مشغول دی
چه په زړه کښې یې نور هېڅ غم و خیال نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ګنج و عقل زار شه د عاشق د څاڅکي اوښې
نه خروار د عقل سه د عشق یو دانه

تېغ دیار له لاسه په مرې د عاشقانو
هسې لذت کا لکه د میو پیمانه

خدای لره به ورسم په سودا دیار له مخه
بل مقصود مې نشته په کعبه په بتخانه

څه که زاهد زهد کا دی و جنت دپاره
سر بېند لې نه شي په ور بل د جانانه

ګوره د منصور هسې په دار نه شي رحمانه
مګره دا د عشق خبرې مې ستا رندانه

«عبدالرحمن مهمند»

په ګډاونو اواز ورو کړه بلبله !
پرېښه نه پوهېږي ستا د شوره له غلغله

عقل و هوښ عزیز تر هر څه بېندل نه شي
ته یو څه رنګه ډېر ګران یې د مل جله!

خدای دې ه کاچېرې چوخ بهدې په بېهوشي
قدم ورو ږده دراپیاو په ګل ګلله !

ومطرب ته مینا وایې وایه و ایه !
دا معنائې پیدا کېږي له قلقله !

صدقه یې هم تر پسل عبدالقادر شه
څه قدرت لري چه وایي له دل دله !

«عبدالقادر خټک»

ویښه که اصیله وی که توره وی که سپینه
کښلې شي له حور و چه پرې ورشي د زړه مینه

شهد که نبات دی که شته شیریني نورې
مینه که ښې ګورې چه تر هر څه ده شیرینه

خیال یې د زلفینو لکه مار وربا ندې پروت دی
نه پرېږدي وزړه ته بله مینه چه ور ځینه

سل زخمه که و خوري توی په یو څاڅکی پرې نو ځي
هسې رنګه وچه د صورت کا مینه وینه

خرب به یې بدل په بیداري خوښې پرې وېرشي
هر چه یې په زړه کښې د دلبرو مینه وینه

یار په هوا دندې که د زړه مینه پیدا کړي !
مینه هسې څیز دی چه زړدي لري کوینه

څه عبدالقادره ! په خوله مینه مینه وایې
خوږ دې لاو سچاره نده مینه نده مینه

«عبدالقادر خټک»

چه له خپله اشنا نه لری گډه   له نور چا به یه نور څه لری گله
انگوری ترخه شراب ور اره بویه   میخواران له گبینه لری گله
چه بی تا یې غروم د بل و مخ ته   به دا خوی له ما نیمه لری گډه
هیڅ ایستادي یکښې ونکرتري پر بوت   له ناو که یې مې زړه لری گله
چه جارو مې ستا د در د خاورونکړه   ډېر زما له ما با نیه لری گله
بد و بدو ته ښکار ښېږی ښه و ښه ته   ښه له بد و بد له ښه لری گله
ښه که سرؤ تری قربان عبدالقادر کړ   بیا تري ولې یار له ده لری گله

«عبدالقادر ختك»

ننداړو له راځی چه یسی ځو نه   په اختر به ځلمی جونه کا سیلونه
ته به وایی مخ یې گل د پغمبر شی   چه یې د ....به مخ ووهی خالونه
چه په سیل د بهار د گلو گرځی   ځلمی گل به پگړی زدی پهاوربل جونه
ځینی دواړه زلفې ډکی کا له گلو   څوك په غاړه د گلونو کا هارونه
زیړ او سره نمری اغوستی گلرخانو   و ایی سپر و نې و نیو ل گلونه
چه گلو نه تولوی سندري وایی   شرمنده کا د بلبلو اوازونه
درستصحرا په خوشبوئی سره خوشبوی کا   په هغه ځمکه چه کیږدی قدمونه
چه له سیله را روانه شي و کورته   گل لمن ، بلبل یې نیسی آستینونه
چه له هسي ننداړو نه ځان وباسي   شیخه ورك دي شه یبو خته خلوتونه
له لیدل د ښایسته ؤ یکښې نه وی   چا به څه کړه اته واړه جنتونه
که اوازدی که لیده د روح خوراك دی   نفساني دي باندي نکا غرضونه
تېر شو وار عبدالقادره ! را به نشی   که زړا کړي که فریاد کړی که آهونه

«عبدالقادر ختك»

څه افسون دي په ما وکړ پریزاده   چه یودم نه یم خالی د تا له یاده
زړه مې ډك لکه سپند دی شعله بویه   که د زړه به فراد و کړم څوفریاده
بهانه ددي غرض مگر شانه کړي   ته یې لاس وروړي و زلفوته شمشاده
چه اواز دي د تیشي په کهسار نشته   د شیرینې په طلب لاړي فرهاده
په اسباب کښې مې زړه بند په اسباب ندی   د چمن په قید سر و ده آزاده
مهیا ورته قفس د ښاخ د گلو کړه   که څه رحم په بلبل کوي صیاده
چه په هرمنزل کښې سرخوری لکه شمع   د هغه لاري څه نفسع ده له زاده
په سختی کله امساك د دولت کیږی   جوهر نه ځی په هیڅ وخت له فولاده
همیشه یې پیچ و تاب لکه جوهر وی   چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده

«کاظم خان شیدا»

زه چه مست په اب دیاریم هیڅ حاجت د شراب نشته   اور د عشق مې زړه کباب کړ هیڅ حاجت د کباب نشته
تمام تن مې وچ لرگی شو، رگ مې تاردر باندي پر بوت   زیروبم اواز تري خېژی هیڅ حاجت د رباب نشته
پرپرهار نمکپاشی کړی چه پرسش کړی له ما نه   حال مې خو دور ته معلوم دی، هیڅ حاجت د جواب نشته
لکه مرغ نیم بسمل یم تپش کړم په ځمکه باندي   ځان مې ور کړ ستا په عشق کښې هیڅ حاجت د قصاب نشته

«خوشحال شهید»

سحر دا آوازمی غوږ پوست له بلبله
ستا خندا په ژړا کښي پستلم گله !

ترمستی یې لا لذت د خمار ډیر دی
ستا د ستر گو مستی بده ده ترمله

ښا ښته د زمانې د نیا پرست وی
په کوڅه کښي یې پل مه کښېږده بې پله

په چغلی مې ستا ؛ په یارمینه زیاتېږی
څو دې زړه هومره چغلی کوه چغله !

ساقی مې چه را کوی یې په قهقهه خانده
زړه کړه دا د صراحی اـه قلقله

د لیدونکو په نظر کښې تفاوت وی
او که نه وی خبر جدا نه وی له کله

په پریشانو اندېښنو خاطر پریشان شی
جمعیت هومی خاطر لـه تو کـله !

چه ستا مخ ورته حاضر وی گـل به گوری
دغه ستر گی دې دخدای نکـا بی گـله

د مجلس روښنائی ته یې ته دی استـېی
کوم نقصان دی که صبا کړه ډیوه گـله

دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
تېرشه زر عبدالقادره لـه دی پـلـه

«عبدالقادر ختك»

سرو که لیده شی د چمن تازه تازه
ستا حسن تري وینم ماه من تازه تازه

زلفې دی سنبل دی یا ښامار دی په چمن نو
یا دواړه نافی دی دختن تازه تازه

گوره ستاله مینې زړه یې ټك دی وینې وینې
رحم کړه شیرینې په کوهكن تازه تازه

ساز دی ښه مجلس دی ښه یاران دی سره جمع
وایه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

❀ ❀ ❀

زه اول هم دېوانه وم ، دېوانه یم لا تراوسه
له دلداره همخانه وم ، همخانه یم لا تراوسه

له طفلی نه عاشق وشوم ، غم طلب اوبلا کش وم
ددلبر د مخ په شمع ، پروانه یم لا تراوسه

زه هلك هم افسانه وم ، له عالمه بیگانه وم
ترخلو ښتو کـالو تېرشوم بیگـانه یم لا تراوسه

چه عشق په جانانه شوم ، له اغیارو کرانه شوم
تورو ښتنه مې دسر سپین شو ، کرانه یم لا تراوسه

چه داخل دیار په صف شوم ، د تهمت د تیر هدف شوم
عام وخاص مې واېه ولی ښانه یم لا تراوسه

تل راضی یې په قضاوم ، هم صابر یې په بلاوم
عذر نلرم له حکمه ، بی بهانه یم لا تراوسه

دشیرین دلبر له لاسه ، ما شراب دعشق بی قیاسه
څوبې حده مې ډېر وڅښه ، فرزانه یم لا تراوسه

دا فقیر دولت یو مست یم ، د اشنا په مینه هست یم
په ازل مې شراب څښلی دېوانه یم لا تراوسه

«دولت لوانی»

❀ ❀ ❀

ناست یم ستاله لاسه زړه یاره سینه افگـاره
ته له مانه څه غواړې فلـکه ستمگـاره

ته یو موش گـیرك بې لایق نه یې د گـلو نـو
ولی بـلبـلان شړې کمبختـه ! له گلزاره !

یار دې له ما بېـل کړ تا خو هیڅ ښادی و نکړه
وایه څه دې و گـټل رقیبه دل آزاره !

یو دې د هجران په تنا ره کښې لوغړن کړم
بل دې درقیب سینه رایخه کړه دلداره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر یو ګل یې خار شي په لمن زما څو څېړي
نه چېنه د وفا طمع کوي له سرو قنده
غوڅ وي قلندر په تیغ د هجر کړی نیا زه!

څوك چه ستا په مینه کښې وما ته کا پند ونه
زه مې که نادان په لاس کښېومات له که ښیښه شو
او ښې دبا نو په سر چه را شي نه دړېږي
نه شي څوك ساتلی سره ښځری په ګریوان کښې
نه دي چا موندلی ښاپېری په دوشالو کښې

چه صبا یې په هر ګل باندې طواف کا
د پتنګ په دود د ځان په سوو رضا یم
همیشه د ګل په بوی زه شمس الدین ځم
میل نه کا را ته باز د یار د ستر ګو

خوښ له وصله نه شوم د هجران له غمه زه
خلق را ته وایي چه زحمت دي لاد وادی
سر دي په جهان کښې د همه وا ډو ښا دیو
لوس به له دي وروسته دخپل یار په غم اخته شم
غم دي له از له په نصیب د عاشقانو
ما عبدالقادر چه دا غزل د فراق وویي

یو غوښتم له یاره ښه دیدن تازه تازه
ځکه بلبلان چغار کوي په تازه ګلو
یو زمان له مد حې د دلبرو مه د ړېږه
زړه چه رقیب زما په بد سره ښه کېږي
آه کوي له د له په فریاد له زیر ګلمه
بل فکر مې نه کېږي بې ستا له ګفتګو یه
مه کړه په جفا سره ازار د بلبلانو
سترګي مې خیره شوی چه ولاړ یې زه دي ګورم
زړه د یونس چوی ستا د هجر له سختی،

سیر د ګلو نو چه کوم یې له خپل یاره
سروبه هیڅا لید اې نه وی میوه داره
مه کوه میرا! نوره جفا درب دپاره!
« قلندر »

واړه بیفائدی زدی ابا سینه لره بندونه
نه شي څوك ایښو دای وښیښوته پیوندونه
ندی چا بند کړی په ګیا سره سیندونه
ومې سول پاه سره د صبر درمندونه
وا خله قلندره! په میرا پسې کندونه
« قلندر »

زه هوس د هغه باغ لرم له شوقه
ځکه مینه پر څراغ لرم له شوقه
په خپل پار پسې سراغ لرم له شوقه
تل په لاس کښې پردی زاغ لرم له شوقه
«شمس الدین کاکړ»

نه کړم په ګل مینه دخزان له غمه زه
لا به چه یې خلاص شوم د درمان له غمه زه
نه دي شم بېغمه د جانان له غمه زه
ډېر به زړه زهیر شوم دجهان له غمه زه
ځکه ته خلا صېږم یو زمان له غمه زه
رشك به کړم په اوښو دباران له غمه زه
« عبدالقادر خټك »

بل در قیبا نو ځا نکښندن تازه تازه
نه به مدام ګل وی نه چمن تازه تازه
تل دیارله وصفه کړه سخن تازه تازه
مکړه په ازار زما د ښمن تازه تازه
وا وره له بلبله ښه ګفتن تازه تازه
ښېر شکرې وا یه له دهن تازه تازه
ښه خوبه وفا کړه انجمن تازه تازه
وکړه په دا لوری آمدن تازه تازه
ښه خوبه خپل مهر کړه غمجن تازه تازه
« یونس »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه مې ولیدل په سترګو واده ښکلی   چه تر واده لا تېری کا جمال ستا دی
د دنیا په مخ به ډېر وی ښه مخونه   چه تر هر څه ډېر لذت کا وصال ستا دی
د واده زلفې د حلقه کړي لکه لومې   چه دانه دی په دا لومه کښې خال ستا دی
دواړه ښې ګلګونې سرې به د ماغ درومې   ګوره بیا څو مره وګړی پایمال ستا دی
ته کشتن د غمزې کړه مه ودرېږه   مقتولا نو قبول کړی وبال ستا دی
که همه د خلقو ښکلي سره ټول شي   خسته زړه مې به ټولې کښې لېوال ستا دی
چه دې څوك په کو څه تېر شي نور مېن شي   چه تمام له عشقه روغ دی دېوال ستا دی
که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته   چه پوره د دوه هفتو شي مثال ستا دی
چه صبا بېګا یې لوندلرم په اوښو   یادګاری را څخه پاتې رومال ستا دی
څو ربیار در سره نه بیا یې دوړ اندې   چه په چم به یې تېرېږی محال ستا دی
که په قهر یې شړې په لطف یې بولې   چه یې نه پرېږدې په هیڅ کښې خوشحال ستا دی
« خوشحال ختك »

مخ د یار شمس و قمر دری واړه یو دی   قدې سرو صنوبر دري واړه یو دی
حاجت نه لرم په شهد و په شکرو   لب د یار شهد و شکر دري واړه یو دی
که بې یاره په بستر د پاسه پروت یم   نارو خارو دا بستر دري واړه یو دی
چه و در او و د پو ار ته یې نظر کړم   باغ بوستان او دغه در دري واړه یو دی
چه غبار یې د کو څې را باندې را شي   دا غبار مشك وعنبر دري واړه یو دی
خدای دیار له هجره هیڅوك خبر مکړه   تاخت وقتل و دا خبر دري واړه یو دی
هغه دم چه سړی د روح له جهانه   توري خاوري سیم وزر دري واړه یو دی
قلندر که په رښتیا قلندری کا   خان سلطان او قلندر دري واړه یو دی
په د کان د نابینا ؤ جوهریانو   خر مهري لعل و ګوهر دري واړه یو دی
دا پیران دي عار زما له عشقه نکا   پاك عشق پیر و پدر دري واړه یو دی
په سبب د ظالمانو حاکمانو   ګور او کور وپېښور دري واړه یو دی
غزا و شوه که خان ستا ئی ور حمان ته   بې هنرو ګاو خر دري واړه یو دی
« عبدالرحمن مهمند »

تور ګیسو د به چندن باندې ښامار دی   توري زلفې دی سنبل د نو بهار دی
توري سترګې دې هو سئی دی خطا شوی   چه وڅرو ته پرتې په سنبل زار دی
توري وربځې دې لیندې بانه دې غشی   عاشقان یې زخمی شوی په ګذار دی
مصفا تندی دې ښه دی تر بلوره   بېدلان یې په سرونو خریدار دی
د غه خال چه دې دوه رو څو په پېوند دی   دخطا دملك اصلي نافې ترې جار دی
سپینه پوزه دې غو ټې د زنبق ده   چه چاپېر ترې نور ګلونه د ګلزار دی
ښنا ګوښ د نسترن دی غوړ پدلی   د چنبې تر ګلو به د واړه رخسار دی
سپینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم   د غنچې غو ټې کله شکر بار دی
دواړه سرې شونډې دې ښې دی د سرو لعلو   سپین غاښو نه بې بها در شهوار دی

ښا يسته زنه د سيب د سمرقند دى
صراحى د سپينو ږږو سپينه غاړه
واړه تن دې د حلب تر ښيښې صاف دى
سپينې لېچې دې ښکلې مصرى توري
د ياقوتو نگينې دې سره نوکونه
چه مې ستا د تيو ښه ننندا ره وکړه
د نامه غوټې دې گل ده دگلابو
د نامه د ښکته دم وهلى نه شم
د پنډيو تر صفت دې نه رسېږم
سپينې پښې دې د زنبق د گلو پاڼې
تمام قد دې په مثال د صنوبر ونه
سر تر پايه ننندا ره بې ځان دې جوړ کړ
ستا مثال په هند و بار کښې را ښکاره شو
نه خو ډير مهر کوى عمر دې ډير ښه

چه خواږه يې تر نباتو نه بسيار دى
سيم اسا اوزې دې هم په دغه شمار دى
چه رازونه دد رون ترې نمودار دى
چه خو نونه يې په غاړه سل هزار دى
ځاى په ځاى دې په اوزو باندې قرار دى
هغه کلك په لذت ډك خوازه انار دى
کينېز اوښې دگلو پاڼې پرې انبار دى
هم هغو زده چه خبر په دا اسرار دى
ولې سپينې په سپينو الى تر چنار دى
ديښو گوتې دې گلونه دانار دى
در يده يې سم په مثل د چينار دى
ترتا جار واړه رانمى د هند و بار دى
د او بيا دا نه يوه مخر خروار دى
دخوشحال خټك دې تش ليدل په كار دى
« خوشحال خټك »

عاشقى را باندې سورى کړې مرىء
څه اثر به يې د عقل وى په سر کښې
د مژگانو په پنجه مې زړه وکاږى
علوفه به يې بې بهغمه نور څه نه وى
لېږ د صبر سبق ما لره هم راکړى
خدا به څه دې د کوټوال په لاس کښې ور کړم
په صورت مې نرى تبه شوه ولاړه
د وصال د لالان کوم طرف ته غواړم
نور د شمعى په فانوس کله پټېږى
زه رحمان په زړه نرى کرم هغه جونو

هيڅ مې نه د رومي بې باره تر مرىء
دهغو په سر چه کښېني ښا پېرىء
خداى دتر کو مستي سترگې کړې مرزىء
هر چه کانديې دخو بانو چاکرىء
كه په عشق كښې څوك دغه طاقت لرىء
شپه او ورځ مې غمز وى لکه تورىء
تاچه دواړه سترگې تورې کړې نرىء
چه بندى شوم د هجران په کچرىء
تاچه وا غوستې دخيال جامى نرىء
چه يې ملاوې دو ښېته په دود نرىء
« عبدالرحمان مهمند »

دا چه مست په ميو راغى يار د چا دى
چه زړه سوى يې د حرم په صيد هم نشى
ما خو نه دى څوك بيو جهى ازار کړى
چه يې د رست جهان د مخ په رنا زيست کا
چه بلبل يې رسېدى تر گلو نه شى
چه هيڅ ترس په زړه کښې نه لرى رحمانه

بيابه تاخت كا به كوم غولي وار دچا دى
دا بېدرده بېصرفې گزار دچا دى
دا چه ما ازار وى ازار د چا دى
دا آفتاب غوندې روښان رخسار دچا دى
دا دننه په حرم گلزار د چا دى
دا نا ترس اوبې پروا گزار دچا دى
« عبدالرحمان مهمند »

سپين رخسار او مشكين خال يې سر خم دى
كه دې مخ په زلفو پټ دى باك يې نشته
ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو
په دهن كښې دې غاښونه تجلى كا

يا محمود او اياز است سره همدم دى
د حيات اوبه هم پټې په تور تم دى
پيدا شوى شام، شفق او صبحدم دى
يا غوټى چه په غنچه كښې د شبنم دى

نه چه اوس زما زړه غوښ ستا په غمزو دی — چاره، غوښی له قدیم سره په غم دی
بې ژړا اچا ته نه ګوري سیاچشمه — د نرګسو غوړ یده د جوی په نم دی
راحت نه دی چا موندلی بې زحمته — ستا جفا او وفا دواړه منقسم دی
ستا د حسن د تعریف له برکته — د رحمان د شعر کوکې په عالم دی

«عبدالرحمان مهمند»

❀ ❀ ❀

زه که پرنګ بدیم ښکلیه! اعراو ولی له ما کړې — چارې د قسمت دی، زه یې زشت ته یې زیبا کړې
یو ځله بیا راشه په ګلونو ګذر وکړه! — ای د صبا باده! چه بیا نغښتې غنچې وا کړې
ګل دې په هجران کښې سل ټوټې خپله سینه کړه — سرې دې له فراقه لاله سترګې ږړدا کړې
ولی له شیدا بلبلی مخ جار باسی ګله! — ته په دا خوبی هم دده نار و رسوا کړې
لاخوشبویې ورکا چه یې واچوی واورته — زه به ثنا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړې
ته د حسن نمر یې دانور ښکلی لکه ستوری — ګل به کالعدم شی که ښکاره خپله لقا کړې

«عبدالقادر خټک»

خوښ یم تر ابده د ساقی له میخانې — خورم شراب د مینې د کې د کې پیمانې
قدر د بلبل چه پاتې نه شو په ګلزار کښې — جوړې شوې په باغ کښې د زاغانو اشیانې
سپینو سترګو د راوښو وارل په خاورو — نه یې وساتلې په پښه کښې د ردانې
هرساعت چه ډمه کا سنګار دیار د زلفو — وخېژی تر زړه زما غا ښونه د شانې
هیڅ حاجت مې نشی په شیخانو ملایانو — ورکې شه بیځایه د پښتون د برې ستانې
تل مې لیونی عوندی ځوك نه پرهېزدی وکورته — ځای رالره نشته یې د یار له استانې
هرچه په ازل وی هغه دی زما په برخه — څه لره نور زه کړم شکایت د زمانې
مرګ د شمس الدین چه ددلبرد یاده نه ځی — شپه ورځ یې تړلی دی په ګوتو نښانې

«شمس الدین کاکړ»

ما په خوب کښې ځان ملنګ لیدلی دی — د زړه رخت مې په عشق رنګ لیدلی دی
اوس له ویرې په کوڅه ورتللی نه شم — ما د مستو سترګو جنګ اسیدلی دی
غم و ښکلې توري راغی که مې پرهېزدی — ما خلاصی د ستا ترخنګ لیدلی دی
ما بېګا شپه د یار مخ لید لکه شمعه — دا خیل ځان مې پري پتنګ لیدلی دی
دا مطیع په سحر ځکه ځکه ژاړی — چه خپل حال یې ډېر بدرنګ لیدلی دی

«مطیع الله پیرخیل»

مینه د خوبانو نام و ننګ لرې کوی — تش دیدن د ښکلیو د زړه زنګ لرې کوی
تل آرزو لرم چه به پټ حال و یارته وایم — ګله سپی غماز له یاره ځنګ لرې کوی
خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بې ننګ دی — ځکه هرملنګ له ځانه ننګ لرې کوی
خدای په دواړو کونو هغه روند په تورلیمه کړه — ځوك چه ستا له شمعی ما پتنګ لرې کوی
یارمې په شړل ندی راضی زه یرې بوهېږم — سپی غماز له دره ما په جنګ لرې کوی
بس کړه ای ناصحه! تورځیګر رابا ندې مه خوره — ګله مست بنګی له ځانه بنګ لرې کوی
بل شغل مې نشته په زړه بې دیار له مخه — عشق بوهسې رنګ دی چه بل رنګ لرې کوی

«مطیع الله پیرخیل»

زړه مې د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا
گوره دا په ځان خوني تورمارله وردرومي
مرم د خدای د پاره په شتاب شتاب رادرومه
چېرې هم طبیب ورو ورو بیمار لره وردرومي
ځم د یار په لوري په هواهوس خوشې کړم
ذوق کاندي بلبلې چه گلزار لره وردرومي
هر څوك چه طالب کا پته نده دا خبره
هر کله مطلوب و طلبگار له وردرومي
«خوشحال ختك»

خوږې شونډې دې شکرې ندی څه دي
ښکلي غابښ دې مرغلرې ندي څه دي
چه تسخیر په تورو سترگو کا د زړونو
سیه چشمې سحر گرې ندي څه دي
چه د زلفو په زنځیر یې زمرې بند کړل
هوسۍ سترگې زوروري ندي څه دي
چه د باغ سرو یې پسته تر قامت ده
ښېښتني په قامت سترې ندي څه دي
وایې نورې مینې لرې کړه د زړه نه
ستا د مخ په دور لرې ندي څه دي
«خوشحال ختك»

یار په ستمونو د خپل یار نه زهیر ېږي
سترگې د ښو په درانه بارانه زهیرېږي
څو کبر لو یې ده و خوبانو خدای ورکړی
هیچېرې یې زړه په عاشق خوارانه زهیرېږي
څه شو که تري سلسله ځار ېږي په ساعت کېښي
گل د بلبلانو په چغار نه زهیرېږي
ښه رنگ یې بدرنگ کا چه پري والوزي پوخته
زړه د خزان گوره په بهار نه زهیرېږي
گراني دی هر گوره نوي چارې نو آموزته
هرچه مدام مې خوري په خمارنه زهیرېږي
زردی چه خبر به شي د سترو له احواله
هرچه د ویښتلو په آزار نه زهیرېږي
سرغواړه له خدایه خولی ډېری دی فاضله
هرچه غم د سر کا په دستارنه زهیرېږي
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هم وی دی
سجود که روښن کړم که داعیب دی هم وی دی
عالم وایي عاشق شوې زه سوگند خورمه چه کله
درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هم وی دی
کافر یم که یې و باسم هغه ساعت له ژبې
ستا نوم چه څنگندن کړم که داعیب دی هم وی دی
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته کېږدي
کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هم وی دی
چه ځوان وم دایم زوړ شوم په رښتیا رښتیاخبرو
عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هم وی دی
شیخان او زاهدان واړه په پسې شا ویل کا
په مخ یې مبرهن کړم که داعیب دی هم وی دی
که نور په صهبا مست دی زه خوشحال په خرابات کېښې
مستي یې په دیدن کړم که داعیب دی هم وی دی
«خوشحال ختك»

په ما غم دی واړه ستا د مینې مینې
زړه مې درست پاره پاره شو وینې وینې
اندرون گوگل مې درست د وینو ډك شو
ظاهري جامې اغوستې سپینې سپینې
بیا دې نوی پرها رو نه په ما روغ کړه
لرغونی مې لا روغ ندی ځینې ځینې
په ژوندون یې څه احسان را سره نکړه
څه پکار دی که یې کړي په مړینې مړینې
زه دې درست له باغه واپستم دلبره
تورزاغان پکښې مېوې خوري خوږینې خوږینې
تورو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه
دواړه کلو ښتي دي د مښکو چینې چینې
خماري سترگې دې دواړه شنه زمرې دي
د خواجه محمد و مرگ ته ودېنې ودېنې
خواجه محمد بنگښ »

نه به شوک بې ناچاری وطن پرېښې دی   نه به روح هرګز په خوښه بدن پرېښی دی
که ستا مخ یوزلی وو یني په سترګو   بت پرست به نور سجود دوشن پرېښی دی
د یوسف غوندې به خو ځنې پېروون کا   که د زنې چاته زلفې رسن پرېښی دی
که دې ولید ی سرې شونډې جوهریا نو   په یاقوت پسې به تله د یمن پرېښی دی
که د لبر په دا ښایست لاړ شی چمن ته   د خولئی دعوی به ګل دچمن پرېښی دی
«کامګار»

چه یوه ګړی په جمع زړه ښه مخ وته و ګورې !   که درسته دنیا ستاشی هم څه نده دا تر پورې
داخوی زماقدیم دی څه ماوس ندی راوړی   چه بې دزیبا مخه‌رانه خس دی چار ې نورې
د خلقو تهمت یوسر دجهان غم نه بل سر   هم ته‌به‌مې له‌هسې رنګه سختی بلا ژغورې !
دا اور چه‌په ما بلدی دخپل یار له جدائی   نه ګرم نه‌ملامت‌یم که تل وینې ژاړم تورې
اشنا ته‌وایه نشی نا اشنا به څه خبر ېږی   دا راز چه‌له‌مانه دی او ر ید لی خپلی مورې
ناوك یې دمژګانو دابرو په کمال جوړ کړ   خدای زړه‌چه‌به‌دچا ترزړګی وزی پوری وورې
ښه باز دې دخوشحال خټك خاطر په لاسو کبوت
په قدری خبر شه چېرې نه په لښزی پلو رې !
«خوشحال خټك»

شنه خالونه چه د پاسه پر جبین زدې   دا زما پر زړه دا غونه آتشین زدې
د عشق اور مې ویلوی د زړګی شمع   بیهوده مې پر موم نقش دنګین زدې
مادې خیال اره‌فرش کړی تورلېمه دی   ته بې نیا زه قدم ولې پر زمین زدې
په شپه حال د مهجورانو په یاد راوړه   په راحت چه سر له نازه پربالین زدې
«پیر محمد کاکړ»

❀ ❀ ❀

ه: موضوع ګاني

(۱) ـ مخ:

بادیې لاس په پلو کښېښود سره رېښږدی   ګل یې مخ وته نظر کا خوله پرېښې دی
«خوشحال خټك»

دپریې ښکلی جوه ماليدلی دی په‌سترګو   ړوند شم که به تا غوندې په حسن بله وه
زور دغاښو مکړه مخ‌یې صاف‌تر آئینې‌دی   زخم به پرې وشی په ورو وروېې ښکلوه
عمر به‌یې لنږ شی که ئې تار دزلفو کم‌شی   فهم کړه ای ډمی ! زمنځ ورو وروچلوه
«عبدالقادر خټك»

ای چه په مخ و ډ ې خو ئې له ور ده   خالی یو دم نه یم د ستا له در ده
ته یې آسیسه بسهی ، سیب اوسی   که تر نار نیج مې خپر ده زر ده
«عبدالقادر خټك»

که مخ دې نمر کړم دنمر کړه وړه نشته   که یې سنبل کړم سنبل مشکین ندی
«عبدالقادر خټك»

دپر هوس لرم د استا د مخ و ګل ته   زه بلبل پرې الوته کړم که بد نه وړې
«شمس‌الدین کاکړ»

سپین رخسار دې ستا کعبه د عاشقانو
تورې زلفې غلافونه د اطلس
«میا نعیم متي زی»

دا په خوب کښې را ښکاره شو د دلبر مخ
که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ
چه یې ولیدو دا ستا جوهر د غاښو
پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ
له حیا دې غټ و مخ ته کتې نشم
کله لید په خوږو سترگو شي د نمر مخ
« قلندر »

دا دې یار خو دې، خو له نیو لی
که لا له گل دې پر خپې و هلی
دا دې سرې شونډې که سپین غاښونه
که لعل و در دې سره پیولی
«خوشحال خټک»

ډېر مې ستا و مخ ته وکا ته موړ نشوم
نور به څو پردې نا بوده دنیا ویا ډم
«شمس الدین کاکړ»

لکه مخ زما دیار دې ای باغوانه !
په درست باغ کښې یو نسرین هسې نړي !
«خوشحال خټک»

مخ وته یې، گوره چه به مخ لری خاوانه
څه عجب زیبا دې لکه گل د پیغمبر
«خوشحال خټک»

(۲) شونډې اوزنه:

د خولې ویل دې واړه نبات دی
خو ازه دې لا د کنځلو زبات دی
څوك یې چه ښکل کا سخ د هغو دی
شونډې دې دواړه آب حیات دی
«خوشحال خټک»

بوی به ستا د محبت څخنې روان شی
که یاره مې د نافی په دود تېر کړي
په ناز کو شونډو بار د پانو مه ژده
خدای چه شونډې سری بی پانو درته درکړي
«عبدالقادر خټک»

غنچه خوله چه یې نقطه مو هومه ده
څه عجب که په خندا کښې شی دره نیمه
«پیر محمد کاکړ»

په سرو شونډو کښې یې روز دی هم اوبه دی
دواړه زیست کا په یوځای کښې بې جداله
«دالپوری حافظ»

که څوك و وینی د استاذ نخ پر آب
زړه یې و وزی د سینې لکه حباب
«عبدالله پوپلزی»

چه یې خیال د زنخدان وزړه ته تېر کړم
په کوهی کښې گذار کاندې اسکورلا
«میانعیم متي زی»

هغه شونډې چه ځائی د پانو سرې دی
هغه شونډی، څه حاجت لری و پان ته
«خوشحال خټک»

چه په خیال د سرو ابو د شپې خملم
هر سحر شا خې ځما تر بستر و ینی
«عبدالله پوپلزی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)- بوسه:

چه بوسې د جفا جو یو د خولې اخلی
څوك مایوس څوك په امید دیار دوصل
زه خوشحال د آهو چشم مینې سرګرم

ګویا اخلی د یاغیانو قلنګونه
څوك پراته غالیه غرځی په پالنګونه
د غرځه غوندې په هسې کړ سګونه
«خوشحال خټك»

چه د یدن دمین وکړمه تازه شم
په ارمان د هغه وخت یم دریغه دریغه

لکه ښکنبت چه په باران سره اوبه شی
که د زنې سبب یې بیا زما په خوله شی
«خوشحال خټك»

څوك چه زور سره ښکاره کا وزیا تیږی

که پخپله بوسه را کازور به نشی
«خوشحال خټك»

مګر تا سره سامان د سلطنت دی

چه په هوډ مې سپینه خوله غوادې ختکه
«خوشحال خټك»

څو مې یاد دهغې خولې دمچې خوند دی

نور مې ګل له د له هېر دی تلذذ
«خوشحال خټك»

سر به در کړم مچه را کړه ښه سودا ده

که یې ته په بها پیرې زه یې پلورم
«خوشحال خټك»

په ربښتیا رمانه ووایه طبیبه!
سپینه خوله که بې ریبار وزپیشکش کړم

چه د رنځ به یې صحت وی که به نه وی
په خوشحال به مې منت وی که به نه وی
«خوشحال خټك»

دادی هغه اوچه په هجران کښې پسې ته مرې

اوس یې په وصال کښې دوا ده اوریه ښکلوه
«خوشحال خټك»

دصبا باده! ګزر په چمن بیا کړه
زه خوشحال کمزوری نه یم چه به دار کړم

په چمن کښې رنګا رنګ ګلونه وا کړه
په شکار ناړې وهم چه خوله یې را کړه
«خوشحال خټك»

زړه مې تخمخ کېږی دسپین مخ وښکلول ته
زه چه ځنې سوال دبوسې و کړم راته خاندی

لاس یې لر بر کېږی دزلفینو ونیول ته
یا به زړه راضی ده یا پروانه کاوین ته
«مطیع الله پیرخیل»

چه یې تل دمخ ثنا وایی خوشحاله

په صله مې سپینه خوله در ته بخښلې!
«خوشحال خټك»

دبوسې وعده دایم صبا برات کا

زړه به څو کاندې تازه په دا وینا کښې؟
«اشرف خان هجری»

بیا حانث په سپینه خوله شوم د خو با نو

قسمونه مې نا صح ګڼل عبث
«میا نعیم متی زی»

هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مکړه

په خوزو یی د حلوا نشته غرض
« یونس »

که هر ار لحله شیخی کوی خوشحاله

که ښه ښکلی درنژدی شی نو یې ښکل کړه
«خوشحال خټك»

٤ ـ ستر گی :

مست دهغه مخ يم چه مخموری اری ستر گی
هسی پری غوخيږم وايی توری لری ستر گی

يار مي په ښايست کښي بی نظيره بی مانند دی
لا په درست صورت کښي د پر مشهوری لری ستر گی

ناست دی لکه ځری رقيبان وخوار عاشق ته
ځکه ستاله مخه هوري دوري لري ستر گی

هر چيرته چه ته يی هغه اورته مي نظر دی
هرچرته چه زانی شاهين هوري لري ستر گی

« خوشحال ختك »

ما يی خيال لره ابلق د ستر گو زين کړ
قدم تنز دی په رکاب زما د ستر گو

« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی مي د ښو کړه تري چاپير ه
گوندي خيال د يار په ستر گو کښي حصار کړم

« عبدالقادر ختك »

ځکه ما دعشق په تبر ځان شهيد کړ
چه مي نه رسی د صبر په کفن لاس

مرگ دژوند زما پوښته له مړاوو ستر گو
په رسا گذار يو هيڅری د تور زن لاس

« عبدالحميد مهمند »

کنږی وروځی کوزبانه چه دي را ياد شی
کبازه غشی مي تر زړه لوبيږی آزاد

« پير محمد کاکړ »

نيمکښو دی د غمز و توري تيري ستا
پری به غوخ شی هرچه کاندي ننداري

« ميا نعيم متی زی »

باز ديار دستر گو دمږ گانو په پنجو کښي
دی لکه تنزری په چنگ وړی زما روح

« ميا نعيم متی زی »

د اشنا دتورو ستر گو په تعريف کښي
نده کمه شاعری له اجتهاده

« ميانعيم متی زی »

خو، ديار بيماري ستر گي خدای خونی کړي
گڼه خون کله کولی شی بيمار

« عبدالرحمان مهمند »

خپلو ستر گو فتوی در کړه چه مي وژنی
حيرانی ده پر دا لو ستو د مکتب ستا

وکوتر ته حاجت نه لری د ښبلو
چه جام نوش کا څوك دميو لباب ستا

« مرزا حنان »

زړه مي رم خوری له سينی پر خبر نه يم
دا د ستر گو باز مي بيا راځی وښکار ته

« مرزا حنان »

يل يی په جهان کښي مو ندی نشی
عاشق تله د يار په لوری په ليمه کا

« عبدالقادر ختك »

بی د يار له مړاوو ستر گو چه کج گوری
گڼه نکا رنځورا چاته جواب سخت

څوك د صبر ارام نه غواړی په عشق
د ازل کاتب دی ښکلی په دی باب سخت

« عبدالحميد مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و دشت شی
هرچه زړه د آهو چشمو سره مل کا

« پير محمد کاکړ »

روهي گلونه (٥٢٥) ب سردار محمد ، ج سراج الدين ، د فتح محمد ، ن محمد نعيم ؛ ه اجرائيه پښتو ټولنه ١١-١٠-٤٢٥

۵- غاښ

په آرزو د سپينې خولې يې په بوستان کښې
چه يې وليد، خندا د سپينو غاښو
په رڼا د سپينو غاښو يې خرم وم

نرګس پياس پر سر نيولی دی پياله
له شبنمه لمن ډکه کړه، لا له
« شمس الدين کاکړ »
واقف نشوم د هجران د شپې له دا چه
« پير محمد کاکړ »

۶- غوز اوپوزه :

در په غوز کښې د محبوبو هسې زيب کا
چه الماس دلمندرو زانګی په غوز کښې
چه له غوز وتی مقصود د مو مې لښتی ده
سپينه پوزه دی غوټۍ د زنبق ده

لکه بر ښني په سحار کښې ستاره
« مرزا حنان »
کواکب کا په اسمان لرزان حبيب
« ميا نعيم متی زی »
چه له پوزې يې مراد مومي اونسګ دی
« خوشحال ختک »
چه چاپير تري نور ګلونه د ګلدار دی
« خوشحال ختک »

۷- خال :

مخ وته يې ګوره چه په مخ لری خالونه
زه حيران د استاد ورځو په نور خال يم
ګل دډېری باريکړه په شبنم خوړ شي
مشکين خال دي په سروليو هسې زيب کا
لکه عکس د اسمان چه اربه شنې کا
چه ز خال و خط خبری يکښې نه وی
شنه خالونه چه د پاسه پر جبين ږدی
شينکی خال د وروځو منځ د مهر و يانو

څه عجب زيبا دی لکه ګل د پيغمبر
« خوشحال ختک »
کافر څه رنګ سجده کاندې په محراب کښې
نازک زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »
لکه مهر په مخزن د در مرجانو
« عبدالرحمان مهمند »
زړه مې شين شوستا د شنه خال له لاجورده
« شمس الدين کاکړ »
د عشاقو پکار دا ترانه نه ده
« قلندر »
دا زما په زړه دا خونه آتشين ږدي
« پير محمد کاکړ »
هم محراب دی، هم منبر دی هم خطيب
« ميا نعيم متی زی »

زړه مې ځکه په سل ژبو گفتگوی کړی
چه شانه وهي په زلفو د نگار لاس
« عبدالله پوپلزی »

په لښکر د تورو زلفو یې تالا کړم
خدای دې نه کا حاکمان کفر د چا
« میا نعیم متی زی »

خیال د زلفو د رخسار زما په زړه کښې
زړ عو نه کړه تر سنبل او سره گلاب
« میا نعیم متی زی »

ځانگړي ښکښې زړونه د عاشقو سره په وینو
نه چه چیری کښېږدی سره گلونه په اور بل
« میا نعیم متی زی »

کفرستان د شاه د تورو زلفو گوره
چه په څه ښاپې تاوېږی وایمان ته
« خوشحال خټک »

که څوک وایی چه مار کله په کټ خېژی
زه خوږ لیدلی یم په کټ د زلفو مار
« عبدالرحمان مهمند »

که اوره لکه شانه شم پرې نه یې نږدې م
که د تورو زلفو تار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

تورې زلفې دې په لیچو باندې ځانگي
ښاماران دی د چندنو په ښاخونه
« خوشحال خټک »

دار بل په هر تار یې زړونه بند دی
مشاطه دړ باندې نور یسې په تارو
« خوشحال خټک »

که د دیدن حج اکبر کوی تلوار راوکه
چه پر سپین مخ باندې د زلفو تور اطلس لرم
« صدیق آخندزاده »

۸- زلفې:

که بل مار چېچلی په لاس یا په پښو کاندی
په زړه خوله لگوی مار د تورو زلفو
« عبدالرحمان مهمند »

رحمان ستا په مخ بې ځنمو وهم مېن دی
بېهوده مه ووته کښېښوده دام په څه
« عبدالرحمان مهمند »

دک مې دی نشه لړ مون په اور ځیو
زړه سمند ور دی پکښې یې کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دی
له بخته خوښ یم چه بخت مې تور شو
« عبدالقادر خټک »

په لیده یې پېچ وتاب شم نه پوهېږم
څه بلا ده د شوخ چشمو په کاکل کښې
تر حلقو د زلفو مخ ئې معلوم مېږي
که گلاب راته ښکاره شو په سنبل کښې
« مرزا حنان »

زه مین په څېره زلفو په رخسار شوم
چه سنبل ورته خجل دی گلاب هم لا
« پیر محمد کاکړ »

خو دیه څو دی کله زلفې په مخ ځانگي
واړه زهر دی چه څوځی په تور مار کښې
« پیر محمد کاکړ »

خیال د زلفو یې د زړه په جیدا کېنږی
دې کېږي پوښ پښکته شی تور حجاب
« عبد الله یو پلزی »

۹- خندا:

په بار بار د دخندا منت را باندی
چه په مادی نظر وشوپه خندا شوی
«خوشحال ختک»

کله کله په خپل قهر اکېښ مسېنږی
لکه خو کې په هندو بار کښ دینداری کا
«شمس الدین کاکړ»

تبسم یې له دشنا مه سره زیب کا
قدر زیات لری ترخه چه شی شراب
« میرزا حنان »

۱۰- لاس:

د ا محما د قاتل لاس دی نه یو هیښرم
که تر باغ وتلی لاس دی د سرو گلو
« عبد الرحمان مهمند »

کوم دلبری زده په سرو منگو لوړی
چه لرمیو ن دوینو د کې دی د حنا
« شمس الدین کاکړ »

سره نوکان دی دسرو گلو په څېر زیب کا
د واړه لاس چه دی رنگ کړی په حنا
«پیر محمد کاکړ»

۱۱- حسن:

ته په دا حسن د گل غوندی پیدا ابی
یو ری مور که بنا پیرنی یی راوړی
« خوشحال ختک »

زه رحمان د هغه حسن ثنا خوان یم
چه جرگه دعاشقانو وی پرپنده
عبدالرحمان مهمند»

ستا دحسن د آفتاب له گرمه خو یه
لکه گل په نمن یت تازه شبنم ودم
« شمس الدین کاکړ »

یو یکښ مخی د قند هار د کښلیو نشته
کښلی د کشمیر که دلاهو رو د کابل
زړه د شمس الدین په حساب سره دری ځای کړ
یو طرف دی تیک شوبل دی نته بل چار گل
« شمس الدین کاکړ »

خو برونی یی دلبرنی څه په کارنده
لکه ونه بی میوی په پنا نو یو ره
« عبدالرحمان مهمند »

توری زلفی نشته خالونه سره رخسار
شفا طوطیان دی سره گلونو تور ښامار
«یونس»

۱۲- جامه او گانهٔ:

ارغوانی جامې یی واغوستې رحمانه
بیایې جوړ کړه ستا دقتل اسبابونه
« عبدالرحمان مهمند »

دعقیق د آب په رنگ یی تن معلوم دی
هره ورخ چه جامه واغوندی گلنار
« مرزا حنان »

نور دشمعې په فانوس کښله پټېږی
تا چه واغوستې د خیال جامې سوری
«عبدالرحمن مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسته‌دي له‌خپل‌غريو واپستم خوشاله   يودغاړي هارمی دګلونو مه‌شلوه

« خو شحا ل ختك »

وښې

داهلال‌دی چه‌ليدل‌شي په‌شفق کښې   که‌په‌لاس دګل‌اندامی سپين‌وښی‌دی

« عبدا لر حما ن مهمند »

۱۳- عيش ،اودعشرت‌سامان:

دنيادار کړه چه نه‌وی ښې دلبرې   اوردې پورې ددنيا په‌ملك ومال‌شی

ارمان دادې چه به زه هميشه نه‌وم   هميشه به‌سره ګلونه کال په کال‌شی

دګلونو وخت‌تېرېږی ساقی! ګرم‌پی   که دجام په د کولو دې اهمال شی

« خو شحال ختك »

❁ ❁ ❁

ساقی ! پورته شه‌دميو جام تيار کړه   عمرهيڅ معطلی نه کوی‌تلوار کړه

که‌غمخوارغواړې‌په‌غم‌اوپه‌اندوه کښې   ښينه د که د شرا بو اختيا ر کړه

هغه‌څوك دی‌چه‌تهمت پرې وايه‌نه‌شی   غوزپه‌هيڅا باندې‌مه‌باسه‌خپل کار کړه

« عبدالرحمن مهمند »

❁ ❁ ❁

غنچه‌غټوه‌شراب‌ساقی!بيابه‌ارمان کړې   عندليب نارې وهی چه‌بهار دروی

« عبدالقادر ختك »

❁ ❁ ❁

ساقی وخت دنوبهاردی شراب راوړه   دشرابو سره نقل دخولې مل کړه

« خو شحا ل ختك »

رباپ

په‌آواز مې‌يی دزړه پرهار ګانه‌شی   مين څکه د رباب په زيرو بم يم

« عبدالقادر ختك »

له مزينه زړه مې نرم او از خپږی   څکه‌خوښ لګه‌رباب په‌زيروبم‌يم

« عبد ا لقا د ر ختك »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وا ی   رودوسرو دو نقلو شر ا ب وا ی

ښې‌ښې محبو بې ښه ښه احباب وای   خو پی د عمر وخت د شباب وی

« خو شحا ل ختك »

شراب

زمايار په‌خوب ويده دی چه‌ويښ نه‌شی   په‌پياله کښې ساقی! مې‌تر پوه‌ورو

« عبد القا در ختك »

ګله ! ته چه د بلبلی مخ جار با سې   مګرستاپه‌خپل‌ښايست اميدمدام‌دی

نور چه تل د کې پيالې نشوی ښه‌دی   په‌يوه‌پياله خوشحال‌ختك بدنام‌دی

« خو شحا ل ختك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا گلگون شراب د کومې میخانې دی ‌ ‌ ‌ چه صوفي يې په جرعه سره مدهوش دی
بیا به دا گلونه نوی میخواری کړه ‌ ‌ ‌ د بلبلو په آواز کښې دا سروش دی
« خوشحال ختك »

د رحمان شراب له عشقه ‌ ‌ ‌ نه انگور نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

د گلو نو میو ناوې راسته ناسته ‌ ‌ ‌ زنگاری کمیس اغوستی د مینا دی
« عبدالرحمان مهمند »

شپه او ورځ په دازه مستغرق یم د شرابو ‌ ‌ ‌ وینم یکښې هر دم د خوبانو انعکاس
« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کیږي ‌ ‌ ‌ معطل مه کړه ساقي! په داد و مل شه
« عبدالقادر ختك »

بو نفس دیاد پیاله له لاسه مه ږده ‌ ‌ ‌ دا شراب حقیقي نه لري خمار هیڅ
« دولت لوانی »

نن هغه شراب حرام دی ‌ ‌ ‌ چه پسی کباږی له انگوره
« شیخ دولت »

ای ساقي د جام په ورکړه سستي مکړه ‌ ‌ ‌ کاشکې بوهم پاتې نشي هوښیار دریغه
« دولت »

۱۵- بیلتون:

گیځ رڼا د نمر خپره شوه ‌ ‌ ‌ زما یر کور د ویر ناره شوه
د بیلتون و رځ تورة تیاره شوه ‌ ‌ ‌ غېږ شونا څه په چه بیلتون راغی
زړه می له دی ویرنی سین دی ‌ ‌ ‌ په زړا ژاړم څه ما ورین دی
زرغون له او ښو می سا دین دی ‌ ‌ ‌ په نول نولیږم چه تاخون راغی

❀ ❀ ❀

نه به بیا یم نه به بیا را شی ‌ ‌ ‌ نه به تیاره شپه زما رڼا شی
نه به شڅی را ته پخلا شی ‌ ‌ ‌ بیلیږي پیر یی اوس دیون راغی

❀ ❀ ❀

د ښځتن یار دی هیر مو نکړی ‌ ‌ ‌ آ غلیه مخ چه په یا نه کړي
اور بل دې پر ینو وی وا ته کړي ‌ ‌ ‌ په ما دبل اور کړوون راغی

« دا شعر دشیخ تمین بڼ کاکړ دی چه، د ۵۲۵ ه په حدودو کښی ژوندون کاوه »

❀ ❀ ❀

ویر می زده سوری سوری کړ ‌ ‌ ‌ را ته وگوره ملو کی !!
په بیلتون کښی دي وباسم ‌ ‌ ‌ له خوږ مینه زړه گی کوکی

را ته وگوره ملو کې !
را ته وگوره ملو کې !

د بېلتون اور و نه بل دی   هر ګړی مې زړه ګی سوځی
لیونی به مه د مینی !   سوځم زه لکه پیلوځی

راته وګوره ملو کی !
راته وګوره ملو کی !

غوړ و لی دی ! اور بل دی   اور زما په زړه ګی بل دی
زه د بختیار خاوری ایری شوم   په اور سوی می ګوګل دی

راته وګوره ملو کی !
راته وګوره ملو کی !

❀ ❀ ❀   « قطب الدین بختیار »

« متوفی : ۶۳۳ ه »

جدائی دما په زړه کا هغه چاری   لکه بازی په تارو یا په دراج کا
دوه مین چه په هواد و بله بېل شی   خدای یی څه شکل د تش سلام محتاج کا
زما اوښکی د ګوګل په جوش پیدا دی   لکه اور چه له کبابه نم اخراج کا
هر ناوک چه د قضا له شسته خېژی   زمانه د خوشحال زړه ورته امآج کا

« خوشحال خټک »

که دا ستا ستر ګی را وچا ربا سم ځانته   له بنادی به یی نور شا کړم و جهان ته
یو زمان می که دا ستا لید دل نصیب شی   نور به ستر ګی پورته نکړم ګلستان ته
طبیبان دخیل دارو درسره کښېږدی   تا و یشتلی مینه نه کا و درمان ته
چه په ما باندی تېر یږی ستا په عشق کښی   خدای دی هسی حال پېښ نه کا مسلمان ته
په فراق د ښو یارانو چه ډېر ژاړم   دواړه ستر ګی می پیغور کا و باران ته

« خوشحال خټک »

اوس یی درد د فراقت زغملای نشم   لکه نی یم و هر چاته په فغان کړ

« پیر محمد کاکړ »

دفراق په درد کښی شوق د بوسی څه کړم   خوږ شربت په حال دمرګ د بیمار نښلی

« پیر محمد کاکړ »

مونږ له هواده تنها راغلی یو   د بڼ طوطیان یو ، په دام و تلی یو
غمازه ظلم را باندی مکړه   د ښو یارانو فراق نښتلی یو

« پیر محمد کاکړ »

دسحر چرګه خوږ شی په کومی   چه تا نارې کړې دلبر می درومی
یو می دلبر ځی بل رانه زړه وړی   زړه می بدا وړی چه دلبر نومی

« اخوند ګدا »

دهجران دغم راته په توره شپه وی   په هر چاوره شه به وخته مېلمانه
د فراق اوښکو دصبر تیمم مات کړ   په دریاب کښی نشته نمونځ په تیبانه

« شمس الدین کاکړ »

وخت د نوبهار دی زه جدا له خپله یاره   دریغه دریغه دریغه چه بی یاره ځی بهاره!
ژاړی غاړی غرونه په احوال د عاشقانو   سیل د اوروندی چه را درومی له کهساره

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورد خوږو زړو دی چه دغره په ونو بل شو
غواړی چه احوال دفراق څنو درمعلوم شی
نورې ناري نشته خو ناري د بېلتانه دی
رنځ مې نه کمېږی په زمان زمان زیاتېږی
مرګ د رقیبانو بل ژوندون د حبیبانو
څه شو که لادم وهی په شماردی دژوندیو
هسې خوار وزار شوم زخوشحال په عاشقکښې

چه په وخت د تلو راتلو کاچیغار و نه

که هر څو د بېلتانه له غمه وا یم
په قد کوږ په تن ضعیف گوښه یولی

له ښکیه وچاوده وخت دصبا شو
راشه چه ښکل دي کړم اوس به بېلېږو

مین را یاد شو دا ستا له رنګه
که اشنا نه یی داشنا مثال لري

وخت د سحر شو پر یوتې تلې
د یار د راغلو وعده شوه تېره

د مني وخت ؤ یې لیدلې
خوارې خسته وې وې مې سزایی

وړل د هجر پر ما شرط مکړه په عشقکښې

دزړه وینې مې په کومه درشتي خورې
بېلتانه مې هډوپوست هسې وچ کلک کړه

د هند بارانه آ هسته و وره !
د سایي ګل ؤ په نازلوی شوی

د هجران له ډېره غمه ولې نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږی

سری ددوزی خېژی له نښتره له چیناره
گوره هغه زانې چه جدائی څی له قطاره
راشه که بی اوري در باب له هره تاره
زر راځه طبیبه! ګنه مرم د خدای د یاره
خدای زو به هنګام د وصل کېږی دادوه کاره
رنځ چه لا دوا شی طمع پر نکړه له بیماره
خپل دی که پردی دی راته نه ګوری له عاره
« خوشحال ختك »

دهوا دیاران را یاد زانی اکثر کا
« عبدالقادر ختك »

خپل ژوندون مې دروغجن کاندي چه پایم
په مثال لکه ابرو د دلربا یم
« عبدالقادر ختك »

په هر مسجد کښې اذان ادا شو
په ځان زمونږه صبا بلا شو
« عبدالقادر ختك »

که یو د رنګ کښېني زما تر خنګه
ځار شم قربان شم تر تا ملنګه !
« عبدالقادر ختك »

له کښېیه لوریه را و ختلې
په ډېر کتل مې ستړګې و تلې
« عبدالقادر ختك »

یو څو بلبلې چه ژړیدلې
چه بی ګلو نو و یا ښېدلې
« عبدالقادر ختك »

زهر چا خوډلی ندی په شرطونه
« شمس الدين كاكړ »

هغه شوندې چه په شهدوشکر خوږ شی
دیار لاس می په وهل دخنجر خوږ شی
« شمس الدين كاكړ »

یار مسافر دی در بسره یی ژ غوره
و تلی نه دی هر ګز له کوره
« شمس الدين كاكړ »

له دي هسي رنګه ماتمه ولې نه مرم
د دې دهر له ستمه ولې نه مرم

چه په هر سحر زما په ژړا خاندی
چه په لنړه گرمی شا کاندي وگل ته

له دې هسې صبحدمه و لې نه مرم
له دې بيو فا شبنمه و لې نه مرم
« عبدالرحمان مهمند »

زاروخوار عاشق دی چه په شپه د جدائی

درسته شپه بخو به دامان ستوری شمېری
خوشحال ختك »

کاغذ

مخ يې سپين ورق خالونه توری په کاغذ
دادی تماما د محبت کمال طور و نه
ته که نه رادرومې گاهی گاهی په خط یاد کړه
مه کوه ناترسه د جفا ستم را باندې
وران به هرگز نه شی کښلی توری له ازله
ستوری د طالع هم له جبينه معلو مېږی
مه گوره يې خط قلندره د يار مخ ته

سرو مال په دا عاشقان بلوری په کاغذ
يار له جدائی چه يار ژغوری په کاغذ
نيم ملاقات وينم ستا له لوری په کاغذ
کله کله ياد کړه خپل غمخوری په کاغذ
هرزمانی که ستر گې د چا اوری په کاغذ
څه گوری فالونه د بخت ستوری په کاغذ
بی تورو ندېږی چه څوك گوری په کاغذ
« قلندر »

۱۶ — ژړا

که گريوان مې دسپوږمې د نمر مشرق شی
د رحمان خندا په اجر دژړا ده

زه چه يار په ستر گو نه وينم تورتم وی
تازگی د گل په قدر د شبنم وی
« عبدالرحمان مهمند »

ناخبره په ی له حاله شفق بولی

که دوينو په ژړلو کرم اسمان دوب
«عبدالرحمان مهمند»

بی دردان ئی لاس سرخی د شفق بولی

که په وينو کرم برجونه د آسمان دوب
« شمس الدين کاکړ »

زه د شمعې په څېر ژاړم تر صباحه

ته د صبح په شان خاندې له غروره
« شمس الدين کاکړ »

له ژړامی شوه تازه دزړه داغونه
محما د يار په زړه کښ جوروستم نشته

لکه تل چه شبنم اوری پر وښو
دروی ئی سپی رقيب را ته پرېښو
« شمس الدين کاکړ »

په سحر ژړا دېښنی نشانه ده
که فرياد په زوره نکړم زړه مې چوی

بلبلانو پری لوولی گواهی ده
که په زوره ناری کړمه رسوانی ده
« مطيع الله پير خيل »

هر سحر ستر گې د گل له اوښو ډکی

په دا باغ کښ ئی ژړلو خندا نشته
« عبدالقادر ختك »

دوهمی کلونه (۵۲۵) پ : سردار محمد : ح محمد علی خان : ر عبدالغنی : ن رجب علی : ه اجرائيه پښتو ټولنه تاريخ ۷ - ۱۱ - ۳۲۵ ع

۱۷ ـ او ښکي :

څه اثر به زما او ښي په تا کاندي
لا تازه شي اور په او ښو د کباب
« عبدالرحمان مهمند »

هومره او ښي مي بهيږي په رخسار
چه غرقاب مي هم گريوان دى هم کنار
په گريوان مي تل داوښو باران وری
نه ورکيږي در حسان د زړه غبار
« عبدالرحمن مهمند

خدای پيدا کړم لکه او ښکي په ماتم کښې
څکه برخه مي ژړا شوه له السته
« شمس الدين کاکړ »

يا کوم ستر گی به او ښو ديار مخ ته
ناروا دی په قران وهل خيچن لاس
« مطيع الله پيرخيل »

په نا اولی مخ ديدن دښکلو نشی
چه څوا وند نشی د اوښو په باران مخ
« پير محمد کاکړ »

له حسرته خپلو او ښکو برسر پوډم
محبت په شان و شکل د حباب کړم
« عبدالله پوپلزی »

دا ورك زده غوا ړم په او ښو يسي لحظلم
زخمي ښکار په بسمل دوينو پيدا کيږي
« مرزا حنان »

۱۸ ـ غم :

غم دي هسي غلبه شو په ما باندي
چه مي ځای شی نه دننه نه د باندي
له ز ګېروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
تل دوچو له کبله سوزی تاندي
زه دستا په غم کښې شمعې غوندي ژاړم
ته زما په غم کښې صبح غوندي خاندي
زړه مي ستا په اوری هسی او بزان دی
لکه زلفي دي په مخ دی او بزا ندي
ما دي ستا داند ښنو په غم کښې سوي
د دنيا اند ښني واړه لکه سپاندي
داد ستور دی چه لوی غم په سړی ورشی
نور غمونه ئی همه شی تر پښولا ندي
هرچه ما په نصيحت له تا جار باسی
بيا دي ستا په لوری درومی له ما و ړاندي
سره لمبه گوره چه څه کا په وچ د کی
مخ ديار په رحمان هسي چاري کاندي
« عبدالرحمان مهمند »

هسي زه يمه ديار په غم تازه
لکه وی هره گياه په نسيم تازه
سترگی وخورم که نې وچې کړم له نمه
که مي شي په دا ژړا صنم تازه
زه به څه کړم دچا چاري بی دياره
هر سړی دی پخپل سا په دم تازه
ديار نوی نوی غم زيږوی و صل
رڅوی سوی پر هر مر هم تازه
که دي زړه له غمه وچوی دلگير مه شه
کا تبان کړی په چول قلم تازه
ښايسته ياران گلونه دی رحمانه !
بيلتا نه کړه اکثر مړا وی کم تازه
« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم دبختورو له خاطره
قسمت هسې لهښا دليو کناره کړم
« عبدالقادر ختک »

تل مطيع الله ځکه سرور په دود نغمې کا
دا مشهور متل دی فرياد غم بر ښا نوی
« مطيع الله پير خيل »

غم ديار مې په خاطر کښې محکم بيا موند
په کعبه کښې مې صياد دحرم بيا موند
« پير محمد کاکړ »

جای نشين وغم ته تل په انتظار کښې
رکالا يا نوی بندی يم د انګريز
« عبدالله پوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه
کفن ئې رنګه کړ دزړه په وينو
پر چمن نندی خاطر فراغه
په ارمان ويست خزان له باغه
« شمس الدين کاکړ »

ګوتې چه پر نبض زما ږدی هغه پرې سوځی
ځکه مې حيران شوو علاج و ته طبيت
« پير محمد کاکړ »

۱۹ ـ رقيب :

سپی رقيب ئې کښېنولی دی په مخکښ
هر څوک زدی کوډی په مخکښ دباڼېز
« شمس الدين کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه
بې هنره سپی رقيب هلته څه غوښت
ګڼه زه څوک اشنائی د زور ورڅوک
که ويارته رسېدای شوی په هنر څوک
« شمس الدين کاکړ »

د رقيب وسرته وزی تېږی ناست يم
پرې برئې تېږدم که ئې پلار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

مافبول د رقيب ناز کړ ستا دپاره
سوداوزيان په دا جهان کښې خوراوورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ـ جفا :

ستا دعشق حرفونه تورنه دی ګلګون دی
تش به نه شی هغه خم دعشق له ميو
ددنيا چارې همه وا ړه فانی دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له ندی
در جمان دزړه خوناب مګر قبول شو
هم په داچه نوشته په جګرخون دی
چه ئې خاورې د فرهاد و دمجنون دی
داد ستا جورو جفاو لې افزون دی
چه په سره کفن له مځکې را بېرون دی
چه مخونه د دلبرو پرې ګلګون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خوبانو چه کوم دوفا طمعه
کتوری غواړم د زانو له قطاره
« قلندر »

نن مې پياله تورو ستر ګو سره جنګه دی
که پر هکړی سر په لاس ورلره راشم
پر لبانو ئې دزړه دوينو رنګه دی
لا په دائې باور نشی زړه ئې سنګه دی
« تيمور شاه ابدالی »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : بديعي تشبيه ګاني

خوله دې ګل غنچه ده تور ګیسو دې سنبل پاڼې
ښې دې د زر کې سپینه غاړه دې د زانې
شونډې دې ژوندون ښې به سترګو کړې خونه
ژبه دې شکرې ده د ننسه په زړه پاڼې
هیڅ پرې نه یو هیښم دا دې زنه که منه ده
خال دې دی په زنه که دانه ده د ممانې
« خوشحال خټک »

کنده ولې د دوا دو سترګو ستا په طمعه
وهر لور ته مې نيولي کور په کور دي
چه مې خیال د ترکوو لید و په زړه کښې
د واړه کسې مې وزړه و ته نسکور دي
« عبد الرحمان مهمند »

مایه خوا ست وزاری خوله له یاره غوښته
ده په ناز لکه غنچه سره و نه غوښته
څه خو حال زما ترغو زه د یار وروړه
چه مدام که پرتا خواب د ناز با لښته
محبو با پر پا انګ و او ښتنه په خوب کښې
که هو سئی ده د بهار پر ګلو ر غښته
ثمره د بد فرزند ښکنځل د پلار دی
پیدا مشه نا خلف د چا لـه پښته
« شمس الدين کاکړ »

چه له غنچه د ګلرخ مې اغیار کښېناست
په چشمانو کښې مې ګل غوندې خار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن رام شو
یا پر تخت د زمرد شهر یار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کا باندې څه شوه
پر ګلزار وی د بلبلو شر و شور
« پیر محمد کاکړ »

کوم یو له دوه وښه دی سپین رخسار که چنبیل ګل
کوم یو له دوه وښه دی تور ګیسو که سنبل ګل
« پیر محمد کاکړ »

پر سینه د ګلبدن ګرېوان پاره شو
د غنچې له چاکه رنګ د ګل ښکاره شو
« پیر محمد کاکړ »

دا تور خط راغی پر مخ د ګلعذار
که غالب شوه په کشمیر باندې کفار
« شمس الدين کاکړ »

چه مې ستا د مینې داغ په خاطر یوړ
زړ غونه به مې لاله شی له تربته
« میانعیم متی زی »

میانعیم ناست دی ستا دغاړې الیلونه شماری
یکښې پراته دی هزاران زړونه بلبلی صنم
« میانعیم متی زی »

ګوتې تورې کړې په باې کړې دا پورې
زه حیران یم ستا د سپینو ګوتو تورته
« خواجه محمد بنګښ »

زه درپسې درسته شپه پټ ژاړم لکه شمع
ته صبا خندان لکه ګل واز ګرېوان دچاپې
« علیخان خټک »

يون ئې د تدرو، دربده ئې دى د سرو
پېر کوي په پلوو کښې حمله ئې د سپاره ده
« عليخان ختك »

تماشا چه زه د خپل دا غو نو تل کړم
هم گلشن هم لاله زار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

د گلرخ په هوا در ستّه شپه ر فتن کړم
د شبنم په څېر پښې پېلې سر سر تور تم
« شمس الدين كاكړ »

او ښې در، رنگ گهر با ز ده لکه لعل
جنس مې ده ولې رونق د بازارته نشته
« مرزا حنان »

د يار خيال ته مې خالي کړ د زړه غولى
مېلما نه لره تيار شى سراى د ستور دى
« مرزا حنان »

چه دي خيال په خا طر را شى مضطرب شم
لکه پېښ چه د مفلس کره مېما ن شى
« مرزا حنان »

چه تا و وېنم تا زه غزل انشا کړم
پرې بلبلې فرياد کاندى چه گلعذار وى
« خوشحال ختك »

پر خپل ځاى با ندې ولاړ يم لکه شمع
تر مزل پورې رفتار کړم لکه شمع
« شمس الدين كاكړ »

وخت دى راغى دفدا که فدا کېږى
شمعه بله شوه تازه پتنگه خوځه !
« جمعه بار گزى »

آفرين دي په ول ول توروسنبلو
چه ئې ځاى د پا سه وېښو په گلو
« خوشحال ختك »

قبيح او مليح

که يو ځله ئې په سرور باندې کښېنې
رنځ د هجر به شى دفع د بيمار
په مدار مدار به ئې کا زم چه خوزنه شى
د باڼو په ستنې ستاد پو ندي خار
« شمس الدين كاكړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم باب ـ اخلاق او نصایح

الف : ښه خویونه

۱ ـ اخلاق

که درنگ خوبی ئې ستایې بودېې نشته
پهجهان کښ کهباقيدۍ خواخلاق دی
« خوشحال ختك »

په خو یونو کښ ډېر فرق دی
که سړی پرې خبردار شی
ځينې هسې خوی آغاز کا
چه خپل هم ځينې و ېزار شی
ځينې هسې خوی آغاز کا
چه پر دی ئې خدمتگار شی
که څوك خپل خصلت ښه کا
تر سرو زرو به رو بېدار شی
« خوشحال ختك »

ثنا د گل شی له ښکلیه بو يه
صفت د مرد شی له نیکه خویه
اهل به نه کا ستا یه هیچېرې
د گل له رنگه د مرد له رویه
« عبدالقادرختك »

چه گل همت ئې خوراك لباس وی
په تحقیق هغه ار ذال الناس وی
شرف په خوی دی په دیانت دی
که څوك شريف وی يا څوك كناس وی
« عبدالقادر ختك »

په ښه خوی د سړی قدر قیمت کېږی
بد خصلت سړی یادیو دی یا پېری دی
چه ئې علم وهنر نه وی ځنې تښته !
بی هنر سړی که وگوري لاشی دی
« خوشحال ختك »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږی
په بد خوی باندې خپل وا ړه شی سوا
« قلندر اپریدی »

که دې رنگ، بو، لطافت وا ړه دځان کړل
نور د گل په خبری پاس په دستار گرځه
« فاضل »

دښه خوی گټه ده ډېره
له گڼلو ترانده تېره
هغه څوك چه اخلاقی وی
د هغه نوم به باقی وی
که دچا اخلاق ښه نه وی
د هغه به ژوند ښه نه وی
د اسلام دین دی راغلی
پیغمبر دی یا څېد لی
چه پوره کی ښه اخلاق
او پر ځای کی دا میثاق
په خویو انسان انسان دی
که نه وی خوتش حیوان دی
مکارم انسانیت دی
رذائل حیوانیت دی
« عبدالکریم کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طرف پرې سره ځکه سره پښتانه شي
په نسب که خان ، نواب قاضي قضات وي

لکه کښت لره باران اوباد په کار دي

۲ ـ په ځان باور « او » همت :
چه فلك سره سر باسي
کړه ئې ندي بې حکمته

رب دې مه کړه د اخلاقو پله سپکه
بد اخلاق سړی نه ارزي په کنجله
« احمد گل الماس »

د عالم تولی په خلق په احسان شي
« خوشحال خټك »

په همت کښې هغه زه یم
زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال خټك »

په تېرو تورو ور دروې یکسر ننگیان
د کنجکو قدر یو ، د در ویل دی
ار تگی د زړه دلیل د جنتی ده
د بادشاه په سلطنت پورې خندا کا
نور ماهی ئې تار په تار دروی له مخې
دهاتی دپاسه سپور ورته پیکه وي

په له بو باندې ځان ولي پښتنگان !
ننگیالو سره څه ژوی بې ننگان
د دوزخ داور لایق دي دلتنگان
په سپهر و ایرو لړ لی ملنگان !
ماتوی لوې بېړۍ نهنگان
چه د میو پیالې آخلی سر هنگان

څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پر هار ژاې پلنگان
« خوشحال خټك »

چه په غوښو ئې روزگار هغه زمری یم
که عالم راته کل تا وکاغم مې نشته
په دانش په شعور نده په همت ده
هر پښتون چه د مغولو نوکري کا
چه منصب مې د مغل خوړ یو ملك وم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته
نه مې کار په خاص وعام نه په دیوان دی
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته
هر گیدی به چه له ما سر کوزی غوښته
پښتانه لره شړۍ اندېړ مې بس دی
آزادی ده په ساده سپینه جامه کښې
د وښو جونگړي هسې راته ښې شوي
که او گره د بڅړ شته په شړو مېو سپینه
چه نیولی مې داهوه دننگ ونام دی
په بل غشي توپك هیڅ ویشتلی نه یم
چه ښهپر مې بتی خیل وو کنډ کیرشول
د کړیږ بڼې مې توئي لکه باز کړې
تف په زیره د همه وا دو بار کو

نه چه والي ئې خوراك هغه منږك یم
په رښتیا ویل د ډېرو پو لیو لك یم
چه دا هسې سر گردان لکه پتك یم
که دی زر ، د هغو واړو بهترك یم
چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نه په درو لاړ د هر یوه مردك یم
نه په فکر د سند نه د دستك یم
د هغه د سر یا توره یا کوتك یم
نه په فکر د مسندنه د توشك یم
خلاص دغمه د زر بفت اود میلك یم
وایی ناست په محلونو د آهك یم
د مغولو پولاو پانې ډېر پرې دك یم
که له خپلو هوده وا وډم کنیزك یم
که ویشتلی یم خو بیا په خپل توپك یم
پر وا دار په لنډو پرونو دبارك یم
گمان مه مه کړه چه بې پرو ښا پېرك یم
لا زما په زیره هم که زه بارك یم

که دواړو پښتنو را ته تسلیم دی — زه خو بیا د سبا کښې انا خټک یم

نن خو قام را سره ډېره جفا وکړه — کانده بیا د خدای وحکم و ته څک یم

که څه حق یا د نیکي یا دروري شته — و یا داش وته په طمع د هر یک یم

مهمندي زما د کډې لاس او پښې دي — راضي من د افریدیو په کومک یم

ډېر چیني چه تراوش وکا دریاب شي — چه ایده شم اوس خود ایم یو بولک یم

کړلاني څړ بنني خو چه پښتانه دي — زه د ننګه په کار دواړو مشترک یم

که مي عمر په شماره تر شپیته تېر دي — لا په کار د سوارۍ لکه ازبک یم

د افغان په ننګ مې وتړله توره — ننګیالی د زمانې خوشحال خټک یم

« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

حواله مې په تېشه د فرهاد شوه ده — تر هغه چه نا هوار لکه ښا را یم

تر هغه چه سرد جوشي د حنا وینم — خو ش په طور د ملک بې دست و پا یم

« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاک په خپل ګردن ږده — حوصله دې په مثال د لوی دریا کړه

« کاظم خان شیدا »

راته یو دی بحر و بر — که څه سمه وی که غر

په همت به ئې تسخیر کړم — په شاها نه شان و فر

« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاڅه — دون همت اندیښنه مکړه بله بله

« مرزا خان انصاری »

که فلک ئې د زمري په خوله کښې ور کا — خدای دې نه کا چه عارف پکښې غارت شي

« خوشحال خټک »

ځه هغه شهباز شه چه دې ځای په سردرو وي — نه لکه د کلي کارغه ګرزه غم د نس کړه

« خوشحال خټک »

که ئې ته په منت مومې وائې مه خله — که د چا په باغ کښې بوټي د کیمیا دي

« خوشحال خټک »

سر دې درومي مال دې درومي پټ د ننه ځي — د سړي د چارې ګل خو بې په پټ ده

چه یې خدای ور کاو چاشکرد کاندې ندې — په جهان کښې لویه بخره د همت ده

« خوشحال خټک »

علم تا بیائي په پورته جهل تا بیائي په ښکته — یا عیسی اره ور در و مه یا قارون ته ځان سپاره

د نباتو حلوا مه خوره چه منت ور سره مل وي — خپل کشکاب د خپل محنت خوره په سر راوړه پشتاره

« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

هغه ژیست چه د عزت له مخه نه وي — چه یې کا په هغه ژیست پورې هکې پکې یم

اوریې پورې په منصب په نوکري شه — چه تر فهم و تر نظر د مغل کښک یم

په خپل نام وننګ چه را شم لیونی شم
چه په طمع د او ږ و ز غلی و شست ته !
تر قضا یو ر ی د هیڅا چا ر ه نشته !
لکه باز په لوی اوی ښکار زما نظر دی

خبر دار کله په سود او زیان دلکه یم
ګما ن مکړه چه هغه نا پوه سمک یم
او کنه‌تر زاړه ذئب لا ز یر ك یم
نه‌چه ګرځی ګونګټ نیسی باد خو ر کې یم
« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

که‌دجام لکه حباب وه نه نیو سیند ته
آ فر ین د ي په همت شید ا خټکه
« کاظم خان شیدا»

❀ ❀ ❀

په خو غره په‌غره دباز غوندی پرواز کا

بیا به وا نی د خو شحال خټک پرښته
« خوشحال خټک »

ساقی جام دمیو مه بر ېږ ده اه لا سه
د بلند همت کښې پورته پورته در ومی

خو دعقل‌څه زده وی لا به مست کښې
ښکته‌ښکته ځی‌سړی په پست همت کښې
«خوشحال خټک »

چه همت د سړ ی څو قد ر ی هو مر ه
د و لتمن سړ ی هغه بلـلی بو یه

د ټمیز په تله هر سړ ی تـا لـه شی
چه‌له سینده نی‌جـدا د چـا والـه شـی
«خوشحال خټک»

نو ر ه پښتو نخو ا ه په ځا ی میشته د ه
که‌یی درست دهٔو زور راته ښکاره کړه
عجب مار می جا ر وتلی تر دوه پښو دی
مست ها تیان خونی زمری‌په‌زنځیر کېږی
په خپل ا ه مي باور شته اثر به و کا !
یو دوه سړی مارمی پروت په‌دواړو پښو دی

خو یو زه‌دی زمانی په کښې منصور کړم
نه‌به بیاپه قوم کښې کښېنم نه‌به‌هور کړم
مګر لوی پاڅو پیداشی چه‌یه دور کړم
بو یه دا چه ځان فلك وته تر بور کړم
ر قیبا ن به او ر لړ و نی دتنور کړم
په دیدن یی له نشا طه نه نفور کړم
«خوشحال خټک »

کار به خپله تر دستی لکه حباب کړ ه

چه‌محتاج دخیاط نه شی پیر هن ته
« کا ظم خا ن شیـد ا »

د با ښی دباز نصیب شو ی تـاز ه غو ښی

دوچ در بو بیخ نصیب شود سپهر کندی
« مطیع ا لله »

وزی تـېږی پروت به خپل یوز کی ښه‌ني
دمنت بو لا ر د ي ز هر شه که‌نې‌مومې

نه‌په‌تخت دپا سه نا ست دبل کره
د محنت سو ی سکرك د سا ګې سره
« عبد الحمید مهمند »

که‌د توان رسی به لوی‌دریاب کښې ګرزه
عاقبت به کګری ور با ند ی کېږ دي
هغه یار که په پا لنګ را سره نشته
دغمزې به تیغ نې‌خوږ ښه‌نې خوشحا له

په بیله کښې د ي زو ا ل وینم نهنګه
تر خرا غ چه کېږ و ښی ګرځی پتنګه
داهم‌شکر چه نې‌بوی ځی له پا لنګه
مړ نی په روغ صورت نه‌ځی له جنګه
« خوشحال خټك »

که غوټۍ بې وهي په لاس به در شي
چا وی دا چه په دریاب کښې گوهر شته
که د جنگ په کار کښې ډېر دي حکمتونه
خو صفا به ترنشي زلمیه ظفر نشته
څه عجب باد شاهي لکه خورشید کړم
یکې تنها په جهان گرزم لشکر نشته
د منت دارو که مرم په کار مې نه دی
که علاج لره مې راشي مسیحا هم

« خوشحال خټک »

راشه گوره نامردان بلا و هلي
د بړې میدان ډېر ډېر دي لږ تښتي زغلي
د آسمان د پاسه گنبت ننداره نکاوه
کوز د ځمکې د تلي په مینځ کښې هلي
مېړه هغه چه تري نوم نه بې نښان شته
تل تر تله په ژوندون پاتې ښاغلي
خوک په خپل پښې کړل کاد اغزي و
چا په خپل پښې گډو نه دي کړلي
پسینه کړنه هو مره فائیده نکا
چه په وخت کړنه و کا پر آخلي
چه محنت په ځان قبول کا راحت موی
رنج و گنج سره دا دواړه دي تړلي

« خوشحال خټک »

بنسیاد د چارې په مصلحت دی
بیا د مېړانو په ښه همت دی
چه سره یو شي دا دواړه نو که
واړه دولت دی حرمت عزت دی

« خوشحال خټک »

مردان هغه دي چه همتناک وي
د ننگ په کار کښې چست و چالاک وي
کار چه آغاز کا انجام ئې فرض گڼي
په زړه هم پاک وي په خوله هم پاک وي

« خوشحال خټک »

چه په خپل دخپلو وینو سرخرو گرزم
څه منت به دد و نانو د ډنار کړم
چه په وازه خوله موندنه شي مه ئې وینم
که صدف غوندې حاصل در شهوار کړم

« عبدالقادر »

که د ځمکې غوندې کوز په تواضع یم
په همت تر واړه پاس لکه آسمان یم

« عبدالقادر »

چه همت دي د ټیوس دی ځان بازمه کړه
ځان په رسم د جانباز و جان باز مه کړه

« عبدالقادر »

هر سړی په موافق دخپل همت نظر اریته
په ورو چارو هیڅ کله کاته نکاندې لوی چارې

« عبدالقادر »

مردان هغه دي چه همتناک وي
په هره چار کښې چست و چالاک وي
چه غم پرې راشي پروا دغم نه کا
خوازه له هر چا په زیست وژواک وي

« خوشحال خټک »

چه په شان د آفتاب ندی گرم رو په
ستا په سر کې په سایه دهما خوښ یم

« کاظم خان شیدا »

چه همت مې نه کا ډېر په هسکو او
لکه موج نکړمه بیم له پر پو تلو
سوال مې خوی له در افشانه ابر ندی
صدف ورانه خپله خوله کړه په غوښتلو
د آفتاب په کمند نه خېژم آسمان ته
په زړدم بار لکه شبنم پر دوش د گلو

« کاظم خان شیدا »

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ ـ امید :

د شپې خپتن دې سحر ته گوري
هیڅوك دې طمع امید پري نه کا

گوندې پسرلي و خېژي د صبا ستوري
باران په تېز و کښتو نو اوري
« خوشحال خټك »

له مقصوده نا امید مه شه یکمخته

خدای په څمکه گامرغونه د هوا پېښي
« عبدالحمید مهمند »

دادستور دی چه شپه و لوېږي په څمکه

په شتاب ور پسې صبحدم را ځي
« عبدالحمید مهمند »

په ژوندون به لکه شمع دالسرد نه شم

چه تر مرگه پوري زما جانگزاري ده
« کاظم خان شیدا »

هر گره گره کشالري نیکبخته

نا امید له خدایه غوته جبین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

٤ عزم او توکل :

دهوشیارو نادان هومره تفاوت دی
که په مابانديخرخ خوري پروایی نکړم

خو څمکې د آسمان په مینځ کښ وتدی
ده هر گله دانا سره په نبت دی
«خوشحال خټك

نه رسي تریاره هرچه دېري اندېښنې کا

نوري گیسې مرېږده دعشق په تو کل هسې
«خوشحال خټك»

هغه باغ چه تل ما واده دبلبلو
دزړه راز و چاته وو ایم حیران یم
توکلت علی‌الله وینا پوه ده

اوس یه ده کښ د بلبلو آواز نشته
په هر لوری چه نظر کړم همراز نشته
د خوشحال دزماني سره ساز نشته
«خوشحال خټك»

په پریشانو اندېښنو خاطر پریشان شي

جمعیت مومی خاطر له تو کله
«عبدالقادر خټك»

۵ ـ جد وجهد :

په طلب کښ دې سستي وینم درویشه
نعمتونه رنگارنگ دي په هر لوري
څو طلب هومره مو بدل دی په دادور
د عسلو خوازه گله هغه مومي !

چه و تلی یی ددې خوني له ویشه
په غښتونی با ندې نده جفا پیښه
بلکه لا تر طلب بخره مومي بیشه
چه حذر کا د مچي له بده نیشه
« خوشحال خټك »

غشی چه ډېر ولي بیه تیر انداز شي
کار د محنت دی د مشقت دی

چه مشق دخط کړی وخط ته سازشي
ودو ورو په هر هنر ممتاز شي
«خوشحال خټك»

هر مرغه چه دېل غوښي خوري مردار دي
دذرې په خیر دلمر په طالب گرځه
کار په تش لستوني نشي بې دلاسه
چه تقوی د یانت نلري رحمانه

ځان حلال کړه لکه زانه شاهین مشه
لکه تیزه هسي پروت په زمین مشه
لاس په توره کړه بې لاسه آستین مشه
د دې هسي همنشینو نشین مشه
«عبدالرحمان مهمند»

چه زمری خپلې منګولې نه کا ښکلې — هومره نه وي ښکرې غوښې ورته تلې
مرجونړا درو مرجان هله ولجه کا — چه قبول کاندي د بحر خوټې چلې
عاشقان چه ترسره تېرشي هله ښکېل کا — د ابرو پسې خولې لکه بجلې
بازچه والوزي له جالې هله ګوري — د ښکېلګانو ښایسته سترګې کجلې
چه داور بحرې یاد سره رفیق شي — بیا ماله کا په ملکو نو لمبې بلې
چه سیلاب دغره دسره نه روان شي — بیاهاله بیایي په مخ دېرې خځلې
«خوشحال خټك»

* * *

په تحصیل پسې یې څکه کوښښ بویه — خپل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله
«خوشحال خټك»

چه تورده ترخه قبول لکه دریاب کا — هم هغه د قیمتي د ر و ماب شه
چه لمبه یې د آتش کره په ځان تېره — اوغه پسه د ګلا بو ګل ګلاب شه
د کمال کسب پیا په دسعا دت ده — هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
ته هم زده مراد وغواړه له عمله — چه په علم یې عمل وکړ کامیاب شه
«خوشحال خټك»

ښادي غم غوندي آسانه موندنه شي — سور په خپلو وینو لعل د بدخشان دي
«عبدالرحمان مهمند»

زر نده هله څه حاصل کاندي چه ګرزي — یو زمان قراري مه کړه له طلبه
«عبدالقادر خټك»

له آزاره چا بازار مو ندلی ندی — له انګاره چا ګلزار موندلی ندی
تلوار مه کړه په خپل وار به برخه در شي — بې له واره چا خپل وار موندلی ندی
په قصور مطلب موند نه شي پسې پاسه — له ګفتاره چا کردار موندلی ندی
«مطیع الله پیرخیل»

کار کوه کار، په کار هم کار دی — ناوان په ځان باندې خالي ګفتار دی
عقل څه بل دی خبري نور څه دی — ګو تره ګورګه طوطا طرار دی
«عبدالقادر خټك»

لکه عامل شوه د خا ورو لاندي — عمل هم ورك شو په مځکه باندي
او س په خبره برول و بل دی — دا پیت بازی دی عالم یې کا ندی
«عبدالقادر خټك»

کله په لا دروم لهماي دسحر خو بها — خوب بېغمه نه کا چه په مځکښ بې منزل دی
«عبدالقادر خټك»

چه منت په ځان قبول کا او راحت شي — چه عارف د مصیبت شي عافیت شي
«خوشحال خټك»

٦ــ صبر او استقلال :

غشی چه د ېر ولې ښه تېر انداز شي — چه مشق دخط کړي و خط ته ساز شي
کار د محنت دی د مشقت دی — ورو ، ورو ، په هر هر هنر ممتاز شي
« خوشحال خټك »

مړ تېي د هر چا نه دي سره سمي   د خرد بار د فيل په شا باندې متقال دي
په چه لافي د مردانو د ميدان کړي   په ميدان دي کوم راوړي استقلال دي
که همه خلق يې سنز شي په بخندانه   بېچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دي

« خوشحال ختك »

د مرد چه صبر چه استقلال نه دي   چه غم پرې راشي يكښې خوشحال نه دي
مرد دي يې هيڅ ده و زما په بوهه   که بې په جاه و دولت څوك سيال نه وي

« خوشحال ختك »

اضطراب به دې خلاص نه کاله خدائ   مستقل و ر ته په صبر و تحمل شه

« عبدالقادر ختك »

په تاکه را شي خدائ نه لويه   تېښته تسليم صبر ته بويه
ته به يې دفع په صبرو کړې   نه په لښكر و په زرو زوره

« خوشحال ختك »

صبرو نيسه په څکښې که مراد غواړې   هيڅ کار کړي د غه کار په شتاب نه دي

« عبدالرحمن مهمند »

اې حزنه صبر وکړه مراد به مومې   د فلك زر نه په وار ده پس و پېش

« مرزا حزن »

خلاص به نه شې سرکشان له گوشمالې   چه فلك په جهان شته دې تلوار مه کړه

« کاظم خان شيدا »

دا نا يې مه گڼه چه صبر نه لري   چه صبر نه لري حكمت به څه لري
سړي د صبر به کار کښې و زمېه !   چه صبر ناك وي هر څه به ښه لري

« خوشحال ختك »

صبر ناکو سره جور فلك نه کا   د فلك جور د چا چه سبكسار و

« خوشحال ختك »

ژوندي که گرځي خان يې ژړلي دي   تور زن د سر به وينو لړلي دي
چه صبر نه لري ظفر به نه مومي   ظفر له صبره سره تړلي دي

« خوشحال ختك »

شورش مه کړه د گردون له کشمکشه   او مه کله که مرغې له اضطرابه

« اشرف خان هجري »

٧ــ د وخت اهميت :

دو باره دې را نه نشته په د نيا   نن دي وار دي که دروغ کړې که رښتيا
هر چار چه تر وخت تېره شي عنقا شي   عنقا نه نيلي په دام کښې د هيچا
تر ورځ تېرې او به پېرته نه جار وزي   نه جار وزي تېر ساعت به پېرته بيا
تېر ساعت به مثال مړي د لحد دي   مړي چاري ژوندي کړي په ژړا
هره نيه چه صحيح گڼه به زړه کښې   په غرور به هغه نيه کړې خطا
په عمل د نيکو بدو فهم و کړه   چه به دا کښې دې بهبود دي که بيدا

« عبدالرحمان مهمند »

چه بې وخته ارمان کا به وخت به مه وی
د هغه عالمو زړې د وښکو دی
« عبدالرحمان مهمند »

که د پوره سعیه کوښښ کړی څه شی
که هر څو مې په بیړی ملاح کا
په وخت چه نه کړی بی وخته څه شی
په ټانګه چه کښېنوزی پوری هاله شی
« عبدالقادر خټک »

آبشاره ! ولې دا هسې ژاړې !
که تل فریاد کړې به کانی سره هې !
له چا فریاد کړې خوک بسی غواړی
بیانه را نښې او به نچه لاړې
« عبدالقادر خټک »

کړل دې ویل دې دوازه اوان لری
چه کار د نن ورځې پر بېړدې صباته
چه وخت بی تېرشی افسوس ارمان لری
هو ښیار به نه وی دا خوی نادان لری
« خوشحال خټک »

۸ - زړه

شه سړی پردی به دلاسا به نیکی خپل کا
کومه شاغلیاده چه خوك بد کا زړه دیار خپل
« خوشحال خټک »

یو زړه د خوشحال ندی چه جهان بکښې ایده شی
د هر چا زړه مر آت دی صفائی ورله بویه
« خوشحال خټک »

دوازه ښکو نه لکه تن دی
زړه بی چون او بیچکو دی
کار د تن جوړوی زړه
خوك دا غمو ښه گڼی زړه
« خوشحال خټک »

خودی زړه خانه دی خوله دې خندا کا
مدار د هرې چارې به زړه دی
چه زړه دې ژاړی ستر گی ژړا کا
زړه دی مفتی دی هر ه فتوی کا
« خوشحال خټک »

د نازکدلو اطوار مشکل دی
... هم بی نښه گنډل یی هم لا
په دا به یوه شی هر چه عاقل دی
که زخمی شوی د مینا دل دی
« کاظم خان شیدا »

مینرو سوځه به اور کښې شراب وځښه
در ته وایم خود زړونو آزار مکړه
« عبدالرحیم هوتك »

که هزار ځله تقوی پرهیزگاری کړې
شه دې نشته چه مدام دل آزاری کړې
« عبدالرحیم هوتك »

قلب د مومن گوره ملقب په عرش الله دی
زار ځار د زار جوړ و چه د زړه په بازار پلوسی
« دالپوری حافظ »

چه ځړ تو د دنیا نخلو ... پروا وی
زړو که زړه د سړی پوسی خپکار
« عبدالرحمن مهمند »

و گوری واړه کاروانه خپل کا
خو کښې چه آرام گټی د ښکو نام گټی
مردان هغه دی چه کار د بل کا
د خوزو زړو دارو به تل کا
« خوشحال خټک »

نه سره سم دی و ا ړه مړ و نه !   نه سره سم دی دهر چا زړو نه
زړه هم هغه ګڼه چه ا کـه غرشی   کـه بیا ندي راشی هزار غمونه
«خوشحال ختک»

مرهم یه زړه‌بزده پـه‌یر هارونـه   دا نیا بـه ګـل کړی نـادان خارونـه»
پـه هره سوړه لاسونـه مـه منډه   پـکښ‌بـه خوب کـا خونی مـارونـه
« خوشحال ختک »

زړه دی دهر چا سره صفا وی   پـه‌چـا ګرم مـه‌شه کـه‌دي رضاوی
کـه‌څوک کـړ نـاحقه اتا پرخاش کـا   ا ند وه ئی مـکـړه ظفر بـه ستاوی
«خوشحال ختک»

په‌بدن کښې دزړه اهمیت .

زړه په مثل د پا د شاه دی   هـر انـدام د د ه سپا دی
قول د د ه فـر مـان برداردی   دی پـا دار دوی خد متګـار دی
کل ا عضـا یی مـسخر د ی   د د ه حـکم تـه مضطر دی
په فر مـان یـی خـولـه ویل کړی   لا س نیول ، سـتـر ګی کـتل کړی
په بد ن کښې ګو شت پـاره ده   چه کو چنو تې یی جـثـه د ه
چه وی راست شی راست بدن شی   چه فـا سد شی فـا سد تن شـی
پس چه شو صلا ح فسا د: تمـا می بـه ز ړ ه بنـیـا د
تـه مد ام اصلا ح دزړه کړه   پـه هیڅ و خت غفلت مـکړ ه
ز ړ ه پـه مثل ګـنجینه ده   د ګـو هر و خز ینه د ه
دپر پـکښې دی جو ا هر   قیـمتی نـفیـس نـا د ر
ا و ل عقل نـبـه ګـو هر دی   د جمله نعمتو سـر دی
بل ګو هر یی معر فت د ی   ز یـات تر نو ر و په قیمت دی
نور علمو نـه حـکـمتو نـه   و ا ړ ه د ی اوی نعمتو نـه
چه ز ړ ه هسې خز ا نـه ده   د ګو هر و ګنجینه د ه
پس لاز م یی د ه سا تنه   لـه جمله ؤ غلو ر هز نـه
چه دښمن یی تـا لا نه کـا   جو ا هر یی یغمـا نه کـا
«حبیب الله کـا کړ»

چه‌غرقاب‌شی نورمژ ګان پـه‌نم‌دزړ ه   نورخراب شی خا نمان پـه دزړ ه
عبث‌وای غم دزړه وبو ا لهو س تـه   چه‌یوهېنری هلـکـان پـه غم دزړه
په بل مخ باندې سوا د یا ر له مخه   مـا تړلی دی چشمان محکم دزړه
چه‌یی‌عرش او کرسی لاندې‌ترقدم‌دی   بالا تردی هسې شان قدم دزړه
دخلیل له کـعبې ۱۰ کـعبه ده اوږه   که‌آباد کـاڅوک ویران‌حرم دزړه
که‌نور خلق قدمونه ز دی په مځکه   مادی ایښی په آسمان قدم دزړه
دامـکـان‌چه‌دآسمان مځکې‌ترمیان‌دی   یو خلوت دی دامکـان سلم دزړه
زه مرهم دزړه له‌چا غوا ړم بې‌یاره   چه کړی نشی طبیبان مر هم دزړه
صورتی همدان دېر دی په دنیا کښې   ولې نه مومی رحمان همدم دزړه
«عبدالرحمن مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

همیشه په خدای د شکر شکایت کړي! — منکر یږي په عطا د سبحان ولي!

در بنده‌ګۍ خدای ده ږي چه ږي توان دی — په هر توان کښې خپل ځان بولي نا توان ولي!

زړه د نفس په پیروی در څخه لاړو — د خبیث په لاس دې ورکړو قرآن ولي!

« رحمان »

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره! — خو یو مه‌کړه آ زړه د مسلمان زړه

«عبدالقادر»

مړه دل دې له ‌تره زړه بیرون کا — یو ساعت په کور کښې نه پرېږدي خوک مړي

جمعیت چه لدنیا ید نیا غواړي — هغه غړي په معنا د شګو پړی

«عبدالقادر»

هر څوک چه یو کا زړه خوله خپل دواړه — دو یم یه نیت شي ثابت له واره

که کمي ورغي په دین د نیا کښې — تاوان یي واړه وزما په غاړه

«عبدالقادر»

هغه چه ستادي چه یي سائل نکړي — ویره مې کیږي چه یی دبل نکړي

که دادې خوی دی دادي خصلت دی — خپل به پردی کړي پردي به خپل نکړي

«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا به کیږي — به کړه د عا ګټه د عا قبلیږي

ازار د هیچا دا خستو به دي — ښېرې د خوږ زړو نو لګیږي

« خوشحال ختك »

لتو مه ګنج د زړه په ویرانه کښې — پروا نلرم د شهر په عسس

«شمس الدین کاکړ»

زړه ولاړ شو او بي یو وار بسي ولاړ بي — لکه چیر ته لښکر دروي د سلطان دوست

« مرزا حنان »

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دي — بیا مشکل دي رغول د شکسته ؤ

« خوا جه محمد بنګښي »

چه بهتر تر در ګوهر دی هغه زړه دی — چه پراخ تر هر کشور دی هغه زړه دی

مکرم په مخلوقاتو کښې انسان دی — په انسان کښې چه بهتر دی هغه زړه دی

کم یي مه بوله بیحده مشرف دی — چه د خدای باندې نظر دی هغه زړه دی

دمکې حج خو موقوف په یوه وخت دی — چه مدام حج اکبر دی هغه زړه دی

که هر څو یي صفت وکړم څه به وکړم — چه تر حد صفت بهر دی هغه زړه دی

د زړه شان خو یو بیحده عالي شان دی — چه تر هر خوبو خوبتر دی هغه زړه دی

سرچشمه د معرفت د لوی دریاب دی — چه محل د در ګوهر دی هغه زړه دی

څه سیالي به نیشکر ور سره کاندي — چه شیرین تر نیشکر دی هغه زړه دی

دا د خولې په وېل حکم د قاضي دی
چه ظاهر وباطن دواړه پرې رو ښان دی
هیڅ اشیا یې له فتره بیرون نه دی
زه نبي به یې ان کم هنر بیان کړم

چه مقبول د خدای په در دی هغه ژبه دی
چه دا هسې بلند لمر دی هغه ژبه دی
چه د درست جهان دفتر دی هغه ژبه دی
چه منبع د هر هنر دی هغه ژبه دی
« عبدالنبی »

دلجوئي به دې تمام وګړی وکړي

که ته هم د د لجوئي په جستجوی شې
« قلندر »

داپند له مانه په زړه کښې یاد کړه
زړو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .

خو دې لاس د سخي مروت د اد کړه
آزاد بنده کړه بنده آزاد کړه
« عبدالقادر خټك »

۹ ـ ژبه

فولا دی تو ره وی که اویه تبه !
ډېر یې بلا به د ر خته وا وړ ی

تر دا لا به ده بد ګو یه ژ به !
ژبه که بده کړي د پند طا لبه !
« خوشحال خټك »

په واك چه نه اري په کلام کښې ژبه
په بده ژبه ځان ځی جهان ځی

که ګنګ شی ښه دی په لویه تبه
ایمان لا هم ځی و اوره طالبه !
« خوشحال خټك »

خوږه مړی ده که خو ږه ژ به !
هنر هم دادی که دا هنر اري

چه خولا یرې خپل کړی زما صاحبه
چار به دې تل وی تر سیال غالبه .
« خوشحال خټك »

که هر څو ډېر یې تر صحبتو نه
لا به یې ژ به ډېر فهم و کړ ی

علم ادب لري فصاحتو نه
د ژ بې ډېر د ی قباحتو نه
« خوشحال خټك »

ژبه عادت کړه په ښه و یلو
که یې عادت کړي په بد ګوئي

چه دي عادت شی هغه تر تلو
مخ به دې تور کا تر پر د و خپلو
« خوشحال خټك »

په مرهم دخوشامند سره روغ مشه

هغه زړه چه پکښې تیغ دزبان کښیني
« پیر محمد کاکړ »

په مجلس کښې دمړو یو ځکه ژاړي

شمعې هم څکا ره کو له بله ژ به
« عبدالله یوپلزی »

هر سړی چه شی ګویا لکه قلم

سر به یې شی له تن جدا لکه قلم
« عبدالله یوپلزی »

درست عالم په داخبره خبردار دی

چه بلبله خپلې ژ بې په قفس کړه
« خوشحال خټك »

روغې لیکلی ۴ (۵۲۹) ب ـ سردار محمد ج ـ ا ـ تاج الدين ؛ د محمد امين ؛ ن رجب علي ؛ ه اجرائيه پښتو ټولنه ۲۶ ـ ۱۲ ـ ۴۲۵

سلامت کاروان به تېر کړي له رهزنه
که جرس رنګه نه کړي په غوغا ژبه
« ملاجمعه »

که تازي ژبه هر څوره ښه ده
فارسي هم ډېره په خوند خوږه ده
چا یې پلو د جمال وانه خیست
پښتو لاهسې بکره پرته ده
«خوشحال خټک»

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده
صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې څیر کړ ښه پرې خبر شوم
جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده
«خوشحال خټک»

جنګ د هاتي او مزري آسان دي
د خپلې ژبې آفت لا ګران دي
چه خپله ژبه یې په خپل فرمان کړه
هم یې رستم ګڼه هم لا لقمان دي
«خوشحال خټک»

که څوک نیکان دي که څوک بدان دي
په دا دنیا کښې چه په هر شان دي
مه یې ستاینه کړه مه یې غندنه
نه به یې څه کړي چه د خپل ځان دي
«خوشحال خټک»

د هوښیارو ژبه پټه وي په زړه کښې
راز به نه وایي اشنا و نا آشنا ته
لږ او ډېر ویل به نکاندي بې ځایه
هیڅ باطل ویل به نه وایي و چا ته
«خوشحال خټک»

ژبه عادت کړه په ښو خبرو
خبرې ښې دي ښه تر شکرو
د خوند مثال یې شکرې وایم
قدري د پېر دي تر مرغلرو
« عبدالقادر »

لکه وړي له میدان ګوی دا خه ژبه
نه یې شي وهلای په تېره کړي شمشیر ګوره
« عبدالحمید مهمند »

که دین دنیا غواړې پرده پوشي کړه
فتنې له خولې پاڅي نو خاموشي کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې
بېخوده پر پوزه باده نوشي کړه
« خوشحال خټک »

سخي یې مه ګڼه چه نغن یې خوار نه وي
پاتوري مه بوله چه پرې پرهار نه وي
که دانشمند وي تقریر یې یاد لولي
چه ډېر ویل کا دي به هوښیار نه وي
« خوشحال خټک »

ښې خبرې در ګوهر خاموشي مهر
دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدي
« عبدالقادر خټک »

د میرو میره د خانو خانه
د جهانیانو جان او جهانه
دارنګ لوی یې به هاله روزي کړي
که وي نیکنیته او نیک زبانه
«عبدالقادر خټک»

(c) ketabton.com: The Digital Library

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری   سیلاب تش لاس دی سیند لمن پر لری
دسیلاب گېده دکاڼـو ډکه ده   بحر په گېډه کښې قیمتي در لری

«عبدالقادر ختټك»

لهخامی جوش وخروش خېژی لهدېګه   دی له خپلې پختګی پختګان چپ
په ابو بهدي ډیوه شی دمراد بـله   کهصدفغوندي پهصبر کړي دهان چپ
چه دانه پهخاورو پټه شی خوشهشی   په گو گـل دننه وساته ارمان چپ
دبلبلو نـاري ښې نـدی پر گلو   چه پهسر ولمبو کښې سوځي پتنګـان چپ
لـکه کـاه اوکـهربا چه سره بولی   هسې پټهخوله بلل کـاندي یاران چپ

«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کـوه عبدالحمیده!   کهپه ژبه اویزان شې لـکه صبح

«عبدالحمید مهمند»

تمـاشـا دزمـاني کـوه عظیمه !   مه له خولې نهځه وبـاسه مهځه وایه

«عبدالعظیم رانړیزی»

صافدلان له گفتـګو په خفه کـېږی   شی نفس دآئینی پرمخ غبار سخت

«مرزا حنـان»

۱۰ اخلاص:

گـوره څـه بلـنـد مقـام دی د اخـلاص   چـه جهـان وایـه غـلام دی داخـلاص
کهله ځمکې نـه اسمان تهځـاته گران دی   د اسفـر پـه پـوه گـام دی داخـلاص
چـه خبـر کـا مخلصا ن لـه علـم غیبـه   داهمـه وایه الهـا م دی د اخـلا ص
در واج د رسـم عمـر مـدام نـه وی   لـکـه عمـر چـه مـدام دی داخـلاص
بې اخلاصـه حـلاوت د اسـلام نشتـه   که اسـلام دی خو اسـلام دی داخلاص
څهعجب دی کـهمستانوی تـري چاپېره   هرساقی ځخه چه جـام دی د اخـلاص
څه عجب دی که همـای په دام ښېلی   هر صیـاد ځخه چه دام دی د اخـلاص
درحمـان کـلام په داسبب شیرین دی   چهپی هر کـلام کـلام دی د اخـلاص

« عبـدالرحمـان مهمند »

هرباغی بوزې بنده کـانـدي اخـلاص   هر بـې شرم شرمنده کـانـدي اخـلاص
آب وتـاب بی عـالمـگیر لکه افتـاب شی   هرجبیـن چـه تـابنـده کـانـدي اخـلاص
هیـڅ پروایـی دحیوان پـه اوبـو نهشی   هغـه ژوی چـه ژنـده کـانـدي اخـلاص
هیڅ مقراض بی غوڅولی پـه خوله نهشی   هرپیوند چه پـائنـده کـانـدي اخلاص
هغـه کـار چـه سحر کړ کـانـدي پهسحر   ترهغـهپی ځوچنـده کـانـدي اخـلاص
سـمد لاسـه زوړ کـافر دـلـو کـا او   واسلام تـه خواهنده کـا نـدي اخلاص
دنفـاق له اهلـه ځان ژغوره حمیـده !   پـهلبـاس بـهدي گنده کـانـدي اخلاص

« عبـدالحمیـد مهمنـد »

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر باغ او هر سرشوخه هر بی شرمه — همه واړه شکسته کاندي اخلاص
په نیکنوم به عالمگیر لکه افتاب شي — معه څوك چه همیشه کاندي اخلاص
د نفاق د شپې تیاره به رڼاورځ کا — چه سحر غوندي خنده کاندي اخلاص
که بي پښولره راتقي ملامت یم — که انسان لهدرنده کاندي اخلاص

« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ـ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه راز یه — هوښیار په څه یې و ماته وایه !
هرچه هوښیار دی هنر یې دادی — خبره نه کا چاته بې ځایه

« خوشحال ختك »

دباد شاهانو به راز خبر مه شه — که یې خبر شې ځان ته غاورمه شه
رازیې دزړه په صندوق کښې وساته — په ښکارول یې چاته لر برمه شه

« خوشحال ختك »

که چاته و کړې دزړه خبره — تا کید پرې و کړې چه وبې نغره
که دی خپل ځوی وی گمان پرې مه کړه — چه به یې نه کا چاته ظاهره

« خوشحال ختك »

که پټ ځایه زر کې نه وښکی آواز — نه صبا د غنچې خبر و ، نه شهباز
سکه لیه دي خبر پهسي معلومیږي — چه خپل صوت دی هر سړی له غماز
دمنصور وحال ته گوره حال ئې څه شو — خدای دي فاش د هیچا نه کاندي پټ راز
در بغه دریغه که وروستي عقل ړومبی وای — دانجام خبر ي نه شی په آغاز
چه منکر پرې اعتراض کولی نه ئی — دا د شعر دی رحمانه ! که اعجاز

«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایو ښتي دیار له حقیقته — څوك دیار خبري کاندي واغیار ته

«عبدالرحمان مهمند»

خاص خلوت دښکلیو عام په وخت دخط شي — کم فوت سړی لههرچا سره راز کا

« عبدالحمید مهمند »

ځای په ځای په ستا دمال حساب کاوه شي — خپل اسباب د کاله مه ښیه مزدور ته

«عبدالعظیم رانړیزی»

هوښیار به هر کله زمانه سازوی — په دانائی به یې د کار اغاز وی
نادان به هیچیری په داخبر نه وی — په هر هر کاربه یې پټ ځایه راز وی

« خوشحال ختك »

زړه پټ ځایه مه را باسه و بازار ته — وایه نشی په کو څو دخلوت راز

«عبدالله بویلزی»

منصوز راز ظاهراوه سوئی ته وخوت — د خلا خبري کله په ملا شی ؟

« دالپوری حافظ »

۱۲ـ زر:

اوس په‌دا دور ماولیدل خوازه دی
نورو چار وو ته څه کوري دا گوره
څه‌کله‌څه‌چه د آسمان بنایست په‌زردی
شاهزاده بی زرو گوښی تنها گرځی
زور، قوت، حرمت هوري درومی چه‌زروی
هرمراد چه‌دسړی وی په دنیا کښې

تر پدر تر برا در تر پسر زر
چه صاحب دمسلمان کا کافر زر
ستوری زردی آفتاب زردی قمر زر
دهندو سره روان کا لښکر زر
دپادشاه په‌سر خوك کښېږدی افسر زر
دطلب په وخت یی ور کا دربر زر
«خوشحال ختك»

په خیالی کیسه به نرسی تر کامه

څه حاصل که بوعلی شی په قصو!
«خوشحال ختك»

که‌هرڅومشکل کارونه درته‌پیښ‌شی
ماچه ولیده خوازه دی په‌ دنیا کښې

فکر مکړه چه‌آسان به په زر نشی
خوسړی دې یی په مینه کا فرنشی
«خوشحال ختك»

که‌پښتوی په‌اوریخ کښې‌هم ترمیاشتی امر تېری کا

همه‌عالم خبردی چه‌زر ښه‌دی له‌درمه
«خوشحال ختك»

زردی‌چه ز پرمه دننگ وشرم کا
دېر گران کارونه‌په زر آسان‌شی

صحبت د هرچا و پلـه گرم کا
زر په‌فولاد کښېږدی فولادهم‌نرم کا
«خوشحال ختك»

زردي هرچاته اعجاز معلوم کا
وښځه میرمن کا خادم‌مخدوم کا

معدوم موجود کا موجود معدوم کا
زر په‌سندان کښېږدی سندان‌هم‌موم کا
«خوشحال ختك»

بادشاهان ښه‌دی په‌خوانو زر ښندی
زرسردا دواړه تو گو دېر گران دی

خوانان پری ښه کا چه‌ورته‌سر ښندی
یو یوی و ښندی نه‌یی هر یو ښندی
«خوشحال ختك»

زر په بده ورخ په کار وی
د زر دار بلا پـه زرو
چه سپروی گذار په سپر شی

هوښیار څکه ساتی زر
د نادار بـلا پـه سر
چه سپر نه وی لاس شی سپر
«خوشحال ختك»

چاوماته نصیحت کړ چه زرښه دی
چه‌په کور کښې خزانې لری دزرو
هر بادشاه چه خزانه ور څخه نه‌وی
هرسړی‌چه په‌نام لوی په‌دولت کم‌وی
په‌امثال یی دهغې مرغی، مثال کړه
گوره ما دهغه څر نـګه ځواب ور کړ
ماوې مرد لره خونام بوپه نادانه

تو اول به کا دزرو چه خبر دی
هغه کس که‌یك تنهادی زورور دی
عاقبت ورڅخه تار پتار لښکردی
په‌معنا بدر نگه ښځه سپین خادردی
چه‌سینه یی کشاده تن یی لاغردی
پری‌په‌بوهشی هرسړی‌چه‌دا نشوردی
نه دزرو تولول چه بد هنر دی

که هندوځغه انبار انبار مهران وي
په مهرانو به ښه نه شي مختصر دي

که په خره باندې دزرو صندق بار کړي
خر به هیڅ پدا ښه نشي خر خو خر دي

چه هنر یې دلویي وینویه لاس کښي
دهغه وجود پارس شو واړه زر دي

«خوشحال خټك»

ځکه نوم یې دزهب وربانديې کښېښود
چه دباد غوندي هر دم کا ګذر زر

«عبدالقادر»

که زړه سخي اري چه مال یې نه وي
په ځان مي ولید څه حال یې نه وي

که باز داواړه هنر د ښکار لري
ښکار به په څه کوي چه بال یې نه وي

«خوشحال خټك»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه وینا کاندې چه یې وینه
دخاوند په لاس کښې زراو درهمونه

ژبور ور له ورځی وینا یې اوري
ددرهم خاوندان تلوی په ویاړونه

که درهم یې ځنی ورك شو شي نتلی
پر ژړي یې وي په خړو پیژندونه

که بلهای سوټی(۱) وبولی خلق وایی
داوینا ده رښتیا ینه له رښتـو نـه

که بې وزلي ووایي رښتیا خبره
نور خووایي دخوسوټی دي تېرونـه

هو، درهم ښندی هرچاله لویـه برخه
ددرهم دخاوند هر ځای پرتمونـه

درهم ژبه ده که خوك ژبور کېږي
ده وسله که خوك به کاندې قتالونه

«ابو محمد هاشم ابن زید السرواني البستي المتوفی ۳۰۰ هـ»

چه نیستګاره شي که ځوی داحمدشاه ئي
تر تازیات په دبدبه دي تا کرداس

«عبدالله پوپلزی»

❀ ❀ ❀

۱۳ ـ خپل قام :

هر سردار چه دخپل قوم دبدوخیال کا
آئینه دي دخپل ځان حال دجمال(۲) کا

پري کوي تر خپلو ښو لاندي ښاخونه
چه بدی دخپل عزیز په زړه نهال کـا

عاقبت هغه سردار شي مردار پـاتی
چه یې نفس دخپل بدوته لیوال کا

چه دبل و سرو مال وتـه هوس کـا
ترهغه پخوا به ورك خپل سر و مال کـا

هم هغه به یـکښې پر بوځي دامتل دی؛
چه وبل وته کوهی کـښي وبال کـا

دهغو په خونه پېښ جنګ وقتال شي
چه هوس دچا دجنګ و دقتـال کـا

چه له خپلو لاس و پښو شي بې مجالـه
له غنیم سره به جنګ په کوم مجال کـا

په پردو مړانه نه کـېږي بې خپـلو
له لحده دا اواز جمال جلال (۲) کا

چه تر خپله حده ښه غزوی وړاندي
زمانه به یې جمال غوندي پایمال کـا

پردی نجوره هیچـانده خپله کـړي
بلکه خپله به پري بایلی چه داخیال کا

« عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغات ؛ سوټی : دروغ

(۲) جلال اوجمال ـ دوه نوموته اشارت دی ، «خادم»

١٤ ـ وطن :

دوطـن ونـې چنـدڼ اګـر دی
کـه سرای ونورو تـه سنګېږ دی
خـاورې یې واړه مشکې و عنبر دی
کـاڼې یې ماڼـه واړه سره زره دی
« خوشحال ختـك »

درزی لا ګـزلری مقراض سوزن لری
کوچ یې اسان دی مشکل هیڅ ندی
بوجمدر ګوټی خو شحال خیرن لری
غـم دیـارا نـو درد د وطـن لری
« خو شحـال ختـك »

هغـه ورځ دهجرغـم لـره سرا شوم
ماهلـه مـاتـم دلحـان و کړ په وینـو
اوس پـه خه دوطن کـانې بوټی ژاړم
بوناوك مې پـه دل لـاك راووړله کوره
په محنت مې پورباض جوړ کړ پـه دهر
شبن فلـك پـه خذ داسورشو لههوسه
بوپـاړو پـه د کن نشبـه چـه مې دم کا
چـه لـه یاره پـه ژړا ژړا جدا شوم
چه اټـك وته مې شاشو پـه ژړاشوم
درخصت سلام مې کړی ترې جدا شوم
زاروجارمې دباغ ونه کړ خطـا شوم
لامې ګـل بوی کړی نه تخنې سواشوم
چـه وړی جبـل په مخزه ورته شاشوم
ګرفتـار په ګـنج و کـاو داژ دهاشوم
« اشرف خان هجری »

د وطن په یاد

ستا دعشق له وینودك شوګیـګرونه
تـاته را شمـه زړګی زماقارغ شی
که هرڅومی ددنیـا ملـکونه ډېرشی
د ډیلی تخت هېروم.ـه چه رایاد کړم
در قیب دژوند متاع به تاریتار کړی
د«فرید»د«حمید»(١) دور به بیاراشی
کـه تمامـه دنیـا یوخوا ته بل خوابی
ستا په لاره کښې بـائـلی لحلمی سرونه
بې له تامې اندېښنې دزړه مارونه
زماهېـر نشی داستا ښکـلی باغو نـه
زه د ښکلي پښتو نخوا دغرو سرو نه
چه په نورو پښتـا نه کـا ګـذارونه
چه زه و کـاندم په هرلوری تاختو نه
زمـا خوښ دی ستاخالی تش د ګرونـه
(احمد شاه بابا)

خـــوار غـ ریـب او بېنـوا وای
وا تـــه غـواړ مـــه لــه هنـده
خـــو ژونـــدی یمـه تـــر مـر ګـه
مېشتـــه خـو ښ یـم پـه وطن کښې
نـه دې هنـد شی نـه دې نوم شی
چپر ها ر کـښې کـلا شیـخ وای
خـو وطنـه ! ستـا پـــه خـــوا وای
چـــه وطـن بـــر خـــه زمـــا وای
هـــم هـاغــــه آ ب و هـــوا وای
نـــه چـــه هنـــد وا نه ز مـا وای
همـــا غــــه بیــــد بیـــد یــا وا ی
ر ز ق ا لله ا و مشغـــو لا وای
« خواجـه رزق الله »

بی وطنه نهـاپروت یـم پـه غربت کښې
دهواداشنـا پـه ستر ګـو لیده نشی
قاصدان لـه روهه رانغـله مدت شو
نـن لـه مـاسره همدم د صنم غم دی
که پـه خوب راتـه حاضر شی بس کرم دی
سلام بـادرا رسوی منت یی تـم دی
« اشرف خـان هجری »

---

(١) فرید : شیرشاه سوری · حمید : سلطـان حمید لودین

پښتنې جونه‌دې زلفې باد ته نيسي   چه‌شمال يې بوی راوړی په‌رنتمبور (۱) کښې

« اشرف خان هجرى »

ښو به فخر د کشمير په دوشالو کړي   خو به‌خيال کړي په‌اطلسو دفرنګ

« پير محمد کاکړ »

نسيمه ورشه د « سراى » سواد ته   له هغه په‌سه افضل آباد ته
سلام م وکړه په دواړه لاسه   د رود پروارو ګل و شمشاد ته

« کاظم خان شيدا »

که ګذر به خير ابادو کړي نسيمه !   يادي ګښت وشي د «سراى» د سيند په‌سيمه
په وار وار سلام زما ورته عرضه کړه   ور سره زما د لوريه ښو تسليمه
ابا سيند وته ناره و کړه په زوره   و لنډى ته و ينا و وايه حليمه !
ګونديوى چه بيا مې ستاسې جام روزى شي   په ګنګا جمنا به نه وو له قديمه
چه سړې اوبه دغره نشته په هند کښې   ترې توبه که واړه ډك وى له نعيمه
خدايه زړه مې په‌وصال دهغه خوښ کړي   داچه اوس ورځنې لرې دى دوه نيمه
هميشه به په هند نه او سى خوشحاله   عاقبت به عاصى ووزى له جحيمه

« خوشحال خټك »

نور جهان سقر شو باندې سراى دار القرار دى   کله به‌خوشحال دار القرار له‌ور دروى

« خوشحال خټك »

دخوشحال د زړه خوښې نشى بى سرايه   خپل وطن يې په‌هر چا باندې کشمير کړ

« خوشحال خټك »

دهواد ياران مى هر زمان يادېږى   چه‌نى مخ په‌خوب کى ووينم ويالړم

«خوشحال خټك»

ښه په هند کښې چنبا ګل دى   تر دا ګل د وطن خار ښه
دسراى قدر نور چا نه زده   په خوشحال دى ترفر خار ښه

« خوشحال خټك »

درزى لا ګزلرى بيانى سوزن لرى   يو جه‌در ګوټى خوشحال خبرن لرى
کوچ يې آسان دى مشکل هيڅ ندى   غم ديارا نو درد دوطن لرى

« خوشحال خټك »

۱۵ ـ مسلمانى :

په دا دوه حرفه مسلمانى ده   هرچه نه پسندې په‌ځان په چا مه پسنده
چه يى اوس په تولو نه مرېږې   همدا خپل دولت به‌و کايه تا شنده

« عبدالقادر خټك »

چه نه پسندې په ځپل ځان هغه مه پسنده په بل ځان   همداده که ته يى ګورې په‌صحى مسلمانى
نيکانو سره زيست روز ګار په مهر و محبت کړه   بدانو سره زيست روز ګار هم بويه لسانى

«خوشحال خټك»

په قوت به داسلام کړي   د کفار انکر غارت

« دولت لوانى »

---

(۱) رنتمبور ديو ځاى نوم دى چه شاعر هلته بندى و « خادم »

دمسلم نښانه داده که یی و ینسي
یسه مسلمو کښی خاصه مسلم هغه دی

چه اول یه شریعت دي استوار شی
« مرزا خان انصاری »
چه یی وشلاوه زنار ددی د نیا
« عبدالرحمان مهمند »

۱۶ ـ آزادی :

وهرچاوته چه وگورم فریاد کا !
یه جهان به هیڅوك نه‌وی چه آزادوی
عقل وهوښ یی وړی وته پیدا کړ

یوزه نه‌یم د جهان دی سینې خوږي
ځنې عشق اندوه بنده کړه ځنې لوږي
داچیچل داډل دیرانگ دی یادیږي
«خوشحال ختك »

چه‌سړي شرومبی یی چښم په‌وخت داوړی

بادشاهی داورنگ زیب زماه غړ که
« خوشحال ختك »

دحاتم دسخاوت خبري مه‌کړه

لایه دا کښې هم د طمع نښا نه ده
« خوشحال ختك »

که‌یی ته‌یه منت موم‌ی وایی مخله

که‌دچا یه‌باغ کښې بوټی د کیمیاوی
« خوشحال ختك »

دمغل منصب می یربښود هسې خوښ یم
دانا دره عقیده لکه زما ده !
دمغل وته‌به‌هسې کار ښکاره کړم
آزادی تر باد شاهی لاتیږي کا

الکه‌خلاص داویه بنده بند یوان شی
لاعجب که‌بل ییدا هسې افغان شی
چه‌راضی راځنې روح دفریدخان شی
چه‌بل د حکم لاندی شی زندان شی
« خوشحال ختك »

چه‌نوکری کاڅوك ډیر گنده کا
تر آزا دی نه بهتر هیڅ نشته

سړی ازاد وی خپل ځان بنده کا
چه‌څوك یه‌کور کښې خپله دنده کا
« خوشحال ختك »

طمع بلاده اصیل بنده کا !
ماډیر لیدلی دی چه‌طمع نه لری

ښه ښه سړی وی دائی گنده کا
یه یادشاهانو یوري خنده کا
«خوشحال ختك»

لکه ونه مستقیم یه خپل مکان یم

که‌خزان را بانديي را شی که بهار
«رحمان بابا »

که دعقل څه اثر لري و سر ته
یه‌نظر دهغو خاوره سره زر کیږی
بی‌منته جام دزهرو ښکلی ښه دی
دیوسف له حاله زده که دغه یسه
دی فلك و چاته هیڅ بخښلی نه دی
که له خدایه دوي خلقووته مخ شی
همیشه یه در یه در گرزی ر تلی
ددي سست بدن‌منت یه‌رحمان باندي

لاس یه‌سرمشه دهر گیدی ودرته
هرچه نه لری نظر و سیم و زرته
نه هغه چه منت بارشی و کوثرته
وایه حال د ز مانې وبرا درته
چه یی‌نه دی را بیرودی ځنی بیرته
له فردوسه به‌دي مخ شی و سقرته
داستو گنځي ځای به‌بیانه موم‌ی چرته
چه‌له‌خپله دره تلی نه شی بل درته
«عبدالرحمن مهمند»

زندګي که خوك يوه‌پزی حضورده دی   آينده و رفته کله دچا ياد وی
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښی کړم داحق سری دمدحي   نه‌مي زړه مومی اندوه دده له ذمه
دزلفيو وتور حلقو دي عذار و ينم   که نسرين دي دی په زلفو کښ صنمه
« عبدالقادر »

چه مي شاکړه وښا دپوو ته ښاد شوم   چه د زړه مرادمی پرښود په مراد شوم
اوس څه غم نکړم له غمه‌بی غم ګرزم   راضی من‌چه دازل دویش په داد شوم
چه مي طمع ددنيا ور ځني پرې کړه   هغه کس که کيکاوس زه کيقباد شوم
ځان بازبه ولی کاروته‌دينزپه‌د کا   له شپځانو ځکه زه‌بی اعتقاد شوم
خدای‌مي بيا په کښ‌بندی‌مکړه‌ترمرګه   احتياج‌عظيم زندان وه تري آزادشوم
هم‌يی‌ځان له‌غمه‌خلاص کړهم‌نيکنام شو   دپرمين په وروستنی ضرب دفرهادشوم
بادی بوی عبدالقا دره سحر راوړ   شګفته لکه غنچه په‌دغه باد شوم
« عبدالقادر ختک »

چه خوښ له ګمه دلګيرله خاره دی   عشق له دو سينه بی اعتباره دی
نه شکايت کړم لچا ، نه شکر   در دمی اې‌ياره در‌مان له ياره دی
« عبدالقادر ختك »

له پيخونده آزا دی شوه دسر وي   دګنی پخير يخو بنده بندی بيا
« عبدالحميد مهمند »

وزی‌تږی پروت بخچ ل پوز کی ښه نې .   نه په تخت دپاسه ناست دبل کړه
دمنت پولاو دي زهرشه ! کي مرمی :   دمحنت سوی مکړك له سا کت سره
« عبدالحميد مهمند »

تخت وتاج ته‌په سر کوز د همت نه کا   چه په داد ددهر يوه آزاده مرد وی
« اشرف خان هجری »

دافقير دولت په مرګه هسي هوس کا   لکه سپړی مسافر وخپل وطن‌ته
زنهار حلت په هسی ساعت ور کړه   چه دنيا وريانې نه وی وکفن ته
« دولت لوانی »

آزادی او کارو بار دی سره اپړی   لاس‌له کار وباره وباسه که کار کړې
« عبدالرحمان مهمند »

هر ګدای‌چه آزا ده‌وی‌تري قربان شه   باد شاه‌ان‌دشام دروم که دختن وی
ماتول دبت آسان دی مرد هغه دی   چه مشغول دخپل وجود په شکستن وی
« عبدالقادر ختك »

١٧ _ انسانيت :

پوي اصل سره دوه او يامذ هبه   خدايه‌څه‌بنی آدم فريق فرينت‌و
« خوشحال ختك »

خلق نادیده دي په خبر و بسي تللي
جار تر عار فانو چه په حال دي پوهېدلي
دوه او يا مذهبه پکښ هومره قيل وقال
واړه سر هوا په خيل مطلب بسي دي تللي
دېر دي کتابونه مشتمل په دېرش حرفونه
کل واړه که گوري له الفه دي خوولي
سل بېهي سل سيبه چه يې مات په يوه ځاى کړي
سل به بلل نه شي سره يو دي ماليدلي
واړه نور ثمر دي هم دننه هم دباندي
هر چېرته دا نور دي په هر ښهر په هر کلي
زه خوشحال ختک يم درندانو په مذهب کښ
نور ويل مي نزده مختصر مي دي ويلي
« خوشحال ختک »

ب : بابېزه خويونه

١ ـ بدعادات :

عادت لا ږشي عادت له سري نه
خداى دي نه کاندي په بد چار عادت څوک
« عبدالرحمان مهمند »
همېشه وي نرم چوب غذا د کرم
شيدا مشه مرد خالي له سياسته
« کاظم خان شيدا »
ستر گي به سوزي دخس له نامردانو
که همه لکه ايري آتش نسب وي
« کاظم خان شيدا »

٢ ـ بي پته خويونه :

پوچه ډېر خوري سوگندونه
بل چه ډېر کاندي پورونه
آشنائي ور سره کمېږه
دا بي پته دي خويونه
« خوشحال ختک »

٣ ـ کوزتيا :

تر هر څه بد کجئي خطر دى !
کجي به نه کا چه دانشور دى
الف چه سم شي. کجي يې نشته
ځکه تر نورو حروفو سر دى
« عبدالقادر ختک »

٤ ـ بدنيتي :

چه د بل په نامرادى کښ مراد غواړي
دا سبب گڼه د خپلي نامرادى
« عبدالحميد مهمند »

٥ ـ بدگوئي :

څواړي د حلال خور په نامه بولي
له ښو خلقو بد گوئي نده ممکنه
ته چه بد له خلقو وائي زه و پرېنږم
چېر ي خپله بدي نکړي معينه
له هغو نه په رومبي ستا عيب څرگند شي
چه هر چا و ته دي کړېده خندنه
« عبدالرحمان مهمند »
مه پر چا غيبت تهمت وا په مه نېلمه
مه د بد نامه په هيڅ بني آدم زده
« دولت لواني »

٦ ـ بېکاري :

د جمله بلاؤ سرتن اساني ده
فراغت د بېغمی به ملك كښ شته

لټ غوبی شی خرخاوه به قصابانو
خه امید د بېغمی کړی طالبانو !
« عبدالحمید مهمند »

٧ ـ ډېر احتیاط :

کل وسواس له احتیاطه پیدا کېږی

زه له ډېرې هوښیارۍ نه لېونی شوم
« عبدالرحمان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

کمال د کفر تر ناقص دین ښه دی
چه کلمه د اشی کمه هغه شی

یا درست گمان ښه دی یا درست یقین ښه دی
دا نا ته کلمه مذبذبین ښه دی
« خوشحال خټك »

٩ ـ شخصیات :

دزره غلا به زړه کښ غم ده
هر سردار چه به زړه غل شی

لا به تېره د سردار
ځان رسوا کا خلق خوار
« خوشحال خټك »

١٠ ـ ظلم :

بازچه وینی د ځیگر خوری مرگ یی زروی
که تر خه دی هم شراب دقهر نغره

له دې وینو ځان ساته زما ځیگره !
ظلم وجور به چا مکړه ځیگر وره
« عبدالقادر خټك »

چه بیهوشی ډېره گېره پسې نرېلی
ماشی مړ کاندې هاتی چه سره تول شی
لنړې لنړې او به تولې شی ملکوران کا

ډېر په ظلم کښ څوك مه کوه گېر گوره
په یوه وجود یې کښ مه گړه ډېر گوره
به لیز جبر چېرې نه شي دلبر گوره
« عبدالحمید مهمند »

باز کرگس شاهین جوړه تری به هوا شول
بلبلان طوطیان د فکر به تال ځانگی

چه ثابت د عندلیب شو به گلعذار حق
خدای کړه پورته ا دي باغه دمالدار حق
« عبدالعظیم رانیزی »

خدای دې نکا چاته وازی د آزار خولی
به گړ کښ بخته برج هسی میدان کړی
د یوې خولې له آراره وو پېر پېژه
چه پېرې راشی د مظلوم د آه سېلی
چه قوصر د آه سر دور باندی لگی
چه اثر د مسیحا لری یې دم کښ
ورځ به شی د غم شپه بېغه خلقو

دغه خولی ده به آزار کښ دښا مار خولې
یا تو بو بدی خولی دی یا دو یاد خولې
که پیمر دې دعا کا نه دې هزار خولې
کاله خاو رو ایرو ډکی د مدار خولې
ور به نشی د هغه چا د بېر هار خولې
خوز وی دې هغه خلق بگفتار خولې
چه بیاب بی بد دعا که هر سحار خولې
« عبدالحمید مهمند »

چه داغی یی سپین بشر په اور د ظلم
په لاس مه شه باز پرور د ظالمانو
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
هم آزار دی پیغمبر د ظالمانو
چه نهال د ظلم کېږدی ځنی لاړ شی
تریخ تر زهرو شی ثمر د ظالمانو
آزادی که دي پکار ده شمس الدینه !
له مجلسه کړه حذر د ظالمانو
« شمس‌الدین کاکړ »

هسی خوښ د ظالمی په کار ولاړ دی
نه به وایی مرګ یی نشته تل به ژوی
« خوشحال خټك »

رسیدلی تر مطلبه به خود نه یی
چه خوړی د د مظلومو د سر وینی
« عبدالله پوبلزی »

۱۱ قهر :

ما نی مه کوه حنا نه صبر بو په
جوړ کارونه خشمووران کاندي تلوار هم
« مرزا حنان »

همیشه غوټه جبین یی ډك له کینه
له خپلواو کورو کلی مرور یی !
« ملا جمعه »

د جهان کینې غصې واړه تر شا کا
که سړی په وخت دقهر مرګ تر زړه کا
دا پیدا چه خو د بینی ور شخه نشته
د جهان ننداري ځکه دوه اېمه کا
په کینه په حسد هیڅ د چا و نشی
هر سړی چه حسد کاندی ځان او به کا
« خوشحال خټك »

۱۲ ــ تعجیل :

دانا وران کارونه جوړ به دانائی کا
په تعجیل سره نادان کاندي‌هم کار کج
« عبدالقادر خټك »

په هنر هنر خبري کړه دلبره
تېزی مه کوه په هیڅ کار کښې د سره
« عبدالله پوبزی »

۱۳ ــ حرص :

په غم د نورو و غم ته ساز مه شې
سیك و عالم ته به خپل آواز مه شې
سړی په طمعه د بل بنده شی
دعا به دا کړم اخته په آز مه شې
« خوشحال خټك »

۱٤ ــ کبر غرور :

دغه زور به چلوي تر کوم پوري
چه پوازي دي به ځان تمام جهان خوړ
تا چه تېز تېزه سمند د خود را یی
ما دا ستا دیر پواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
په پلیتو اوبو نه کېږی او د س
سبره ! هیڅ به تېتو و نو لو بی مکړه
ستا به هم دغه قیمت کاندي روزګار کج
« عبدالقادر خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٥ ـ بیوفائی :

چه یې نه وینې وفا به رنګ وبوی کښې

چه نه ننګ لري نه شرم مه یې غواړه

که یې اوی دزړه به وینو لکه ګل کړي

زر که ځلکه مینه نه کا و ګلزار ته
« عبدالحمید مهمند »

تو به و کا زه له یاره د بیوفا
« مرزا حنان »

هم هغه به یې زړه در کاندې شنه تا نده
« عبدالقادر خټك »

١٦ ـ طمع :

څوك چه طمع له چا کا به حقیقت کښې

نه دی نفس لره جلب د ور کړو لو
نور قیدونه و اړه سهل دی حمیده !

له هغو ترخه ویل شی د حق پاتې

سړی توب به دې سپیتوب کاندې دا طمع
هسې چاري به حرص در باندې و کا

کېدې زړه وی چه بلای شی طمعه پرېږده !

که یاس له حقه تحقیق حرام دی
اصیل بنده کا خلاص شوی بند کا

شرموی هر یو سړی د دنیا طمع
همت ناك سړې که خوار وی دولتمن دی
د هغه د شرم بوزه به مخ نه وی
لکه څوك اوبې به خپله حیا کاندې
لکه یو سپی چه هیچېن ختی ال هغې
د هغو د عزت پښه د ه بڼو پېړ اسې
تل دخواست لاس به یې نیولی دی کوڅه کښې
د حاتم د سخاوت خبري مه مه کړه

که بادشاه د درست جهان شی لا ګدا دی
« خوشحال خټك »

امو ختمه در باندې غل او کا سیر مشه
خو به غاړه دې د طمع زنځیر مشه
« عبدالحمید مهمند »

چه به خوله کاندې خوزه حلو اد طمع
« عبدالحمیدمهمند »

عزت و سا ته به صبر که دا نا یسې
چه به هیچا شوې نه وی بیا به وا یسې
« عبدالحمید مهمند »

څو دې طمعه چاته شته توا نګر نه یسې
« عبدالقادر خټك »

یاس له مخلوقه د حق انعام دی
طمعه له خلقو د خلقو دام دی
« عبدالقادر خټك »

دبی توب نامه حاصل کا به دا طمع
خاخکی ګوره نه کوی له دریا طمع
چه کوی د نس د پاره له چا طمع
هسې ما و ته ښکار پېږی دا ستا طمع
هسې ده د یو له بل نا صلا طمع
چه به دا زېره له چا کا ندې بیا طمع
محمدی چه څوك کا بل ته پیدا طمع
لا پیدا کښې هم د طمعې نشانی ده
« خوشحال خټك »

١٧ ـ ریا :

در یا عمل مې طوق شو را تر غاړه

لکه خپور شی به ځیګر د ستار د چا
« شمس الدین کاکړ »

۱۸ ــ بدي :

چه په بډو په رشوت کاندي حکمونه
چه په طمع د دنیا مفتیان فتوی کا

تور مخونه به دوزخ ته قاضیان د رومی
شرمنده به د دوزخ په زندان د رومی
« مطیع الله پیرخیل »

ج: نصایح

دا همه له نا پوهي پیدا کیږي
پیر څو، شه سلوك، نمانځنه، اوبل عدل
کبر جن حریص بي زړه چه دروغ وایی
که وعده یی قیامت وی د غو ښتني
که طالع یی ددولت په شربت ډك کا

خر خشي دعوي ناساري شر و شور
کهدي دا خویو نه شته څه غواړي نور
د یاری لایق نه دی دا خولور
دهوښیار سړی به نه وی په کار پور
بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور
«خوشحال ختك»

چه دخلقو نیکخواهی لری په زړه کښي
که یی غوږ د دانشمند په صیحت وی
د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی
د مردانو په معراج به ور تللی نشی
مختورن د دواړو کونو ندی څه دی
نیکبختان به اندیښنه کاندی د نیکو
په هغه هنر کښي تینګګ او سه خوشحاله

مبارك شه بادشاهی لری په زړه کښي
څه عجبه آګاهی لری په زړه کښي
هر سړی چه تباهی لری په زړه کښي
که دسعی کوتاهی لری په زړه کښي
چه هر چاسره سپاهی لری په زړه کښي
ګمراهان به ګمراهی لری په زړه کښي
هر هنر چه سپاهی لری په زړه کښي
«خوشحال ختك»

په دوستانو تلطف کړه خو په تاشی
د نمانځه تر قضا ګرانه دا قضا ده
نورانی کا هغه ځای چه سره کښیني
چه په تشه تواضع کښي ګټه کیږي
که حاتم غواړي درم کړي د مهرانو
خو بدانو سره بدشی هومره ښه دي
که دي سرځی کهدي مال ځی کهدي نور څه
په ظاهر باطن کفران دنعمت مکړه
که راحت غواړي په ځان محنت قبول کړه
که دارو په خواست موندل شی مه یی آخله
که آسمان دي درمری په خوله کښي ورکا
که ژوندون دي هم هغه دي په جهان کښي

د دښمن سره هم ښه کوه خلقت
چه قضا شی د خلور و مصلحت
دیرینه خلور هو ښیار په مشورت
هو مره سود نشته دډك طباخ دست
دیوي دمړی په چا مه زده منت
ولي عفوه کرم ډیر لری لذت
استو ار اوسه په کار د رفاقت
هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت
بی محنته هیڅوك نه مومی راحت
که دمرګئ و ته نژدي کاندي زحمت
دزمری په خوله کښي مه پرېږده همت
چه یادیږی د سړی د خوی خصلت
«خوشحال ختك»

خپل استاد و ماته ووې خو پندونه
وې چه هره بدی کړه هغه بد مکړه
که دي زړه وی چه بدنه مومي له چانه

هر یو پندی مرغلري دی لا لونه!
چه دلاسه دي آزار شی دچا زړونه
اول ته پرېږده د بدو خصلتو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهوت په غوښتنه مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد له هیچا مه کړه
د هر چا سره د ښو سلوك بایده دی
د دنیا په مال دنیکو نوم حاصل کړه
د هر چا سره نرمي ملایمت کړه!
خپل پردی ته دخپل راز خبره مه کړه
خوشخوئی هر ګوره ښه ده نه دا هو مره
هغه کار چه په ارمې تر سره کېږی!
و هغو وته چه قهر کړي روا دی!
دهغو په مرګ ثواب ګڼلی بویه
که دښمن دي د پر زبون ته ځني ډار کړه
د دښمن په تملق غلطی مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پرېکا
چه دي لاس په دښمن برشی پرې یې مه ږده
په خپلوانو باندې هومره خشم مه کړه!
د پاد شاه په مهر مینه غلط مه شه!
پاد شاهان چه په چا مخ کا د بدی
په هغې معشوقې څه باور د کړو دی
د بېلو یارانو خوره نه هغه پاستی
د بد خویه سره هیڅ بدی ته مه کړه!
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه!
په هر کار کښې چه در پېښ شی بېړه مکړه
په رښتیا که په دروغ وی سوګند مه خوره
د حرص سترګې مړي په قناعت کړه
که هر څو دي علم ډېر چه عمل نه کړي
د ښه دین دپاره علم، دانش ښه دی
په جهان کښې که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به ملګیری در ځني بریکا
که دي ورور وی که دي ځوی وی چه بد کار شو
چه بد فعل، او بد غرض په کوم ځای ناست وی
چه په کالو وی مشران ته یې حرمت کړه
په هغه کور کښې چه ښځه چرګه بانګ کړی
هر چه شرع فرمائی په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زړه له وینو ډك شی و دښمن ته

پیدا اور د ډېرو سوی دی ګورونه •
دازل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښې څه فایده د کوم سودونه
ټول جهان و چاته نه پرېږدی مالونه
ګڼدي وی چه پداخیل کړي دچاز ډونه
د بخچی دانه ښه دی خپل ر ختونه
چه په باغ کښې دي خربزې وهي خرونه
څه حاجت چه رساوه شی تر جنګونه
چه اری د بدو فعل بد خو یونه!
چه پای سولځی له شامته غاړې غرونه
په یوه شجری و سولځی ښا رونه
درستم غوندي هم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن به ور مونه
دما رانو په غارمه منډه لاسونه
چه پردی ورځني تښتي په منګونه!
زورور په لېږ ګناه و هی سرونه!
و سپینږدو ته ترل نه شی بندونه!
چه په هر لوری یاران لری زر ګونه
چه بی خوري دنو کری په خوشرطونه
غلیمان ور له بس دی خپل خو یونه
د ګډ ېر ؛ ونه خوازه لری ګلونه
په تلوار، سره ورانېږی جوړ کارونه
منافق وی چه ډېر ډېر خوری سو ګندونه
چه په کور کښې دي انبارشی نعمتونه
ته حمار یې په تا اېښلی کتابونه
نه پیدا چه پسې لوټې پردی کورونه
چه و سختی و ته و نیسی لاسونه
د بدانو خو هم تور ښه وی مخونه
چه په لارې ترتا تېر دروم ستاملونه
په ځېږوی کاږه کړه ور مېږو نه
دهغو د ناستی تښته په ګرو هونه!
بیا هغه چه دي په ځای وی لګه ترونه
دهغو خونو نه ځی بر کټونه
مه عمل کوه په ر... دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خرخونه!
اېږو ډېر په زبان مه راوړه غمونه

به هر کار بهتر لاس بروی په ځوانی کښې   که طاعت که عبادت که نور کاروونه
په ځوانی کښې چه د کار نه لاسه ووزی   په پیری به دی ونه رسی لاسونه
همیشه او سه خو له پته لکه ناوې   چه ضرور شی هاله وکړه دوه حرفونه
تر هغه به نه معقول په جهان څوک وی   چه همیش په خندا سپین اری غاښونه
که خبره که خندا کړی چکی چکی !   هره چار تر حساب مه کوه بیرونه
که دی زړه وی چه پټ عیب دی ښکاره نه شی   چاته مه شماره د خلقو پټ عیبونه
که له تانه په قوت د مټو زیات وی   له هغه سره حجت مه کړه بحثونه
چه توانیږی د هغې خبری لاف کړه   او که نه په دروغو مه وهه لافونه
چه دښمنو کښې د جنګو خرخشې وی   ته بی غمه خپل هوس کړه خپل ښکارونه
که دی واوریدل چه بیا و به ی روغ شول   نور په خپله وسله ووهه لاسونه
چه د ښځو نه بتر دی هغه څوک دی !   چه د ښځو سره کا مصلحتونه !
خدای هغه په دواړو کونه دی نماځلی   چه په ورځ کا عدل وداد په شپه نمځونه
چه دزړه په تمامین د هغو نازوله   تل نیاز منو سره وړی دی نیاز و نه
داصیل ښوه خپل اصل نه اباس دی   په زربافو کښې پالم وی پامرۍ وٴ نه

« خوشحال ختک »

په پیری کښې چه هوس دی د ناب کړي   بیهوده گمان په صبح د مهتاب کړي
داسته گناه کوي توبه و کا زې   لکه بت هسې په غټو ستر گو خواب کړي
علم و کړي بې عمل وربانديې نه کړي   لکه طفل هسې لوبې به کتاب کړي
په شپه پروت بې د مغان په میخانه کښې   او د ورځې مخ په لوری د محراب کړي
له خالقه دي نه شرم نه حجاب وی   له رحمان گوښه و نیسي حجاب کړي

« عبدالرحمان مهمند »

کوند گلو کره چه سیمه د گلزار شی   اغزی مه کره په پښو کښې به دې لاړ شی
ته چه بل په غشو ولې هسې به وه شه   چه هم داغشی به ستا په لور گذار شی
کوهی مه کنه د بل سړی په لار کښې   چیري ستا به د کوهی په غاړه لار شی
ته چه هر چاته بخوار و ستر گو گوري   لا به وبی به ستا صورت تر خاور و خوار شی
آدم زاد په معنی واړه یو صورت دی   هر چه بل آزار وی هغه آزار شی
که نه نه کوی نظر د چاو عیب نه   هر سړی به ستا د عیبو پرده دار شی
دهقان کرېه لوره مځکه باندی ه کا   سر کوزی کوه چه پېڼ دي مرغزار شی
د مات لوښی او از کله ثابت خېږی   د هر چا عمل خر گند په خپل گفتار شی
واذا حکمتم بین الناس راشه واوره   حق باطل سره جدا کړه مه ئي نغاره
مدا ماچه لکه باز غو ښې د قام خوری   عاقبت به شي بندی په پښو په غاړه
چوړ وی نوی قصر ونه خبر نه ئي   تن صبا دی آبادی وینم ویجاړه
فکر و کړه وخت کو تاه دی وړ لو یږي   د دنیا پر لانده پانې باندي و لاړه !

« مرزا حنان »

نن چه صبح دی رو شانه لار صحیح کا   نا گهان نه به دا صبح شب تار شی
لږ، نې مه گڼه هر څو که گناه لږوی   چه لږ لږ و سره جمع کړی بسیار شی
که بل بد کا نه دی ته په ورسره و کړه   هر یو نخل چه میوه لری سنګسار شی
تل و ښو و ته آزار د بدو رسی   هر چنچی و نرم چوب و ته دو ښار شی
هغه زده به له طوفانه په امان شی   چه کشتی غوندی د خلقو بار بردار شی
خدای دې بدله لاسه نه کا او که وی هم   در حمان دې له کل بد و استغفار شی
« عبدالرحمن مهمند »

اې مدام د بل په کمه روا داره   نیکی نه کوی بدی لره تیار ره
قدم مښږده پر عاجز مېږی په ظلم   نه چه دغه پښه دی و مبتلی له مار ره
هر چه وړدی صباح بې راوړی لږ که ډېروی   دا چه نن یې پستم اخلی له خوار ره
کبر مه کوه چه کبر پر خدای ښائی   چه رانده په دا شیطان شو له دربار ره
تکیه مه کوه پر مال فرز ند بی بخته!   که دې مال که دی فرزند دی نایکار ره
دا جل صبا د طلب د استاد روح کا   ته طلب د مال اسباب کړی نا قرار ره
که دا پند د حنان و نیسی په غور کښ   دی بهتر له هغه گنجه بې شمار ره
« مرزا حنان »

دېر به ستا په سبب خواب دراحت و کا   که دمهد په شان ورك دخان ارام کړی
« شیدا »

پند دی سو دمن واوره تور زنه   اسا نه نده د سر بنند نه
مصلحت مه پر ښږده د خپله لاسه   هم به خپل راز لری د زړه د ننه
« خو شحال ختك »

همیشه وائې چه خدای مې پیښ ندلی په یکی دی   که دی خدای وی پیښ ندلی مینه مکره په باطله
په خپل حسن غره مه شه که په حسن لکه گل شی   زمانه به دی څېره په یو څو ورځې کا زائله
« خو شحال ختك »

د چاوخوان ته خالی کتل مکره   که تل دی خوان خوری منت په بل مکره
چه پری باور ځی هسی و یل مکره   چه مال د بل شی هسی بیا تل مکره
(خوشحال ختك)

منجم که در ته نحسه ادینه کا   یا طبیب وتا ته بد ې کا شکر ې
په جمعه به و نمانځه و ته و نوزې   له شکرو به هم گرزې ارې لرې
په قران کښې چه شراب دی منع شوی   ته یې وایې لکه یې د مور نغرې!
« خوشحال ختك »

عاقبت به یې زده ترلاسه کړې حنانه!   لکه زلفې د نگار تواضع خوی کړه
« مرزا حنان »

لکه څنګه ژغوری برېښنده تېرو تورو   هسې خپل سر له بیېرو د سحر ژغوره!

«عبدالحمید مهمند»

چه ظاهر غوړوی په باطن سپوروی   په ژبه خوږوی په زړه کښې شوروی
ور سره مه کښېنه تا به تباه کا   سپین زر که سپین وی اثر یې توروی

«عبدالقادر خټک»

له همه واړه عالمه صلح کل شه   و ښویږدو خوشبویي ور ڪوه ګل شه
تعلق په تېرېږد و نی هوس مکړه   په بهار کښې په زارو لکه بلبل شه

«عبدالقادر خټک»

څوك چه نرم ویل کا عمل یې ګوره   تښکان دم په خوله ویل کا نرم نرم

«خوشحال خټك»

ښېښتن مو مل دی   اوس مو یر غل دی   هواد د بـل دی
غازیانو ګوری   ښېښتن مومل دی
توري تېري کړی   د ښېن مو پرېکړی   منګلی سري کړی
خله بـه تښتو   ښېښتن مومل دی
که ټینګه کرو زړونه   بر بـر ی یو نـه   چه زمری یـو نـه
اسلام راخځه دی   ښېښتن مومل دی
غازیانو راشی   تول شاؤ خواشی   دشهاب په ملا شی
دښېن موغوځ کی   ښېښتن مومل دی

«شیخ ملکیار فرښېن ستانه داشعر په یوه غزا کښې چه دسلطان شهاب‌الدین غوری سره ؤ، د غازیانو د تودولو دپاره درجز په رقم ویلی دی.»

دریم باب: پښتو او پښتنوالي

۱- مېړانه او توره:

مرد به نه شي په گفتار — خو پیدا نه کړي کردار
چه دي و ښکنځي مرد نه یي — که له تا نه وي په دار
چه څه دي خو انتقام دی — د مردانو کار و بار
عفوه هور ته ځای لرینه — چه نه عیب وي نه یي عار
چه عزت و رخصه نه وی — هغه مرد نه وي پکار
هم مهره لري هم زهر — ښه مردان دي لکه مار
چه هم تندر هم باران وي — تر هغو ځوانانو ځار
مرد به غم دخپل هنر کا — نه د زر نه د دینار
مرد به غم کا دخپل شرم — د عزت د اعتبار
نا مرد فخر په نسبت کا — مرد نه مور لري نه پلار
د خوشحال خبري گوره — لعل و در پیلي په تار

«خوشحال ختك»

یا د سپیني توري مرد شه یا عاشق شه — چه یا د پېغړي په پند لو په سندرو
د خوشحال ختك خوښي په هغه وخت وي — چه بر ښکنا د سپینو تورو شي د زغرو

«خوشحال ختك»

د نامرد، د مرد په دا تفاوت و شو — په نامرد، شرم آساندي په مرد گران دي
مست هاتیان خوني زمري توري وښکلي — که د سروبره دي نه شي کار آسان دي
کاشکي ته په دا دنیا همیشه پاتي — په احتیاط احتیاط کښي دېر خلق طوفان دي
که د ځان که د ایمان بدخوامي دېردي — ما په خدای پاندي سپارلي ځان ایمان دي
ننگیالي چه د اخلاص توره په لاس کا — دېر لښکري د همت پوري کاروان دي
په ښادي سره شریك دي اولسونه — غم یوازي د خوشحال ختك په ځان دي

«خوشحال ختك»

مور دي نه شي پاندي پور ره — چه مېړه و نه د کار زار دي
څوك چه شته تر شر قه غر په — د تورزنو خدمتگار دي

«خوشحال ختك»

درست پښتون تر قند هاره ترا تکه — سره یو د ننگه په کار پټ و آشکار
په داهسي وخت، چه وخت د نام و ننگ دي — دا بې ننگه پښتانه کا څه رفتار
پښتانه چه نور څه فکر کا ناپوه دي — بې د توري خلاصي نشته په بل کار
تر مغلو پښتانه په توره ښه دي — که په پوهه پښتانه وای څه هوښیار!

«خوشحال ختك»

میړنو له تښتې شرم دی یو نسه ! — د نصیب له پښې ماڼده جلب

« یونس »

خه سړی خه یې تدبیر !
که جهان شي تیره توره
بې تقدیر به ونه مري
بې اجله مرګی نشته
لکه کار د مړنی دی
د غازیانو شهیدانو
کل ګټنه ده د توري
مړنی دی چه یاد بیژ ی
چه په دروغ د توري لاف کا
توره نجره د خوشحال ده
تر او و بهیر یو بوري
دا د ځان ستاینه نه ده

هم هغه شي چه تقدیر
ستا به مرګ شي خلق خیر
نه په توره نه په تیر
تیغ و هه مکره تقصیر
هسې کار نه دی د پیر
پر وا نشته د سعیر
که کابل دی که کشمیر
په سندر و هم په ویر
د هغو نه یم د لګیر
کال په کال خلق خبیر
وا ده مړه په تیغ و تیر
حقیقت وایم په ځیر

« خوشحال ختك »

چه په توره یې ځواب ور کړی مردیده — که وجوددي څوك آزار کاندی په چوب

« خوشحال ختك »

چه مین په وسله نه وی — مرد دی نه وائی خپل ځان ته
لاس دی سره کا ستر ګې توری — ځان دی وجوړ وی ځوان ته

« خوشحال ختك »

باغ وی سرود وی نقل و شراب وای — ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځ کښې — نقل د تورو و خت د شباب وای

« خوشحال ختك »

د زنانو په حساب دی مردان مشه — چه له زیبه له زینته هم آغوش وی
شړی ور پښتون به سل په د که یوسی — کشمیری چه بفرنګ شالونه یې په دوش وی

« خوشحال ختك »

د بلا ته د اختیار توره په لاس کښې — وقضا وته تسلیم په شان د مړه یم
تند رهم زمانه ذاته نه پیدا دی — په سپین زړه که د باران سپینې اوبه یم

« خوشحال ختك »

چه جنګیالی وی دولت هغه مومی — چه ننګیالی وی عزت هغه مومی
دا دواړه تو کسی سره تړلی دی — څوك چه محنت کا راحت هغه مومی

« خوشحال ختك »

چه ځان غواص کا ګوهر هغه مومی — چه بې ننګی واخلی دلبر هغه مومی
دا کار مې خوځله به ځان راغلی — له سر چه تېر شی ظفر هغه مومی

« خوشحال ختك »

ستا رقیب که له زما په مخ را تلای شي — دمړو و جنګ ته نه د رومي عورتي
« مرزا حنان »

چه زړي شي میاشت آخره شپه را خېژي — پښوه ځان له عالمه په افلاس کښي
ښي ورېښمني جامي خوی د ار تېنو دي — دمېره مړانه نه ځي په کرباس کښي
له یارانو اخلاص تللی دی حنا نه ! — ګذران د زماني شو په لباس کښي
«میرزا حنان»

د میدان په ورځ چه تښته کا له جنګه — یا تې هیڅ نشي باقي له نام و ننګه
له میدانه تښته کار دی د زنانو — مړ د به نه تښتي له غشي له تفنګه
چه د تورو په برښنا یې وار خطا شي — مور یې مه وای په هغه غولا تې انګه
د ضرور په ورځ به تښته له ګیدړ کا — چه همېش کاندي خوښي له نای وچنګه
د عزت صدقه سر د سر د نیا ده — مړ نی به شرم سرور کا بید رنګه
«یونس»

ملي وحدت

تو له یو دي که غلجي که ابدالي دي — ښه هغه چه یې ښېګڼه د زړه صفا ده
چه عمل یې د نېکۍ وي مېړه هغه — که اغوستي یې ګډ له د خامتا ده
«احمد شاه بابا»

۲ ـ ننګ او ناموس :

چه ننګ کا ننګیالي دي ورته اېښي دي دوه کاره — یا کام د ننګ حاصل کا یا ددوی مېنه سپېره پرېږي
«خوشحال خټک»

چه د ننګ په چارو نر ندي خوشحاله ! — که یې نر وینې په سترګو هم ماده دي
«خوشحال خټک»

کاشکي ځوان دي پښتانه په ننګ کښي مړوي — نه چه ګور له روان شوم له تلکه
چه د قام په ننګ کښي و مړ هغه ځو یه — په عالم کښي د خپل پلار غاړه کا لکه
«خوشحال خټک»

څه یو ازې ننګ په ما را غلی نه دي — پښتانه د پردي په غرو نه په سمو نه
چه ښور وا خوري د مغلو واړه سپي دي — د سګانو په خو له څه اخلم نومونه
ګور به هم په ژړا سر کړم که یې ور ودم — زه خوشحال د زړه دا هومره ارمو نه
« خوشحال خټک »

چه د بل ننګ و ناموس ساتلی نشي — و به نه ساتي څوک خپل ننګ و ناموس
« عبدالحمید مهمند »

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شي — په حکمت که ارسطو و افلاطون یم
د ګلو څو به هوس شپې ر نه وو مه — امو خته لکه شبنم په دا شبخون یم
تلخ ویل پر رقیب څو کوي وما ته — آخر زه شمس الدین ننګ ارم پښتون یم
«شمس الدین کاکړ»

خو وا نخلی له غلبه انتقام
چه د ننگ او د ناموس اندوه یی نشته

مرد نه خوب کا نه خواده کانه آرام
د هغه سری به نه وی احترام
« خوشحال خټك »

نام وننگ افغانی می ولاړ بر هم شو

انصاف نشته د خوبانو په بازار کښې
« عبدالله پوپلزی »

واړه ننگ د پښتانه دی گدا نه ځی

حال یی ورخ په ورخ زبون دی ستا په غم کښې
«خوند گدا »

په جهان د ننگیالی دی دا دوه کاره

یا به و خوری ککری یا به کامران شی
« خوشحال خټك »

ننگیالی د ننگ د پاره
سر به باد د سری پر ېوزه
چه په نام و ننگ اډ نه وی
د جهان بلا د ې کل وی

په هر خه لکوی اور
چه یی نه وی ژو ندون نور
که تل ژوی مخ ئی تور
خو دې نه وی وبی (۱) سپور
« خوشحال خټك »

سر په دار لاړ شوی ښه دی
نه لاړ شوی په پیغور

۳ ــ ټینگښتیا

قول و بول په ژوندون نشی بد لولی

ځکه ځان په جهل و ژنی پښتانه
«عبدالحمید مهمند»

ځان په مر د عشق په جهل کړم ناصحه!

وا به نودم زه حمید هسې پښتون یم
« عبدالحمید مهمند »

ددنیا ناوې به بیا په نکاح نکړم

که پښتون عبد العظیم یم په نسب
«عبدالعظیم رانړیزی»

زما خه بی اعتقاد د عقیده ده

چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
« شمس الدین کاکړ »

د مرد چه نه وی وینا محکمه
چه یوی زده وی بل ده خبره

په ده به نه شی در غلبه سمه
خلاص وی له همه خلاص وی له غمه
« خوشحال خټك »

٤ ــ ښه ځوانی :

جار شم قربان شم دپلار له پنده
لذت دور کړي تر ساتل ډېر دی

را ته یی ووی زما فرزنده !
خوی خیر ندی مسلك له خوند ه
« عبدالقادر خټك »

دلو یی په مقام به هاله کښېنې

که د ور کړی دمرانې په وزرځې
«عبدالقادر خټك»

---

(۱) وبی : لفظ ، کلمه .

د خپل ځان دپاره یم درم اسراف دی — چه په بل خونه ښندي بی اسرافی ده

« عبدالقادر خټك»

تو اول کښېوول دزرو ښځې کاندي — ور کول بازل یې خوی خصلت دنرو

«عبدالقادر خټك»

چه شجاعت کا دنیا په کف لری — نوم به دنیکو په هر طرف لری

هر چه حاصل کا دا د واړه خوی به — هغه میراث دشاه نجف لری

« عبدالقادر خټك»

که ځوا نمردی بل آزار مکړه په گلو — ځان دښو دبدو تیرو ته کړه هدف

«عبدالقادر خټك»

چه گټل خوړول بخښل کا ځوان هغه — چه تو ره لری د توري خان هغه

کان دلعل ودیا قوت و گوهر څه دی — چه احسان تري پیدا کیږي کان هغه

چه نې ته په گېره وخوري حیطه شي — دمجلس سره چه خوږ شي خوان هغه

که دمال دی که دملك دی که د لیچو — چه نې توان دچا پکار شي توان هغه

په تمامه شپه په ورځی میاشتی کال کښ — چه د خدای په یادو درومی آن هغه

چه دخوك دوړ اندی روستوځی داخه شي — په تنها وجود چه شان شي شان هغه

و نور چاوته وران مه وایه خوشحاله ! — چه قول عهد وران شو وران هغه

« خوشحال خان خټك»

که پښتو ن شي گداگر د کل جهان — غگ نې تلملی دی وړی دی تریو نان

هسی شه مهمان نوا زه خلك نشته — لکه خدای چه پیدا کړیدی افغان

که پهردرته مرزی شی خوپه کور کښی — له ادبه ځان میر نې کړی تابه خان

ده رچا ځای له چه ور شي بې تکلیفه — کټ بوزی در ته تیار وی آش و نان

« میر احمد شاه رضوانی »

۵ ـ د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را علم — ماد هسې د ماغ سر ندی زا وړی

له اصلی فو لاده هله تیغ ر غیږ ی — په وار وارچه ځني لاډ شی و سنبځړی

« خوشحال خټك »

که زه گوری درد آشامو سره شماریم — خوار هغه چه نې له ما سره آهنگ دی

هر ملځی دسر بازی هنر څه زده — چه په دا هنر کښی سر ښندی پتنگ دی

لا تر او سه نې ماغزه په قرار ندی — چا چه ما سره و هلی سر به سنگ دی

دگیندیو په ځیگر کښ نې گولی دی — که لیدلی چا دما د ښکار تفنگ دی

لا په خوب کښ په لرزه پر بوزی له کټه — چه دچا ترغوږ زما د توری شرنگ دی

که په دا د رومی گو ري هغه زه یم — چه مې داغ په خاطر ایښی داورنگ دی

در ست جهان می ومغل و ته خپر کړ — ځای په ځای نې پښتانه وته فلنگ دی

ځنې څه او یه دعوی لرم په زړه کښ — ولې څه کړم چه پښتون واړه بې ننگ دی

خو طالع را سره هسې مدد نه کا   ګنه تیر تر فریدونه مې فرهنګ دی
دخو شحال دزړه دحال ننداره وکړه   که په تخت دیاځه کښېنې هم ملنګ دی
« خوشحال ختک »

چه زما د در ویزې په کچکول تحیر شي   دحاتم په زړه به سهم د سوال پرې پووت
« عبد الحمید مهمند »

هسې رنګه له دې ځا له تنها خوښ یم   چه مدام لکه وحشی په صحرا خوښ یم
تر هغه چه خشک طینت د صحرا و یستم   لکه موج اواره په دریا خوښ یم
چه شاړه یی له اقمې و زی مګس شي   کله زه د هغه خوان په صلا خوښ یم
چه په شان د آفتاب نده ګرم رویه   ستا په سر که په سایه د هما خوښ یم
چه په قید یی د قفس کړم لکه زر که   تر دا هسې خنداازه په ژړا خوښ یم
که پیدا ر لکه تصویر له خوا به نه شو   په دا حال له خپله بخته شیدا ! خوښ یم
« شیدا ختک »

جهان شرم نام و ننګ دی   که دا نه وی جهان رنګ دی
چه وفاو رخصه نښتنه   ګل به څه کړې چه خوشرنګ دی
چه یی عشق تر سره کړی   نور څوک نښته خو پتنګ دی
په ښا غلیو جهان ارت دی   په غو و لیو باندی تنګ دی
چه خوشحال باندې ناستی کا   دابوزی ندی اورنګ دی
« خوشحال ختک »

اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه سره زر وو   په خیل دور واړه و ښه تېر کړ خیل وار
اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه زمری وو   زه هم نه یم د ګیدړو په قطار
« خوشحال ختک »

د حاتم غوندې مې خیل و حشم نښته   په عطا کښې له حاتمه برابر یم
سخاوت مې په تقلید په رسم ندی   زه له ځایه د سخی پلار پسر یم
په و ګړی مې خبر ې د مردی شته   په همت کښې په هر لوری ناموریم
« خوشحال ختک »

هر چه کاندی نوکری د بادشاهانو   خاسخا به د دربانو منت بار وړی
« عبد الرحمان مهمند »

مطیع الله له موره پلاره هم سوال مکره   سل بلا شرمندګی دی په سوال کښې
« مطیع الله پیر خیل »

درویزه له درویزه ګرو ناکسی ده   د فلک کچکول ته مه ګوره کچکول
چه رښتینی سیده صاف نه وی حمیده !   بول بولی عافلان دا هسې بول
« عبدالحمید مهمند »

هسی فخر شمس الدین کاندی به عشق کښې   لکه فخر کړی پښتون په خپل نسب
« شمس الدین کاکړ »

دروغ ویل هغه کا چه یی ویره وی یا طمع   خوشحال په دا اړ نه دی حق به وایی خو یی سر شته
« خوشحال ختک »

روغې کټلو ته (۵۲۰) ... سردار محمد : ح : سراج الدین : ر : محمد امین ن : رجب علی : ه : اجرائیه پښتو ټولنه ۲۶-۲-۲۷

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library